

18364

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อวิธีการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร
ในจังหวัดระยอง

Behavioral Opening to Communications with Knowledge and Attitude towards the Agricultural
Production of Farmers in Chachaengsao Province

โดย

นางสาวศิริติยา สวัสดิภาพ

T096092

เสนอ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)

พ.ศ. 2544

ป/พ.

ก695พ

2544

ผมทพ.....

ลงทะเบียน..... 6092

รับเดือนปี..... 2 JUN 2009

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เรื่อง

พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อวิธีการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร
ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

Behavioral Opening to Communications with Knowledge and Attitude towards the Agricultural
Production of Farmers in Chachaengsao Province

โดย

นางสาวกิริยา สวัสดิภาพ

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วท.บ. (พัฒนาการเกษตร)

เมื่อวันที่ 4 เดือน พ.ค. พ.ศ. 44

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

 4, พ.ค., 44

(อาจารย์สมศักดิ์ กุหาสวรรค์เวช)

กรรมการปัญหาพิเศษ

 4, พ.ค., 44

(อาจารย์พีรชัย กุลชัย)

หัวหน้าภาควิชา

 44

(อาจารย์สุพุมภรณ์ จันทร์ศรี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อวิธีการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา
Behavioral Opening to Communications with Knowledge and Attitude towards the Agricultural Production of Farmers in Chachaengsao Province

โดย : นางสาวกীরติยา สวัสดิ์ทิภาพ
ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)
สาขาวิชาเอก : พัฒนาการเกษตร
ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

(สมศักดิ์ อุหาสวรรค์เวช)

4 ๒ ๖ ๔ ๔

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติของเกษตรกรที่ได้จากการเปิดรับข่าวสาร ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อทางการเกษตรของเกษตรกร โดยทำการศึกษาเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 100 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย ผลการศึกษา สรุปได้ว่า จากการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจาก 4 สื่อ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ และสื่อโทรทัศน์ เกษตรกรส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารทางด้านการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์เป็นอันดับ 1 รองลงมาเป็นสื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อวิทยุ ความถี่ในการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกรจากสื่อต่างๆไม่บ่อยมากนัก และช่วงเวลาส่วนใหญ่ที่เกษตรกรได้รับข่าวสารทางการเกษตร มักจะเป็นช่วงเวลาตอนเย็นหลังจากเลิกงาน จากสื่อต่างๆเกษตรกรส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารในแต่ละสื่อน้อยกว่า 1 ชม. ในการนำความรู้ทางการเกษตรที่ได้รับจากสื่อต่างๆไปปรับใช้ พบว่า เกษตรกรได้นำความรู้ที่ได้รับจากสื่อบุคคลไปปรับใช้มากเป็นอันดับ 1 รองลงมาเป็นสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุและสื่อสิ่งพิมพ์ เกษตรกรมีทัศนคติความชอบในสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาเป็นสื่อบุคคล สื่อวิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ ในการเปิดรับข่าวสารทางด้านการเกษตรของเกษตรกรจากสื่อทั้ง 4 สื่อ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเพียงเล็กน้อยที่ไม่มีเวลาในการรับฟังข่าวสารทางด้านการเกษตร และได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเหมาะสมในเรื่องระยะเวลาในการนำเสนอทั้งในสื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุไม่ควรนานจนเกินไป ควรอยู่ในช่วงเวลาประมาณ 30 นาที

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ดี เพราะได้รับความกรุณาช่วยเหลือจากอาจารย์หลายๆ ท่านที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอาจารย์สมศักดิ์ ภูหาสวรรค์เวช ซึ่งเป็นประธานกรรมการปัญหาพิเศษที่กรุณาให้ปรึกษา และชี้แนะแนวทาง ตรวจสอบและแก้ไข ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ อาจารย์พีรชัย กุลชัย ซึ่งเป็นกรรมการปัญหาพิเศษ โดยให้ความช่วยเหลือในด้านการให้แนวคิดและคำแนะนำต่างๆ ที่ดีเสมอมา ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งในบุญคุณของท่านเหล่านี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ภาควิชาเทคนิคทุกท่าน ที่ได้อำนวยความสะดวกในเรื่องของการใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ตลอดจน สไลด์ทัศนูปกรณ์ที่ใช้ประกอบการทำปัญหาพิเศษในครั้งนี้ รวมไปถึงขอขอบคุณเพื่อนๆ และน้อง ๆ ภาควิชาเทคนิคทุกคนที่ได้สละเวลาเพื่อช่วยในการเก็บข้อมูลปัญหาพิเศษในครั้งนี้ และขอขอบคุณเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทราทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุด ปัญหาพิเศษของข้าพเจ้าคงไม่สำเร็จลุล่วงไปได้ ถ้าขาดผู้อุปการะซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในชีวิตของข้าพเจ้า ขอขอบคุณน้ำ พิ้วสาว บุพการี เพื่อนผู้หวังดี ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องของสถานที่ในการพิมพ์จนรูปเล่มสมบูรณ์ ขอขอบคุณกำลังใจจากทุกๆ คนที่มีผลทำให้การทำปัญหาพิเศษในครั้งนี้ดำเนิน ไปข้างหน้า

กิริติยา สวัสดิภาพ

เมษายน 2544

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	
คำนิยม	
สารบัญตาราง	(1)
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	4
ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา	4
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	
ทฤษฎีการสื่อสาร	5
สื่อ	10
พฤติกรรม	16
ความรู้	20
ทัศนคติ	23
ข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดฉะเชิงเทรา	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสาร	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม	34
บทที่ 3 ระเบียบและวิธีการวิจัย	
ประชากรและวิธีการสุ่มตัวอย่าง	36
สถานที่และระยะเวลาที่ทำการศึกษา	38
เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย	38
วิธีทดสอบเครื่องมือ	38
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	39
วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	39
ตารางการปฏิบัติงาน	39
งบประมาณที่ใช้ในการศึกษา	40

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ -(ต่อ)-

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล	
ส่วนที่ 1 สถานภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม โดยทั่วไปของเกษตรกร	41
ส่วนที่ 2 สื่อบุคคล	46
ส่วนที่ 3 สื่อสิ่งพิมพ์	55
ส่วนที่ 4 สื่อวิทยุ	65
ส่วนที่ 5 สื่อโทรทัศน์	72
ส่วนที่ 6 ทักษะของเกษตรกรที่มีต่อสื่อต่างๆในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร	80
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	83
ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร	85
ปัญหาและข้อเสนอแนะต่องานวิจัย	85
เอกสารอ้างอิง	
ภาคผนวก	
แบบสอบถามเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา	95

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ในแต่ละอำเภอของกลุ่มตัวอย่าง ที่ทำการศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา	37
2. แสดงระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	39
3. แสดงสถานภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม โดยทั่วไปของเกษตรกร	42
4. แสดงถึงพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลของเกษตรกร	47
5. แสดงถึงความรู้และทัศนคติของเกษตรกรที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารจาก สื่อบุคคล	51
6. แสดงถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อบุคคลทางการเกษตรของ- เกษตรกร	53
7. แสดงถึงพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ (ประเภทหนังสือพิมพ์)- ของเกษตรกร	56
8. แสดงถึงพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร/นิตยสาร- ของเกษตรกร	59
9. แสดงถึงความรู้และทัศนคติของเกษตรกรที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ- สิ่งพิมพ์ของเกษตรกร	61
10. แสดงถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ทางการเกษตรของ- เกษตรกร	63
11. แสดงถึงพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุของเกษตรกร	65
12. แสดงถึงความรู้และทัศนคติที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุของเกษตรกร	68
13. แสดงถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อวิทยุทางการเกษตรของ- เกษตรกร	70
14. แสดงถึงพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ของเกษตรกร	73
15. แสดงถึงความรู้และทัศนคติที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ของ- เกษตรกร	76
16. แสดงถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อโทรทัศน์ทางการเกษตรของ- เกษตรกร	78

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง-(ต่อ)-

ตารางที่

หน้า

17. แสดงถึงทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อสื่อต่างๆในการถ่ายทอดความรู้ทางการ-
เกษตร

81

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา (Statement of the problem)

ประเทศไทยเริ่มมีการพัฒนาประเทศอย่างมีทิศทาง มีหลักเกณฑ์ และมีแบบแผนอย่างจริงจังเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2504 โดยตั้งแต่เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เป็นต้นมา ทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยมีอัตราค่อนข้างสูง แต่หากพิจารณาถึงการขยายตัวภาคการเกษตรของประเทศไทย ในช่วงระยะหลังที่ผ่านมาแนวโน้มลดลงทุกปี ดังจะเห็นได้ว่าการขยายตัวภาคการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 มีการขยายตัวอัตราร้อยละ 5.6 ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 การขยายตัวลดลงเหลือร้อยละ 3.4 และในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 การขยายตัวภาคการเกษตรลดลงเหลือเพียงร้อยละ 2.8 เท่านั้น ภาคการเกษตรเป็นปัญหาสำคัญอันดับ 1 และยากที่สุดในการพัฒนาประเทศ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ยังพบว่าเกษตรกรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นยากจน คือ รายได้ 3,000 บาท/ปี มีจำนวนถึง 10 ล้านคน (เอกชัย โอเจริญ และรุวพันธ์ พานิชโยทัย 2541 : 131)

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ในแง่การกระจายผลประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาประเทศข้อเท็จจริงปรากฏว่า การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจเป็นไปอย่างขาดความสมดุล กล่าวคือ การพัฒนาประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและการเจริญเติบโตของเมืองมากกว่าชนบท ซึ่งมีผลกระทบต่อพัฒนาการเกษตร โดยเฉพาะตัวเกษตรกรยังขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ ประกอบกับลักษณะสังคมของเกษตรกรอยู่ในวงแคบ มีการติดต่อสื่อสารในวงจำกัด การแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ๆ จึงมีไม่มากนัก เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้จากการถ่ายทอดของบรรพบุรุษ การผลิตทางการเกษตรคงยึดถือวิธีการแบบดั้งเดิม การนำเอาเทคโนโลยีไปใช้ในการผลิตยังมีจำนวนน้อยและนำไปใช้กันอย่างผิดๆ

ทั้งนี้เพื่อสร้างความสมดุลในการพัฒนาการเกษตรให้สามารถรองรับคนส่วนใหญ่ของประเทศ และลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคมระหว่างเมืองกับชนบท จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับภูมิภาคหรือชนบท การพัฒนาชนบทในระยะต่อไปจึงมีเป้าหมายดังนี้

1. ลดช่องว่างการกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดและต่ำสุด โดยเน้นให้ผู้มีรายได้ปานกลางลงมาถึงผู้มีรายได้น้อย ให้มีสัดส่วนรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 50 ของรายได้ประเทศชาติ
2. ลดสัดส่วนคนยากจนของประเทศให้เหลือร้อยละ 10
3. กระจายการให้บริการทางเศรษฐกิจและสังคมที่จำเป็น สำหรับการพัฒนาศักยภาพของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คนและอาชีพ เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างพอเพียง รวดเร็ว และมีคุณภาพ

3. ขยายพื้นที่ปรับโครงสร้างการเกษตรแบบยั่งยืน โดยให้มีพื้นที่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั่วประเทศ

4. สร้างโอกาสให้กลุ่มยากจน ในการประกอบอาชีพทางการเกษตรให้มีรายได้พอเพียง และมีทางเลือกที่จะดำรงชีวิตอยู่ในชนบทได้อย่างมั่นคง

5. เพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรให้เกษตรกรมากขึ้น

6. ให้ทุกชุมชนมีโอกาสมากขึ้นในการได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7. ให้ทุกชุมชนมีความสามารถในการแก้ปัญหาดตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การแก้ปัญหาคำจัดทำแผน และประสานการสนับสนุนจากหน่วยรัฐและเอกชน

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร โดยการเกษตรกรรมในทศวรรษหน้า นับแต่แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 - 2514) เป็นต้นมา รัฐบาลไทยมีนโยบายอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมในการส่งเสริมพัฒนาการเกษตรของประเทศ โดยคำนึงถึงว่าการเกษตรมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งโดยตรงและทางอ้อม ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจการเกษตรอื่นๆ (ทรงเกียรติ วิสุทธิพิทักษ์กุล และนฤมล รื่นไวย 2543:31) แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และพยายามหาวิธีการดำเนินงานช่วยเหลือให้เกษตรกรได้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น โดยมุ่งส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตทางการเกษตร เพื่อให้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ทั้งนี้โดยพิจารณาจากตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต อาทิเช่น การชลประทาน การจัดสรรทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อการเกษตร ได้แก่ แหล่งน้ำ ดิน ป่าไม้ รวมทั้งการปรับปรุง พันธุ์ การวิจัยทางการเกษตรให้ทันสมัย และก้าวหน้าอยู่เสมอ เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงสมรรถภาพในการผลิตและแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมการผลิต และปรับปรุงคุณภาพเพื่อให้ผลผลิต ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ (ทรงเกียรติ วิสุทธิพิทักษ์กุล และนฤมล รื่นไวย 2543 : 31)

นอกจากนี้จากการศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดฉะเชิงเทราในปี พ.ศ. 2540 พบว่ารายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสาขาอุตสาหกรรมมากถึง ร้อยละ 43.60 และรองลงมาเป็นสาขาการเกษตรเพียงร้อยละ 14.16 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดมีอัตราการลดลงถึงร้อยละ 1.83 ซึ่งจากเดิมในปี 2535 และเคยมีอัตราการขยายตัวถึงร้อยละ 14.16 ในขณะที่พื้นที่ส่วนใหญ่ร้อยละ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

55.61 ของจังหวัดเป็นพื้นที่การเกษตร นอกจากนี้จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรในจังหวัด จะเชิงเทรายังประสบกับปัญหาที่สำคัญ ในเรื่องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร การทำการเกษตรในฤดู แล้ง การได้รับความรู้และสถานที่ให้บริการข่าวสารข้อมูลไม่ทั่วถึง (ลดาวัลย์ พลายงาม และคณะ 2543:6-52) ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อ การเปิดรับข่าวสารของเกษตรกร มีผลให้ เกษตรกรไม่สามารถรับข่าวสารข้อมูล หรือความรู้ต่างๆที่เป็นประโยชน์ได้ค้ำเท่าที่ควร

การใช้สื่อสารมวลชนในการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกร เพื่อให้ข่าวสารแพร่กระจาย รวดเร็ว กว้างขวางครอบคลุมพื้นที่ เน้นการใช้สื่อบุคคลในแต่ละท้องถิ่นอย่างมีระบบและสอดคล้องกับ เพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวจะบรรลุเป้าหมายหรือไม่ได้ขึ้นอยู่กับหน่วยงานของรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว เพราะผลผลิตทางการเกษตรจะมีปริมาณมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเกษตรกรเป็นสำคัญ

นอกจากนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ช่วยให้เห็นถึงการบรรลุความมุ่งหมายในมาตรการต่างๆ ของรัฐบาลในการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ของเกษตรกร เพราะถ้าเกษตรกรเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตทางการเกษตรแผนใหม่แล้ว และได้มีการปรับปรุงและพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรดังกล่าว มาตรการที่ตั้งไว้ถือได้บรรลุวัตถุประสงค์ แต่หากปรากฏว่าเกษตรกรไม่เปิดรับข่าวสารด้านเกษตรเท่าที่ควร ข้อเท็จจริงนี้สามารถนำไปสู่แนวทางการปรับปรุงการถ่ายทอดข่าวสารด้านเกษตรให้เข้าถึงตัวเกษตรกรมากยิ่งขึ้น หรือหากเกษตรกรเปิดรับข่าวสารด้านการเกษตรเป็นอย่างดี แต่มิได้นำมาพัฒนาหรือปรับปรุงการผลิตทางการเกษตรแต่อย่างใด ข้อเท็จจริงเหล่านี้นำไปสู่การศึกษาให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในระดับประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา (Objective of the Study)

1. เพื่อศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ในจังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อศึกษาถึงความรู้และทัศนคติที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา (Significance of the Study)

1. ทำให้ทราบถึงสภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา
2. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา
3. ทำให้ทราบถึงความรู้และทัศนคติที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา
4. ทำให้ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษา (Scope and Limitation of the study)

ในการทำการศึกษานี้ ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา คือ ทำการเก็บข้อมูลในเรื่องของข้อมูลพื้นฐานทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา ศึกษาถึงสภาพปัญหาของเกษตรกร และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร 10 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอบางคล้า อำเภอบางพระ อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอแปลงยาว อำเภอท่าตะเกียบ อำเภอรสาธน์ และกิ่งอำเภอคลองเขื่อนในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้แบบสอบถามร่วมกับการสัมภาษณ์เกษตรกรเพียงครอบครัวละ 1 คน ในปีการศึกษา 2543

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ (Operational Definition of Terms)

พฤติกรรม หมายถึง การแสดงออกถึงการยอมรับหรือไม่ยอมรับ ในการปฏิบัติของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา ภายหลังจากการรับทราบข่าวสารทางการเกษตรที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลต่างๆ จากสื่อบุคคล สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์

การเปิดรับข่าวสาร หมายถึง ความสนใจในข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จากสื่อบุคคล สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อ โทรทัศน์

ความรู้ หมายถึง การที่เกษตรกรมีความเข้าใจในเนื้อหาข้อมูลทางการเกษตร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตัวเกษตรกรถึงความชอบหรือไม่ชอบ ความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลต่างๆ จาก สื่อบุคคล สื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์

เกษตรกร หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(Review of Related Literture)

งานวิจัยเรื่องพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้ทำการวิจัยทำการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ทฤษฎีการสื่อสาร
2. สื่อ
3. พฤติกรรม
4. ความรู้
5. ทัศนคติ
6. ข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดฉะเชิงเทรา
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสาร
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม

1. ทฤษฎีการสื่อสาร

1.1 ความหมายของการสื่อสาร

ยูทา สุภากุล (2540 : 2) ให้ความหมายของการสื่อสารไว้ว่า การสื่อสาร หมายถึง การสื่อสารของมนุษย์ (Human Communication) โดยการที่มนุษย์อาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมใดๆ ของคนและเพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่น ในสังคม

คำว่า “การสื่อสาร” (Communication) มาจากภาษาลาตินว่า “communis” ซึ่งหมายถึง ร่วมกัน คล้ายคลึงกันหรือกล่าวโดยทั่วไปก็คือ การสื่อสารเป็นกระบวนการ ในการส่งหรือแลกเปลี่ยนข่าวสาร หรือความคิด ระหว่างบุคคล

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า การสื่อสาร แตกต่างกันไปตามแต่ทัศนะของแต่ละคนและสิ่งที่ยึดถือในการพิจารณา

Charles E. Osgood ที่ได้ให้ความหมายไว้ว่า เรามีการสื่อสารกันก็ต่อเมื่อ มีระบบหนึ่งซึ่งแหล่งของสารมีอิทธิพลต่ออีกระบบหนึ่งที่เป็นจุดหมายปลายทาง โดยการควบคุมสัญญาณต่างๆ กันซึ่งสามารถส่งผ่านไปตามช่องทางที่มีการต่อเชื่อม โยงกัน

ส่วน Shannon และ Weaver กล่าวถึง การสื่อสารต่างๆ ไปจะครอบคลุมถึงกระบวนการทั้งหมดที่ทำให้จิตใจของบุคคลหนึ่งไปมีผลกระทบต่อถึงบุคคลอื่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Schramm เน้นถึงการสื่อสารว่า อยู่ที่ความสัมพันธ์ของมนุษย์ (human relationship)

Rogers ได้ให้ความหมายของการติดต่อสื่อสารว่า คือ ผู้ที่ส่งสาร (Source) ส่งสารไปยังผู้รับสาร (Receiver) โดยมีวัตถุประสงค์ในการส่งสารเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวของผู้รับสาร ด้านความรู้ ทักษะคติ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสาร

จากแนวความคิดของบุคคลต่างๆ อาจสรุปได้ว่า การสื่อสารเป็นการติดต่อเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในผู้รับสาร (ณรงค์สมพงษ์ , 2530 : 22-23)

1.2 ความสำคัญของการสื่อสาร

ศิกษก บรรณลิขิต (2543 :12-13) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการสื่อสารไว้ว่า การสื่อสารเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกควบคู่กับพฤติกรรมอื่นๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกาย บทบาทที่สำคัญของการสื่อสาร คือ การสืบทอดส่งต่อวัฒนธรรม ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ต่อกันไปได้ในแต่ละชั่วอายุคน อาจมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. บอกกล่าวให้ความรู้ ให้ข้อมูลข่าวสารทุกชนิด
2. ให้ความบันเทิง เพลิดเพลิน มีความสุข
3. ให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึกทางใดทางหนึ่ง
4. วัตถุประสงค์เฉพาะ เช่น เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดการสืบ

กัน เพื่อให้เกิดการประสานงาน และเข้าใจในกฎระเบียบปฏิบัติ

ประมะ สดะวาทิน (2540 : 1-2) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการสื่อสารไว้ดังนี้ การสื่อสารเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งนอกเหนือจากปัจจัยสี่ และการที่จะได้มาซึ่งปัจจัยสี่นั้นย่อมต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมใดๆของคุณ และเพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม การสื่อสารมีความสำคัญหลัก ๆ ต่อมนุษย์ 5 ประการ คือ

1. ความสำคัญต่อความเป็นสังคม

เป็นเครื่องมือที่จะรักษาสถาบันต่างๆ และกฎเกณฑ์ของสังคมให้เป็นที่ยอมรับและปฏิบัติกันต่อไป เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป ที่จะทำให้ความเข้าใจระหว่างกันสร้างกฎเกณฑ์ใหม่เปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคม

ในสังคมแบบดั้งเดิมและสังคมขนาดเล็ก สมาชิกของสังคมอาศัยการสื่อสารด้วยการบอกเล่าจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง (word-of-mouth communication) การสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา (face-to-face communication) การสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นหลัก ในขณะที่ในสังคมที่ทันสมัยและมีขนาดใหญ่ มีความสลับซับซ้อนมีกิจกรรมมากมาย และประกอบไปด้วยคนจำนวนมากนั้น การสื่อสารมวลชน (mass communication) ได้เข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญ

2. ความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน

อาจกล่าวได้ว่าเราทำการสื่อสารอยู่ตลอดเวลา กิจกรรมต่างๆ ที่เราทำประจำวันนั้น มีการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้องกับอยู่เสมอไม่ในฐานะผู้ส่งสาร (พูด เขียน แสดงกริยาท่าทาง) ก็ในฐานะผู้รับสาร (ฟัง อ่าน ดู)

3. ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมและธุรกิจ

การประชาสัมพันธ์ เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้เกิดขึ้น รวมทั้งตรวจสอบประชาคมติหรือความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มต่างๆ ใช้ “การโฆษณา” (advertising) เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับสินค้า และชักจูงใจให้ประชาชนซื้อสินค้า โดยอาศัยสื่อต่างๆ เช่น ป้ายโฆษณาตามอาคาร ป้ายโฆษณาข้าง และป้ายรถโดยสารประจำทางโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์

4. ความสำคัญต่อการปกครอง

เผยแพร่ข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจ เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการปฏิบัติตามนโยบายและกฎเกณฑ์ที่รัฐบาลได้กำหนดไว้

5. ความสำคัญต่อการเมืองระหว่างประเทศ

พัฒนาการของเทคโนโลยีทางการสื่อสารช่วยให้ประเทศต่างๆ สามารถติดต่อแลกเปลี่ยนข่าวสารและความคิดเห็นได้โดยสะดวกและรวดเร็ว เพื่อเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับประเทศของตน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศอื่น เพื่อชักจูงให้ได้รับความสนับสนุนจากประเทศอื่น รวมทั้งเพื่อศึกษาถึงความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในประเทศอื่นที่มีต่อประเทศตน

1.3 กระบวนการและวิธีการติดต่อสื่อสาร

พจนานุกรม สัททพจนานุกรม (2539 : 4) กล่าวว่า กระบวนการสื่อสาร คือ การเกิดปรากฏการณ์เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องกันอยู่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง ที่มีความเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น เวลา ระยะทาง สถานที่ สภาพอากาศ และบุคคลเข้าด้วยกัน

กระบวนการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางสังคม วัฒนธรรม และจิตวิทยา ตลอดจนการรับรู้ การเรียนรู้ ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และความคิดกลายเป็นพฤติกรรมการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สื่อสารของมนุษย์ที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ดังนั้น การที่จะให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผลจึงต้องศึกษาถึงองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารด้วยการศึกษาจากแบบจำลอง (model) การสื่อสาร

ในกระบวนการสื่อสาร เสติเยร เซบประทับ (2541 : 22-23) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารไว้ 5 ประการด้วยกัน คือ

1. **แหล่งสาร** หรือผู้ส่งสาร มีปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ที่กำหนดความสามารถของแหล่งสาร ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ และระดับของสังคมและวัฒนธรรม การสื่อสารจะมีประสิทธิภาพ ถ้าแหล่งสารและผู้รับสารมีคุณลักษณะทั้ง 4 ประการนี้คล้าย ๆ กัน

2. **สาร** หมายถึง สิ่งแรกที่แหล่งสารส่งออกไปยังผู้รับสาร สารถือได้ว่าเป็นผลผลิตของผู้ส่งสารที่ส่งผ่านช่องทาง ไปยังผู้รับสาร องค์ประกอบของสารไว้ซึ่งได้แก่ รหัสของสาร เนื้อหาของสาร การปฏิบัติต่อสารส่วนประกอบ และโครงสร้าง

3. **ช่องทาง** ในแง่ของคลื่นแสง คลื่นเสียง หรือสื่อในการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ

4. **ผู้รับสาร** การที่ผู้รับสารจะรับสารได้ก็แค่ไหนขึ้นอยู่กับปัจจัยในตัวของผู้รับสาร ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ และระดับของสังคมและวัฒนธรรม

5. **ผลของการสื่อสาร** อาจเป็นไปได้ตั้งแต่ผลในทางลบ จนถึงผลในทางบวก หรืออาจเป็นผลในระยะสั้น หรือผลในระยะยาวก็ได้ การสื่อสารอาจมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะคิด หรือพฤติกรรมของผู้รับสารได้

กระบวนการในการส่งสาร การโต้ตอบต่อสารที่ส่ง และการโต้ตอบซึ่งกันและกัน หรือปฏิริยาสัมพันธ์ จะเห็นได้ว่าในกระบวนการสื่อสารสามารถเป็น ได้ทั้งผู้เข้ารหัสและผู้ถอดรหัส หรืออีกนัยหนึ่งเป็นทั้งแหล่งสารและผู้รับสารและผู้รับสารในเวลาเดียวกัน

1.4 หลักและทฤษฎีการสื่อสาร

ทูนทรพ์ย์ สิทธิพรหม (2539 : 4-8) ได้กล่าวถึง แบบจำลองการสื่อสาร (Models of the Communication) ซึ่งเป็นตัวแทนที่ทำให้มองเห็นภาพการสื่อสารที่เป็นรูปธรรม อันจะทำให้เกิดความเข้าใจกระจ่างชัดเจนขึ้น สามารถรู้ว่าปัญหาอยู่ที่ใด เกิดขึ้นได้อย่างไร และจะหลีกเลี่ยงปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารได้อย่างไร และได้อ้างถึง

แบบจำลองของอริสโตเติล (The Aristotle Model) ที่ได้ให้ความสำคัญในการสื่อสาร 3 ประการ คือ

1. ผู้พูด (Speaker)

2. คำพูด (Speech)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ผู้ฟัง (Audience)

แบบจำลองของลาสเวลล์ (The Lasswell Model) ที่ได้เสนอถึงวิธีการที่จะอธิบายกระบวนการการสื่อสาร ได้ชัดเจนที่สุด คือ การตอบคำถามต่างๆ ต่อไปนี้

ใคร (Who) คือ ผู้ส่งสาร

กล่าวอะไร (What) คือ สาร

ในช่องทางใด (Channel) คือ สื่อ

ถึงใคร (to Whom) คือ ผู้รับสาร

มีผลอะไร (What effect) คือ ผล

แบบจำลองของแชนนอน และวีเวอร์ (The Shannon and Weaver Model) เป็นกระบวนการสื่อสารทางเดียว เชิงเส้นตรง ประกอบด้วย แหล่งสาร (Information Source) ส่งสารในรูปรหัสเข้าตัวถ่ายสาร (Transmitter) เป็นสัญญาณ (Signal) ส่งไปยังผู้รับสาร (Receiver) ที่จะแปลสัญญาณกลับเป็นสารส่งไปยังจุดหมาย (Destination) ในขณะที่สัญญาณถูกส่งไปจะมีสิ่งรบกวน (Destination) ในขณะที่สัญญาณถูกส่งไปจะมีสิ่งรบกวน (noise source) ทำให้เกิดผลเสียต่อสารที่จะส่งไปยังผู้รับสาร ซึ่งทำให้การสื่อสารประสบความผิดพลาดล้มเหลวได้

แบบจำลองของออสกู๊ดและชเรอัมม์ (The Osgood and Schramm Model) ได้เสนอแบบจำลองกระบวนการสื่อสารเป็นแบบวงกลม ที่เน้นให้เห็นว่าทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ได้ทำหน้าที่อย่างเดียวกันด้วยการเข้ารหัสและถอดรหัส แสดงถึงการสื่อสารที่คู่สื่อสารต่างส่งสารให้กันและกัน ต่างทำหน้าที่อย่างเดียวกันคือ ทั้งเข้ารหัสตีความ (แปลงสารเป็นสัญญาณ หรือสัญลักษณ์ส่งออกไป) ถอดรหัส ตีความ (แปลงสัญลักษณ์ออกมาเป็นความหมาย) แบบจำลองนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งในการสื่อสารระหว่างบุคคล ที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารกระทำหน้าที่คล้ายคลึงกัน

แบบจำลองของเบอร์โล (The Berlo Model) ได้เสนอแบบจำลองการสื่อสารเชิงเส้นตรง ซึ่งมีผู้ใช้มากในชื่อของ S-M-C-R Model ที่มีส่วนประกอบหลัก 4 ประการ คือ

1. ผู้ส่งสาร (Source) ประกอบด้วย ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ ระบบสังคม วัฒนธรรม
2. สาร (Message) ประกอบด้วย ส่วนประกอบ โครงสร้าง การจัดสาร เนื้อหา รหัส
3. ช่องว่าง (Channel) ประกอบด้วย การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การได้กลิ่น การสัมผัส
4. ผู้รับสาร (Receiver) ประกอบด้วย ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ ระบบสังคม วัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. สื่อ

2.1 ความหมายของสื่อ

ยุพา สุภากุล (2540 :100) ได้อ้างถึง สื่อ ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 และ พ.ศ. 2525 หมายถึง ทำการติดต่อให้ถึงกัน ชักนำให้รู้จักกัน

ในกระบวนการของสื่อมวลชน คำว่า สื่อ (Channel or Medium) คือ พาหนะนำข่าวสาร (Message Vehicles) หรือพาหนะของสารหรือสิ่งที่ขนส่งสาร (Carrier of Messages) จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร

2.2 ประเภทของสื่อ

ยุพา สุภากุล (2540 :102) ได้กล่าวถึง นักวิชาการที่ได้แบ่งประเภทของสื่อในรูปแบบต่างๆ ไว้ดังต่อไปนี้

2.2.1 แบ่งประเภทของสื่อไว้หลายรูปแบบ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

- (1) สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ ภาพถ่าย
- (2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์

2.2.2 แบ่งประเภทของสื่อออกเป็นสื่อที่รับรู้โดยการฟังหรือสื่อโสต การเห็นหรือสื่อทัศน์ และทั้งการฟังและการมองเห็นหรือสื่อโสตทัศน์

- (1) สื่อโสต (Audio Media) ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง เทป
- (2) สื่อทัศน์ (Visual Media) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ ภาพถ่าย

2.2.3 แบ่งประเภทของสื่อเป็นร้อนและสื่อเย็น ดังนี้

(1) สื่อร้อน (Hot Media) คือ สื่อที่นำสารส่งไปยังผู้รับสาร และผู้รับสารไม่ได้มีส่วนร่วมในการส่งสารเลย ผู้รับสารไม่ต้องใช้ความพยายามใด เพื่อให้ได้สารที่สมบูรณ์ เพราะมีคนจัดคอยดูแลให้ เช่น ภาพยนตร์ มีช่างเทคนิคของโรงภาพยนตร์ได้จัดการฉายให้ชม เป็นต้น

(2) สื่อเย็น (Cool Media) คือ สื่อที่นำข่าวสารไปยังผู้รับ โดยบางครั้งผู้รับสารจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการพยายามให้ได้ข่าวสารที่สมบูรณ์ เช่น วิทยุโทรทัศน์ภาพล้มน ผู้ชมต้องปรับภาพ เป็นต้น

2.2.4 การแบ่งประเภทของสื่อ โดยธรรมชาติในการนำสาร ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(1) สื่อวัจนะ ได้แก่ สื่อที่นำสารในลักษณะที่เป็นภาษาพูด ภาษาเขียน เช่น การพูด การเขียน ทางสื่อมวลชนต่าง ๆ เป็นต้น

(2) สื่ออวัจนะ ได้แก่ สื่อที่นำสารซึ่งไม่เป็นภาษาพูด แต่เป็นสัญลักษณ์ เครื่องหมาย (Signs) และอาการปฏิกิริยา การเคลื่อนไหวของร่างกาย ริมฝีปาก การแสดงออกใบหน้า นัยน์ตา การขมวดคิ้ว การใช้สัญญาณมือ ฯลฯ นอกจากนั้น ยังมีสื่อวัฒนธรรมหรือสื่อพื้นบ้าน เช่น ศิลปะ หัตถกรรมพื้นบ้าน คนตรี การแต่งกาย และสื่อทัศนศิลป์

2.2.5 การแบ่งประเภทของสื่อ ตามรูปแบบและสถานการณ์การสื่อสาร สามารถแบ่งสื่อได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

(1) สื่อภายในบุคคล (Interpersonal Communication) เป็นการสื่อสารกับตนเอง หรือการส่งสารของบุคคลคนเดียว แต่ละบุคคลมีการสื่อสารภายในตนเองทุกคน เนื้อหาสาระในการสื่อสารมาจากประสบการณ์ ข่าวสาร และข้อมูลของแต่ละคนได้รับ ตัวบุคคลจึงนับได้ว่าเป็นสื่อหรือช่องทางในการสื่อสารกับตนเอง หรือการสื่อสารภายในบุคคล

(2) สื่อระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นรูปแบบของการสื่อสารตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป บุคคลได้มีการพูดกันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้ติดต่อสื่อสารกันทางจดหมาย โทรศัพท์ โทรทัศน์ โทรพิมพ์ เทลคอมเฟอเรนซ์ การสื่อสารระหว่างบุคคลนั้น ผู้ส่งสารรู้แน่ชัดว่าเป็นกลุ่มใด ผลสะท้อนกลับจากผู้รับสารก็มีได้ง่ายกว่า สื่อหรือช่องทางในการสื่อสารสามารถให้นำสารได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(3) การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) เป็นการแบ่งประเภทสื่อโดยอาศัยการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสเป็นหลัก คือ

(3.1) สื่อที่รับได้ด้วยการมองเห็น หรือสื่อทัศน (Visual Media) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ (Newspaper) ภาพถ่าย (Photography)

(3.2) สื่อที่รับได้ด้วยการฟัง (Audio Media) หรือสื่อโสต ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง

(3.3) สื่อที่รับได้ด้วยการฟังและการมองเห็น หรือสื่อโสตทัศน (Audio-Visual Media) ผู้รับสารรับสาร โดยการฟังและการมองเห็นและการได้ยินพร้อม ๆ กัน ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ วีดีโอ (Video) วีดีโอดิส (Vidioidise) การแสดงบนเวที (Theatre) เช่น ละคร คนตรี อุปรากร การฟ้อนรำ เป็นต้น

2.2.6. การแบ่งประเภทของสื่อเป็นสื่อสนับสนุน (Supporting Channels) แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(1) สื่อสนับสนุนในการบันทึกข่าวสาร คือ โครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวกับการพิมพ์ การบันทึกเสียง การบันทึกภาพ ซึ่งต้องอาศัยเครื่องพิมพ์ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเล่นแผ่นเสียง กล้องถ่ายรูป และวัสดุรองรับสาร ได้แก่ กระดาษ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ ฟิล์มแผ่นเสียง เป็นต้น

(2) สื่อสนับสนุนในการขนส่งข่าวสาร คือ โครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวกับระบบการคมนาคม (Transportation) และบริการไปรษณีย์ (Postal Services) ได้แก่ เครื่องมือของเส้นทางคมนาคมทางบก ทางอากาศ ทางเรือ ขานพาหนะ บริการส่งจดหมาย และไปรษณีย์ภัณฑ์อื่น ๆ

(3) สื่อสนับสนุนในการถ่ายทอดข่าวสาร เป็นโครงสร้างพื้นฐานที่ช่วยให้การถ่ายทอดข่าวสาร (Transmission of messages) จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยอาศัยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ถ่ายทอดสัญญาณผ่านระบบสาย ระบบวิทยุ ระบบแสง และระบบสื่อสารดาวเทียม ซึ่งอาจเรียกรวมกันว่า การสื่อสารโทรคมนาคม (Telecommunication) หรือสื่อส่งสัญญาณ (Transmission Media) ได้แก่ โทรเลข โทรศัพท์ โทรพิมพ์ โทรภาพ โทรสาร โทรทัศน์คมนาคม วิทยุคมนาคม เป็นต้น

2.3 เกณฑ์ในการเลือกใช้สื่อ

การเลือกใช้สื่อในการสื่อสารจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น กิตติมา สุรสนธิ (2541 :13) กล่าวไว้ว่า อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยในด้านการพิจารณาเลือกใช้สื่อของผู้ส่งสาร ดังนี้

1. ความเหมาะสมของสื่อกับผู้ส่งสาร อันได้แก่ การเข้ากันได้ ความสามารถ ความชำนาญในการใช้สื่อประเภทนั้น ๆ ของผู้ส่งสาร

2. ความเหมาะสมของสื่อกับเนื้อหาของสาร อันได้แก่ ระดับความสามารถของสื่อที่จะสามารถถ่ายทอดข่าวสารเนื้อหาอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ของผู้ส่งออกไปได้ดีได้ครบถ้วนมากน้อยแค่ไหนเพียงใด เช่น สื่อที่มีภาพและเสียงน่าจะเป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกอารมณ์ได้ดีกว่าสื่อสิ่งพิมพ์

3. ความเหมาะสมของสื่อกับผู้รับสารอันได้แก่ ความสามารถที่ผู้รับจะเข้าถึงสื่อประเภทต่าง ๆ ได้ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ ผู้รับจะต้องมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้

4. ความเหมาะสมของสื่อกับสภาพแวดล้อม ซึ่งหมายถึงการเข้ากันได้ของสื่อกับสภาพแวดล้อมในสถานการณ์การสื่อสารที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

5. ความเหมาะสมของสื่อกับปัจจัยด้านเงินทุน ซึ่งเป็นสิ่งที่ค่อนข้างสำคัญ โดยเฉพาะในปัจจุบันเนื่องจากสื่อแต่ละประเภทมีค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกัน

ปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ ดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. การแสวงหาข้อมูลเพื่อต้องการให้มีความคล้ายคลึงกับบุคคลอื่น ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
2. การเปิดรับข้อมูลจะเปิดรับข่าวสาร เมื่อตนเองมีความสนใจหรือเกี่ยวข้องกับตนเอง
3. การเปิดรับประสบการณ์ เพื่อจะเปิดรับข่าวสารเพราะต้องการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเพื่อผ่อนคลาย

การเลือกรับสื่อและข่าวสาร ผู้รับสารมีกระบวนการเลือกสรรที่แตกต่างกัน ตามความต้องการ ความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดที่ไม่เหมือนกันของแต่ละบุคคล กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วย

1. การเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ หมายถึง การที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความรู้สึกของตนเอง

2. การเลือกรับรู้หรือตีความ คือ เมื่อบุคคลรับข่าวสารที่สนใจ แล้วจะตีความหมายตามความเข้าใจ ความเชื่อ ความคาดหวัง แรงจูงใจ สภาวะทางอารมณ์และจิตใจ เป็นต้น

3. การเลือกจดจำ บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการของตนเอง และบุคคลจะมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารด้วยสาเหตุต่างๆ คือ ความหงาย ความอยากรู้ อยากเห็น ประโยชน์ใช้สอย สื่อที่มีลักษณะกระตุ้นนำ เป็นต้น

สิ่งสำคัญอีกประการ คือ การเลือกใช้สื่อ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ รูปแบบวิธีการใช้สื่อ 2 ประการ คือ

1. การใช้สื่อเดียว เป็นการใช้สื่อใดสื่อหนึ่งในการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสารไปยังผู้รับสาร เช่น ผู้ส่งอาจใช้สื่อบุคคลในการไปบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ให้แก่ผู้รับ ซึ่งการเลือกใช้สื่อเพียงสื่อเดียวนี้อาจมีข้อจำกัดในเรื่องของการเข้าถึงผู้รับ อาจเข้าถึงคนได้ไม่ทั่วถึง เพราะคนจะเลือกเปิดรับสื่อที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้คุณสมบัติในการเร้าความสนใจผู้รับอาจมีน้อย เช่น สื่อวิทยุ ซึ่งไม่มีภาพ ไม่มีสีสัน

2. การใช้สื่อผสม เป็นการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร โดยการใช้สื่อหลายประเภทหรือหลายสื่อเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และการรับรู้ข่าวสารได้อย่างต่อเนื่อง เช่น ผู้ส่งอาจใช้ทั้งสื่อ ทีวี บ้าน สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์

นอกจากนี้ กิติมา สุรสานธิ (2541 :11) ก็ได้กล่าวถึง เกณฑ์ในการพิจารณาถึงระดับการมีส่วนร่วมกับสื่อของผู้รับสารซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. สื่อร้อน (Hot Media) คือ สื่อที่ผู้รับสารเข้าไปมีบทบาท มีส่วนร่วมกับสื่อ ได้น้อย ไม่ที่จะเป็นการเลือกเปิดรับ เลือกสนใจหรือใช้จินตนาการเกี่ยวกับข่าวสารที่ถูกถ่ายทอด หรือส่งออกมาจากผู้ส่งสาร อาทิ สื่อประเภทภาพยนตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. สื่อเย็น (Cool Media) คือ สื่อที่ผู้รับสามารถเข้าไปมีบทบาท มีส่วนร่วมกับสื่อได้มาก กล่าวคือ ผู้รับจำเป็นต้องใช้ความพยายามมากในการรับรู้ และทำความเข้าใจในข้อมูลข่าวสาร เช่น สื่อวิทยุ ที่ผู้รับต้องเลือกเปิดรับเลือกสนใจบางรายการด้วยตนเอง และจำเป็นต้องใช้ความพยายามในการฟังมาก จึงจะเข้าใจสารตามที่ผู้ส่งต้องการได้

2.4 ข้อดีและข้อจำกัดของสื่อแต่ละประเภท

เสน่ห์ นครสันติภาพ (2541 : 24-25) ได้กล่าวถึง คุณสมบัติของสื่อบุคคลไว้ดังต่อไปนี้

1. สามารถทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารแบบสองทาง (two way communication) ถ้าผู้รับสารไม่เข้าใจสารก็สามารถถาม หรือขอข่าวสารเพิ่มเติมจากแหล่งสารได้ในเวลาอันรวดเร็ว ผู้ส่งสารก็สามารถปรับปรุง แก้ไข สารที่ส่งออกไปให้เข้ากับความต้องการ และความเข้าใจของผู้รับสารได้ ในเวลาอันรวดเร็วเช่นกัน ทำให้สามารถลดอุปสรรคของการสื่อสารที่เกิดจากการเลือกรับสาร เลือกแปล หรือตีความสาร และการเลือกจำสาร ได้

2. สามารถสร้างความน่าเชื่อถือในตัวของผู้ส่งสารได้มาก และทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ปฏิบัติการตอบสนองในขณะที่ทำการสื่อสารอยู่ในระดับสูง

4. ช่วยลดกระบวนการทางเลือกในทางจิตวิทยา โดยเฉพาะการเลือกรับสาร

แต่อย่างไรก็ตามสื่อบุคคลเป็นสื่อที่มีข้อด้อย คือ ไม่สามารถที่จะส่งข่าวสาร ไปยังผู้รับสารจำนวนมากๆในเวลาอันรวดเร็วได้

ในขณะที่ นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2542 : 158-159) กล่าวถึง ข้อเด่นและข้อจำกัดเกี่ยวกับสื่อต่างๆไว้ดังต่อไปนี้

สื่อสิ่งพิมพ์

1. สามารถให้ข่าวสารจำนวนมาก หรือข่าวสารที่ซับซ้อนได้

2. จะอ่านในโอกาสใดที่เหมาะสมกับคนก็ได้

3. เก็บไว้อ่านซ้ำได้จึงทบทวนให้กระจ่างว่าทำอะไร เป็นขั้นเป็นตอน

4. จะอ่านช้าหรือเร็วก็ได้แล้วแต่ผู้อ่าน

5. มีข้อจำกัดที่จะต้องอ่านหนังสือออก หรือมีจะนั้นก็ใช้ภาพให้มาก ถ้าหากตัวบุคคล

เป้าหมายไม่มีทักษะการอ่านมากนัก

ณรงค์ สมพงษ์ (2530 : 292- 293) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของสื่อวัสดุสิ่งพิมพ์ไว้ดังนี้

1. มีความบอบบางและฉีกขาดง่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. มีปัญหาและอุปสรรคในการแจกจ่าย ถ้าหากการขนส่งหนังสือพิมพ์ไม่ถึงกลุ่มเป้าหมาย การสื่อสารด้วยสิ่งพิมพ์ก็จะขาดตอนลง

3. การใช้วัสดุสิ่งพิมพ์กับกลุ่มเป้าหมายที่ไม่รู้หนังสือ ต้องอาศัยการออกแบบสิ่งพิมพ์ที่มีความหมายและน่าสนใจ เนื่องจากต้องอาศัยเวลามากกว่าการสื่อสารด้วยสื่ออื่น

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2542 : 158-159) กล่าวถึง ข้อเด่นและข้อจำกัดเกี่ยวกับสื่อเสียงไว้ดังนี้

1. มีข้อดีที่สร้างความตื่นตัวและเร้าใจให้ติดตามรับข่าวสาร
2. แก้ปัญหาการอ่าน ไม่ออกให้รับทราบเรื่อง และจดจำได้ตามสมควร
3. ให้ข่าวสารที่ละเอียด และซับซ้อนไม่คั่น
4. ผู้รับสื่อเสียงอาจทำกิจกรรมอื่นไปด้วย ความตั้งใจรับฟังอาจไม่คั่น แต่คนที่ผู้ฟังไม่ต้องหยุดกิจกรรมอื่นๆ

ณรงค์ สมพงษ์ (2530 : 292- 293) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของสื่อวิทยุกระจายเสียง และสื่อวิทยุโทรทัศน์ ไว้ดังนี้

1. สื่อวิทยุกระจายเสียงสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างเนื่องจากมีรัศมีการส่งคลื่นวิทยุไปได้ไกลมากกว่าวิทยุโทรทัศน์
2. มีความรวดเร็วในการเสนอข่าวสารทำให้คนฟังมีความเชื่อมั่นในข่าวสารจากสื่อวิทยุว่าเป็นข้อเท็จจริงที่จะติดตามรายละเอียดจากสื่อชนิดอื่นๆต่อไป
3. ไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่
4. เครื่องรับมีราคาถูกทำให้โอกาสที่ประชาชนจะเปิดรับข่าวสารมีมากกว่าสื่อมวลชนอื่นๆ
5. ไม่ต้องอาศัยทักษะในการอ่าน ผู้ฟังทั่วไปสามารถจะเข้าใจได้ดี เข้าถึงผู้ฟังได้ทุกระดับ ทุกเพศ ทุกวัย

ส่วนข้อจำกัดของสื่อวิทยุกระจายเสียง มีดังนี้

1. ผู้ฟังไม่สามารถย้อนกลับมาฟังรายการได้ใหม่
2. เป็นการติดต่อสื่อสารแบบทางเดียว (One-way Communication) เมื่อผู้ฟังมีปัญหาไม่เข้าใจ ไม่สามารถถามหรือติดต่อผู้จัดรายการได้ทันที
3. ผู้ฟังได้ยินเพียงแต่เสียงอย่างเดียวจึงต้องใช้จินตนาการประกอบสื่อวิทยุโทรทัศน์

1. เป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียง ซึ่งมีการเคลื่อนไหวจึงดึงดูดความสนใจของผู้ดูได้

มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. สามารถแพร่ภาพไปได้ในระยะทางไกลๆ ด้วยเวลาอันรวดเร็ว

3. สามารถสร้างแรงจูงใจ สร้างทัศนคติและเสนอปัญหาเรื่องต่างๆ ได้ดี จึงมีพลังในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคมได้ดี

ข้อจำกัด คือ ผู้ชมไม่สามารถให้ปฏิกิริยาย้อนกลับ (Feedback) ได้ทันที ผู้ชมจำเป็นต้องปรับตัวเข้าหารายการที่จะรับ ผู้ชมส่วนใหญ่มีแนวโน้มในการดูรายการโทรทัศน์เพื่อความบันเทิงมากกว่าดูเพื่อการศึกษา

3. พฤติกรรม

3.1 ความหมายของพฤติกรรม

เกคินี จูทาวิจิตร (2540 : 55) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลซึ่งผู้อื่นสามารถสังเกตเห็นได้ โดยปกติคนเราส่วนใหญ่มักจะแสดงออกตามทัศนคติของตน ทัศนคติจึงเสมือนหางเสือของพฤติกรรม ถือเป็นเครื่องควบคุมการกระทำของบุคคล

และในทำนองเดียวกัน ขนิษฐา วิเศษสาธิต (2536 : 2) ได้ให้ความหมายของคำว่า พฤติกรรม (behavior) ไว้ว่า เป็นกิจกรรมหรือการกระทำต่างๆ ที่ร่างกายแสดงออกมา ซึ่งอาจสังเกตเห็นได้โดยตรงหรือสังเกตไม่เห็นแต่สามารถใช้เครื่องมือวัดออกมาได้ พฤติกรรมหรือการกระทำที่สามารถสังเกตเห็นได้ เช่น การหัวเราะ การร้องไห้ ดีใจ การเคลื่อนไหวกิริยาท่าทางต่างๆ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรงต้องใช้เครื่องมือทดลองหรือวัด หรืออนุมานเอาจากการแสดงออก เช่น ความคิด ความจำ การเรียนรู้ ความถนัด และสติปัญญา เป็นต้น

3.2 ประเภทของพฤติกรรม

ศิริณา จามรมาน และปณิตดา ชำนาญสุข (2542 : 2) ได้กล่าวว่า นักจิตวิทยาแบ่งพฤติกรรม (behavior) ออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. Overt behavior หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกให้บุคคลอื่นมองเห็นได้ เช่น การยิ้ม การเขียนหนังสือ การเดิน หน้าแดง เป็นต้น

2. Covert behavior หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายใน บุคคลอื่นมองไม่เห็นแต่สามารถวัดได้ เช่น ความคิดความรู้สึก ทัศนคติ เป็นต้น พฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในนี้ เราอาจวัดได้ง่ายๆ เช่น การสอบถามโดยตรง หรือวัดในระดับที่สูงขึ้นมา คือการสอบถามทางอ้อม เช่น การใช้แบบทดสอบ หรือการใช้เครื่องมือช่วยวัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขนิษฐา วิเศษสาคร (2536:3) กล่าวว่า พฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายในมีความสัมพันธ์กัน พฤติกรรมภายในมักเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอก โดยปกติมนุษย์มีธรรมชาติที่จะมีอกาภิปรยาต่างๆ ออกมาตามความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจของตน ดังนั้น การจะเข้าใจ “จิตใจ” ซึ่งเป็นพฤติกรรมภายในของบุคคล จึงต้องศึกษาจากพฤติกรรมภายนอก แต่การจะศึกษาให้เข้าใจพฤติกรรมภายนอกของบุคคลได้อย่างสมบูรณ์จำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติของพฤติกรรมภายในอย่างถ่องแท้ด้วย นั่นคือนักจิตวิทยาจะศึกษาทั้งพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมภายใน ซึ่งรวมกันเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งหมด

ลูฟท์และอิงแฮม (Joseph Luft and Harry Ingham) ได้แบ่งพฤติกรรมไว้ 4 ประเภท จากพฤติกรรม 4 ประเภทนี้ จะช่วยให้เราเข้าใจพฤติกรรมภายในและภายนอกในแง่มุมที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (นิรนาม 2542 : 6)

1. เปิดเผย (Open) คือ พฤติกรรมที่ตนเองรู้ และผู้อื่นก็รู้
2. ความลับ (Secret) คือ พฤติกรรมที่ตนเองรู้ แต่ผู้อื่นไม่รู้
3. จุดบอด (Blind) คือ พฤติกรรมที่ตนเองไม่รู้ แต่ผู้อื่นรู้
4. อวิชชา (Unknown) คือ พฤติกรรมที่ตนเองไม่รู้และผู้อื่นก็ไม่รู้

3.3 อิทธิพลที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

โดยทั่วไปการโน้มน้าวให้บุคคลเปลี่ยนพฤติกรรม ในทุกระดับของการสื่อสารสังคม ผ่านสื่อต่างๆ อาจทำได้โดยอาศัยวิธีการดังนี้

1. การปลุกเร้าอารมณ์ เพื่อให้เกิดความตื่นเต้นเร้าใจในการติดตาม โดยใช้เสียงหรือภาพ หรือทั้งเสียงและภาพ
2. การสร้างแบบอย่างขึ้นในใจ เป็นการสร้างมาตรฐานอย่างหนึ่งขึ้น เพื่อให้มาตรฐานนั้นปลุกศรัทธา และเป็นตัวอย่างแก่ผู้รับสารที่ต้องปฏิบัติตาม
3. การให้รางวัล เช่น การลด แลก แจก แถม ในการโฆษณาเพื่อเป็นการจูงใจให้เลือกซื้อสินค้ายี่ห้ออื่นๆ หรือใช้ในการรณรงค์เพื่อให้ประชาชนร่วมมือ หรือเข้าร่วมในกิจกรรมตามที่ต้องการ

ประจวบ อินอ้อด (2529) อ้างว่า นักศึกษาด้านมนุษยวิทยาหลายๆท่าน ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับพลังที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ได้ดังนี้

1. มนุษย์แต่ละคนมีแรงขับ และพลังที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ เพื่อความอยู่รอดและความมั่นคงแห่งชีวิต อันเป็นความจำเป็นพื้นฐานของสัตว์ทั้งหลาย

2. มนุษย์แต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่หล่อหลอมรวมตัว จึงมักจะต้องประพฤติปฏิบัติไปตามครรลองของสังคมแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องประสานกับเป้าหมายส่วนตัว
3. พลังทางสังคมมีอิทธิพลต่อมนุษย์มากที่สุด ได้แก่ ครอบครัวของบุคคลผู้นั้นเอง เพื่อนบ้าน
4. ความจำเป็นเบื้องต้นของชีวิตมนุษย์ และประสบการณ์ได้หล่อหลอมให้เกิดเป็นรูปแบบของมนุษย์แต่ละคนที่เรียกว่า บุคลิกภาพ
5. แม้ว่ามนุษย์แต่ละคนจะมีบุคลิกภาพของตนเองก็ตาม เมื่อมนุษย์รวมกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน มีผลประโยชน์ร่วมกันภายในสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกันก็ย่อมเกิดเป็นบุคลิกภาพของกลุ่มขึ้นได้ ซึ่งจะมีผลต่อการแสดงออกของกลุ่มด้วย เช่น จะพบว่าคนบางกลุ่มมีลักษณะก้าวร้าว รุกราน บางกลุ่มมีลักษณะหัวโบราณ ฯลฯ เป็นต้น
6. มนุษย์จะมีสัญลักษณ์ในการสื่อความหมายที่เขามีต่อ โลกรอบตัวของเขายกมาในรูปแบบต่างๆ ซึ่งเราจะสามารถสืบสาวไปถึงพลังภายในที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนั้นๆ ได้ เช่น จากคำพูด วัตถุ การกระทำ ตลอดจนสิ่งที่สื่อถึงการกระทำทั้งในจิตสำนึกและภายใต้จิตสำนึก เช่น เราจะนึกถึงภาพของผู้ที่นิยมขับรถว่าเป็นบุคคลอย่างไร ซึ่งแตกต่างกับบุคคลที่นิยมฟังเพลงไทยเดิม

3.4 ลักษณะของเกษตรกร

ปัญญา หิรัญศรี (2529 : 193-194) ได้กล่าวว่า เกษตรกรเราก็มีอยู่หลาย ๆ จำพวกด้วยกัน และได้อ้างถึง E.E. Rogers และ G.M. Beal ซึ่งได้จำแนกเกษตรกรออกเป็น 6 ประเภทด้วยกัน ในการที่จะยอมรับความรู้เรื่องเทคโนโลยีใหม่

1. Innovators หรือเกษตรกรกลุ่มที่เรียกว่าหัวไวใจสู้ เป็นเกษตรกรกลุ่มที่มีการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจดี มีความคิดริเริ่มชอบทดสอบ ชอบศึกษา กล้าได้กล้าเสีย พร้อมทั้งจะยอมรับวิทยาการหรือเทคโนโลยีใหม่ได้ง่าย มีการตัดสินใจได้รวดเร็ว และเป็นผู้ที่พร้อมจะเป็นผู้นำกลุ่มเกษตรกรอื่นๆ โดยที่คนกลุ่มนี้จะมียุ่ประมาณร้อยละ 2.5
2. Early adopters หรือเรียกว่าพวกขอคู่มือทำ เกษตรกรกลุ่มนี้มีลักษณะคล้าย ๆ กับเกษตรกรกลุ่มแรกเพียงแต่ว่าการยอมรับจะช้าลงไปกว่าเกษตรกรกลุ่มแรก ต้องใช้เวลากับการตัดสินใจมากกว่าเกษตรกรกลุ่มแรกเป็นกลุ่มเกษตรกรที่ชอบดูความสำเร็จของผู้อื่นก่อนแล้วจึงจะยอมรับปฏิบัติตามเกษตรกรกลุ่มนี้จะมียุ่ประมาณร้อยละ 13.0
3. Early majority หรือเรียกว่าพวกเพิ่งตาลังเล เกษตรกรกลุ่มนี้มีการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง จะยอมรับวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ช้ากว่า 2 กลุ่มแรก มีความลังเลต่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานการณ์มาก ต้องคว่าผู้อื่นทำสำเร็จเสียก่อน และมีผู้ทำกันมากๆ จนแน่ใจว่าไม่มีปัญหาทำได้แน่แล้วจึงปฏิบัติตามเกษตรกรกลุ่มนี้มีอยู่ประมาณร้อยละ 34.0

4. Late majority หรือเรียกว่าพวกหันเหหัวคือ เกษตรกรกลุ่มนี้มีการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่าไม่ค่อยจะเชื่อใครง่ายๆ เจ้าหน้าที่ต้องใช้เวลาในการให้ความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยี เกษตรกรกลุ่มนี้มีความกลัวและวิตกกังวล การสูญเสียซึ่งมีสาเหตุมาจากรูปร่างทางเศรษฐกิจก็เป็นเอง การส่งเสริมทำได้ลำบากต้องมีการพิสูจน์ผลหลายครั้ง จึงจะยอมรับนำไปปฏิบัติตามเกษตรกรกลุ่มนี้มีอยู่ประมาณร้อยละ 34.0

5. Laggards หรือเรียกว่า พวกงอมือจับแจ๋ เกษตรกรประเภทที่มีสติปัญญาไม่ปราดเปรื่อง แต่ก็เป็นคนที่จะเรียกได้ว่าค่อนข้างหัวอ่อน แต่มีความเกียจคร้าน เฉื่อยชา ไม่ยุ่งกับงานสังคม การส่งเสริมหรือแนะนำสิ่งใดต้องคอยจ้ำจี้จ้ำไช เกษตรกรกลุ่มนี้มีอยู่ประมาณร้อยละ 13.5

6. Dogmatist หรือเรียกว่า พวกไม่เอาไหนเลย เกษตรกรกลุ่มนี้แทบจะไม่มีการศึกษาเลยและฐานะทางเศรษฐกิจต่ำมากบางคนมีหนี้สิน มีความเกียจคร้าน งอมืองเท้า ไม่ค่อยยอมรับความเปลี่ยนแปลงของสังคมเศรษฐกิจ กลุ่มนี้ทำการส่งเสริมยากที่สุด หากเจ้าหน้าที่ไม่มีความอดทนเพียงพอแล้วอาจจะต้องตัดออกไปจากกลุ่มที่จะทำการส่งเสริม เพราะมีความคิดน้อย มีความเชื่อเก่า ๆ ยากต่อการเปลี่ยนแปลงเกษตรกรกลุ่มนี้มีอยู่ประมาณร้อยละ 16.0

ทำนอง สิงคาลวณิช (2519 : 29-30) ได้กล่าวถึง การแบ่งประเภทเกษตรกรไทยออกได้ตามลักษณะความรู้ คือมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันและการดำเนินกิจการ

1. ประเภทบัวในตม หมายถึง เกษตรกรที่ผลิตไม่พอเลี้ยงชีพเนื่องจากไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเองต้องเช่าทำ หรือมีพื้นที่ทำกินขนาดเล็กรายได้ต่ำต้องอาศัยรายได้จากการรับจ้างทำงานอื่นสมทบ

2. ประเภทบัวโผล่เหนือตมแต่อยู่ใต้น้ำ หมายถึง เกษตรกรมีขีดความสามารถในการประกอบการสูงกว่าประเภทแรก ช่วยตัวเองในการนำทรัพยากรที่มีอยู่และที่มีบริการจากภายนอกให้เกิดประโยชน์ ตลอดจนมีพลังกาย พลังใจ ที่แข็งแกร่งอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

3. ประเภทบัวปริ่มน้ำ หมายถึง เกษตรกรที่มีความสามารถในการประกอบการดีมีประสิทธิภาพ มีรายได้พอเลี้ยงชีพอย่างไม่เดือดร้อน แต่ยังคงต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติม เพื่อให้ได้มีโอกาสพัฒนากิจการยิ่งขึ้น

4. ประเภทบัวตมเหนือหน้า หมายถึง เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในอาชีพเกษตรกรรม โดยอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นส่วนน้อย หรืออาจไม่ต้องการความช่วยเหลือเลย มีรายได้ดี มีมาตรฐานการครองชีพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ประเภทบัวบาน หมายถึง เกษตรกรชั้นประกอบการระดับทำการเกษตรเป็นการค้าหรือเกษตรธุรกิจ หรือ เกษตรอุตสาหกรรม มีรายได้ดี มีความเป็นปึกแผ่นมั่นคงในอาชีพ

นอกจากนี้ ปญญา หิรัญรัศมี (2529 : 195-196) ได้กล่าวถึง การแบ่งประเภทของเกษตรกร จากนักวิชาการไทยและต่างประเทศ ไว้ดังนี้

1. เกษตรกรระดับสูงสุด โดยเป็นกลุ่มที่มีการศึกษามีฐานะทางเศรษฐกิจสูง มีความคิดริเริ่ม มีความฉลาด รับวิทยาการแผนใหม่และเทคโนโลยีได้เร็ว มีลักษณะของความเป็นผู้นำในบางครั้งจะนำการเปลี่ยนแปลงเองได้

2. เกษตรกรระดับกลาง โดยเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาปานกลาง ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง อยู่ในระดับที่จะยอมรับวิทยาการแผนใหม่และเทคโนโลยีได้หากเจ้าหน้าที่ได้มีการสาธิต และให้มองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของสิ่งเหล่านั้นเพียงพอ

3. เกษตรกรระดับต่ำ โดยทั่วไปจะเรียกว่า small farmers เป็นกลุ่มเกษตรกรที่ยากจน มีการศึกษาต่ำ มีปัญหาทางด้านการทำการเกษตรขาดการยอมรับวิทยาการแผนใหม่และเทคโนโลยีใหม่เนื่องจากความไม่กล้าเสี่ยง

4. ความรู้ (Knowledge)

4.1 ความหมายของความรู้

ความรู้ (Knowledge) คือ ความสามารถในการจำเรื่องราวและประสบการณ์ต่างๆ ที่เรียนมาแล้ว ความรู้จะแสดงออกได้ด้วยการระลึก (recall) ข้อมูลเรื่องราวต่างๆ ได้ถูกต้องตรงกับเรื่องเดิม ความรู้หรือความจำ ได้แบ่งระดับออกเป็นส่วนย่อยดังนี้ (เพราพรรณ เปลี่ยนภู, 2540 : 186-187)

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2542 : 67) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่าความรู้ คือ การรับรู้ เข้าใจ แยกแยะได้ (Analysis) วิเคราะห์ได้ (Synthesis) และประเมินได้ในใจ (vicarious evaluation) ดังนั้น จะมีความรู้ได้ก็ต้องรับรู้ ใคร่ครวญจนเข้าใจ และประเมินได้ว่าสิ่งใดเหมาะสม แต่ยังไม่เคยลงมือปฏิบัติเท่านั้น

เกศินี จุฑาวิจิตร (2540 : 52) ได้กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนที่จะรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นๆ โดยแบ่งออกเป็นความรู้ต่อสถานการณ์หนึ่งๆ และความรู้ต่อเรื่องราวทั่วไปในระดับกว้าง ความรู้จึงเป็นความสามารถในการใช้ข้อเท็จจริง ความคิด ความหยั่งรู้หยั่งเห็น ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงความรู้เข้ากับเหตุการณ์ต่างๆ ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในทำนองเดียวกันที่ พุทธทรัพย์ สัทธิตพรหม (2539 : 12) ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้ของผู้สื่อสารก็มีผลต่อการสื่อสารสามารถทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพหรือไม่ก็ได้ การมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สื่อสารมากเพียงพอก็จะทำให้ส่งเนื้อหาที่ถูกต้องและครบถ้วน หากทำหน้าที่รับสารก็จะเข้าใจเรื่องราวที่ถูกต้องเช่นกัน

4.2 ระดับของความรู้

เกศินี จุฑาวิจิตร (2540 : 52) ได้แบ่งระดับความรู้ ออกได้เป็น 6 ระดับ ดังนี้

1. ระดับที่ระลึกได้ (Recall) การเรียนรู้ในลักษณะที่จดจำเรื่องเฉพาะวิธีปฏิบัติ กระบวนการและแบบแผนได้ ความสำเร็จระดับนี้ คือ ความสามารถในการดึงข้อมูลจากความจำออกมาได้
2. ระดับที่รวบรวมสาระสำคัญได้ (Comprehension) หมายความว่า บุคคลสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้มากกว่าการจดจำเนื้อหาที่ได้รับ เช่นสามารถเขียนข้อความเหล่านั้นด้วยถ้อยคำของตนเองได้ สามารถแสดงให้เห็นได้ด้วยภาพ ให้ความหมายที่ลึกซึ้ง แปลความและเปรียบเทียบความคิดอื่นๆหรือคาดคะเนผลที่เกิดขึ้นต่อไปได้
3. ระดับการนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถที่จะนำข้อเท็จจริงและความคิดที่เป็นนามธรรม ไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม
4. ระดับการวิเคราะห์ (Analysis) สามารถใช้ความคิดในรูปของการนำความคิดมาแยกเป็นส่วน เป็นประเภท หรือนำข้อมูลมาประกอบกันเพื่อการปฏิบัติของตนเอง
5. ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis) คือ ความสามารถในการใช้ข้อมูลเพื่อตั้งเกณฑ์การรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐาน เพื่อให้ข้อตัดสินใจถึงระดับของประสิทธิผลของกิจกรรมแต่ละอย่าง
6. ระดับของการประเมินผล (Evaluation) คือ ความสามารถในการใช้ข้อมูลเพื่อตั้งเกณฑ์ การรวบรวม และการวัดข้อมูลตามมาตรฐานเพื่อให้ข้อตัดสินใจถึงระดับของประสิทธิผลของกิจกรรมแต่ละอย่าง

เพราพรรณ เปลียนภู (2540 : 186-187) ได้แบ่งระดับของความรู้ ออกเป็นส่วนย่อยๆ ดังนี้

1. ความรู้ในเนื้อเรื่อง (Knowledge of specifics) ได้แก่ ความสามารถในการรู้จำเนื้อหา ข้อมูลในเรื่องต่างๆ ดังนี้ ความรู้เกี่ยวกับศัพท์และนิยามศัพท์ ความรู้เกี่ยวกับกฎและความเป็นจริง
2. ความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินการ (Knowledge of ways and means of dealing with specifics) เป็นความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับวิธีการ การจัดระเบียบ การเรียบเรียง วิธีการตัดสินใจดำเนินการ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การ หรือการปฏิบัติต่างๆ อันได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับระเบียบแบบแผนที่นิยมยึดถือปฏิบัติ หรือแบบฟอร์มที่ใช้ปฏิบัติ ความรู้เกี่ยวกับลำดับขั้นและแนวโน้ม ความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภท ความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินงาน

3. ความรู้ในเรื่องสากลและแนวความคิดในสาขาวิชา (Knowledge of universals and abstraction in a field) ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับหลักการและการแผ่ขยาย ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง

4.3 ประเภทของความรู้

แนวความคิดของ ส. ศิวรักษ์ (2524 : 36) กล่าวถึง ความรู้แบบต่าง ๆ มาไว้ ณ ที่นี้คือ

1. วิธณ์ (Revealed) ความรู้ประเภทนี้รู้ได้โดยการเปิดเผยความลับอันซ่อนเร้นเป็นที่ปรากฏ เช่น พระเจ้าปรากฏพระองค์ต่อท่านนบีมูฮัมหมัดหรือค่อโมเสส
2. สำนึกเอง (Intuitive) ความรู้แบบนี้ขึ้นอยู่กับความคิด ความฝันและประสบการณ์ส่วนตัว
3. วิตรรก (Rational) ความรู้โดยนัยนี้ อาศัยเหตุผลอย่างเคียว โดยไม่นำอาการสังเกตพฤติกรรมมาประกอบด้วยเลย เพราะหาสิ่งจะได้โดยการใช้เหตุผลในทางนามธรรมเท่านั้น
4. ประจักษ์ (Empirical) ความรู้ที่รับรู้โดยอายตนะทั้งห้า คือ ตาเห็น หูได้ยิน จมูกได้กลิ่น ลิ้นได้รส และกายสัมผัส ทั้งหมดนี้รวมกันเข้าเป็นความรู้ที่เรารู้เกี่ยวกับโลกรอบ ๆ ตัวเรา
5. คัมภีร์ (Authoritative) สิ่งซึ่งเรารับว่าเป็นความรู้นั้น ส่วนมากเราไม่ได้ตรวจสอบดูอย่างถ่องแท้จนแน่ใจ

ปรมะ สตะเวทิน (2540 : 65) ได้ไว้ว่าในการสื่อสารความถูกต้องและประสิทธิผลของการสื่อสารขึ้นอยู่กับความรู้ 2 ประเภท คือ

1. ความรู้เรื่องที่จะสื่อสาร (knowledge of the subject matter) หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของเรื่องที่จะทำการสื่อสาร
2. ความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสาร (knowledge of the communication process) ในเรื่องขององค์ประกอบของการสื่อสาร ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ทัศนคติ

5.1 ความหมายของทัศนคติ

เสนาะ ดิเขาว์ (2537 : 65) ได้กล่าวว่า ทัศนคติ (attitude) เป็นความรู้สึก ความคิด และความพร้อมที่จะตอบสนองของบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อมภายนอก มีความหมายตามแนวความคิดต่าง ๆ 3 แนวความคิดด้วยกัน คือ ความหมายแรก ได้แก่ ปฏิกริยาที่แสดงความรู้สึกหรือปฏิกริยาที่จะประเมินค่า เช่น การที่คนมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหมายความว่าเขามีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น ความหมายที่สองทัศนคติ ได้แก่ ความพร้อมที่จะตอบสนองในทางใดทางหนึ่งต่อสิ่งนั้น ซึ่งความพร้อมนี้มีลักษณะเป็นไปในทางดีหรือในทางไม่ดี ความหมายที่สาม ทัศนคติ ได้แก่ ส่วนประกอบระหว่างความเข้าใจ ความรู้สึก และการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีต่อสิ่งนั้น ส่วนประกอบของทัศนคติจึงประกอบด้วยส่วนแรกการรับรู้เหตุการณ์ (cognition) ซึ่งได้แก่ ความคิด ความเห็นและความเชื่อ ส่วนที่สอง ความพอใจ (affection) คือ ความรู้สึก อารมณ์ ส่วนที่สามได้แก่ พฤติกรรม (behavior) เตรียมพร้อมที่จะตอบสนอง กล่าวอย่างง่าย ๆ ทัศนคติเป็นความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของคนนั่นเอง

ทรงพล ภูมิพัฒน์ (2538 :132-133) ได้อ้างถึง นักจิตวิทยาหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของคำว่าทัศนคติไว้ดังนี้

อัลพอร์ท (Allport) ได้ให้ความหมายว่า ทัศนคติ หมายถึง สภาวะของความพร้อมทางจิต ซึ่งเกิดขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์ และสภาวะของความพร้อมนี้จะเป็นตัวกำหนดทิศทางของปฏิกริยาของบุคคลที่มีต่อวัตถุสิ่งของหรือสถานการณ์ต่างๆ

เกรซและครัชฟิลด์ (Kretch and Crutahfield) ได้กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ผลรวมของกระบวนการที่จะทำให้เกิดแรงจูงใจ อารมณ์ การยอมรับ และการรู้การคิด ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้จะเป็ผลมาจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

ซานอฟ (Samoff) ได้ให้ความหมายสั้นๆว่า ทัศนคติ หมายถึง ความต้องการที่จะแสดงปฏิกริยาของความพึงพอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

และได้สรุปไว้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกนั้นอาจจะเป็นไปในทางที่พึงพอใจหรือไม่พอใจก็ได้

เกคินี จุฑาวิจิตร (2540 : 53) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกและความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็สิ่งของ เหตุการณ์ บุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอใดๆ ในทางที่ยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรมอย่างเดียวกันตลอด

5.2 ลักษณะที่สำคัญของทัศนคติ

Krech and Crutchfield (1948) ได้ให้ความเห็นว่าทัศนคติอาจจะเกิดขึ้นจาก

1. การตอบสนองความต้องการของบุคคลนั้น คือ สิ่งใดตอบสนองความต้องการของคนไม่ได้ บุคคลก็จะมีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น
2. การได้เรียนรู้ความจริงต่างๆ อาจเกิดขึ้น โดยการอ่านหรือจากคำบอกเล่าของผู้อื่นก็ได้ ฉะนั้นบางคนจึงอาจเกิดทัศนคติไม่ดีต่อผู้อื่น โดยการฟังคำติฉินที่ใครๆ มาบอกไว้ก่อนก็ได้
3. การเข้าไปเป็นสมาชิกหรือสังกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งคนส่วนมากมักยอมรับเอาทัศนคติของกลุ่มมาเป็นของตน หากทัศนคตินั้นไม่ขัดแย้งกับทัศนคติของคนเกินไป
4. ทัศนคติมีส่วนสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของบุคคลนั้นด้วย คือ ผู้ที่มีบุคลิกภาพสมบูรณ์มักมองคนอื่นในแง่ดี ส่วนผู้ที่ปรับตัวยากจะมีทัศนคติในทางตรงข้าม คือ มักมองว่ามีคนคอยฉ้อฉลหรือคิดร้ายต่างๆ ต่อตน

เสนาะ ดิเชาว์ (2537 : 65) ได้แบ่งลักษณะที่สำคัญของทัศนคติออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ทิศทาง (Direction) หมายถึง ทิศทางในทางบวก ลบ หรือเป็นกลาง เมื่อผู้บริหารแถลงนโยบายอย่างหนึ่งพนักงานจะมีความรู้สึกต่อนโยบายนั้นเป็น 3 พวก คือ พวกแรกเห็นด้วยกับนโยบายนั้น จึงมีปฏิกิริยาตอบสนองในทางสนับสนุน พวกที่สองไม่เห็นด้วยและมีพฤติกรรมพร้อมที่จะคัดค้านนโยบายนั้น ส่วนพวกที่สามไม่มีความเห็นทั้งในทางสนับสนุนหรือคัดค้าน และมีปฏิกิริยาวางเฉยต่อนโยบายนั้นคือ ไม่มีทิศทางนั่นเอง

2. ขนาด (Intensity) หมายถึง พลังหรืออำนาจของทัศนคติ เมื่อบุคคลมีความรู้สึกต่อนโยบายของผู้บริหาร ความรู้สึกนั้นอาจรุนแรงหรือไม่รุนแรง ขนาดของความรู้สึกนั้นอาจเริ่มจากสูงจนถึงไม่มีที่สิ้นสุด ส่วนประกอบของความรู้สึกอาจเป็นเรื่องทั่วไปหรือเรื่องเฉพาะ หรือเป็นเรื่องของความลึกซึ้ง ส่วนความลึกซึ้งเป็นขนาดของความรู้สึกเท่านั้นที่มีมากหรือน้อยซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้สึก กล่าวคือ คนยังมีขนาดของทัศนคติน้อยเพียงใดก็จะยิ่งเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ง่ายเพียงนั้น

3. ความเด่นชัด (Salience) หมายถึง มีจุดรวมที่ทำให้เห็นลักษณะของทัศนคตินั้นอย่างถูกต้อง ความเด่นชัดนี้จะแสดงให้เห็นถึงบทบาทหรือความสำคัญของทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมของบุคคล และยังกระทบต่อความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมตอบสนอง หรือความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง

5.3 องค์ประกอบของทัศนคติ

การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ทรวงพล ภูมิพัฒน์ (2538 : 135-136) ได้กล่าวไว้ว่าต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบเกี่ยวกับการรับรู้ (Cognitive component) การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดนั้น บุคคลจำเป็นต้องมีความรู้ในสิ่งนั้นว่ามีประโยชน์หรือมีโทษเพียงใด
2. องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้สึก (Affective component) เมื่อบุคคลมีความรู้ในสิ่งใดมาแล้ว และความรู้ที่นั้นมากพอที่จะรู้ว่าสิ่งนั้นดีมีประโยชน์ บุคคลก็จะเกิดความรู้สึกชอบ (affective) สิ่งนั้น แต่ถ้ารู้ว่าสิ่งนั้นไม่ดี บุคคลก็จะเกิดความรู้สึกไม่ชอบ
3. องค์ประกอบเกี่ยวกับการกระทำ (behavioral component) กล่าวคือเมื่อบุคคลมีความรู้ในสิ่งนั้นแล้ว และความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบจะเกิดตามมา บุคคลก็พร้อมที่จะกระทำอย่างไรอย่างหนึ่งลงไป

5.4 ประเภทของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

พัชนี เษจรรยงและคณะ (2538 : 119-120) ได้กล่าวถึง ประเภทของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไว้ดังนี้

1. การเสริมทัศนคติที่มีอยู่เดิม (attitude reinforcement) หรือบางครั้งเรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทางที่สอดคล้องกัน การเสริมหรือย้ำ คือการให้ทัศนคติที่มีอยู่มีความหนักแน่นยิ่งขึ้น
2. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (attitude change) คือ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทางตรงข้าม เช่น เปลี่ยนจากทัศนคติในทางบวกให้กลายเป็นทางลบ เป็นต้น
3. ผลกระทบแบบวกกลับ (boomerang effect) คือ การต้องการเปลี่ยนสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง แต่สิ่งที่เกิดขึ้นกลับเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับสิ่งที่ต้องการ
4. การอนุรักษ์ (conservation) คือ การคงทัศนคติที่มีอยู่ไว้ สารจึงถูกสร้างขึ้นมาเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ต่อทัศนคติที่มีอยู่
5. การเป็นกลาง (neutralization) คือ การเปลี่ยนทัศนคติให้อยู่ที่ศูนย์ กล่าวคือ ไม่มีทัศนคติในทางบวก (สนับสนุน) หรือในทางลบ (ต่อต้าน) ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด
6. การถึงระดับเพดานหรือจุดสูงสุด (ceiling effect) คือ การเสริมหรือย้ำทัศนคติมีมากจนถึงขีดซึ่งการเสริมหรือย้ำใดๆ มากไปกว่านี้ไม่ก่อให้เกิดผลใด หรือไม่สามารถวัดผลของการเสริมที่เพิ่มเติมนอกเหนือจากจุดอิ่มตัวนั้นแล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5 ขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

วัฒนา ศรีสัตย์วาจา (2535 : 93-94) ได้อ้างถึง แมคคูลาย (McGuire, 1969) ที่ได้เสนอขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติว่าจะต้องผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอน ตามลำดับดังต่อไปนี้ คือ

1. ความตั้งใจในข่าวสาร (Attended to the Message) เป็นขั้นที่บุคคลจะต้องยอมให้ความสนใจ และเอาใจใส่ต่อข่าวสารชักจูง มีความอยากรู้ ดังนั้น การมีสมาธิพอที่จะรับรู้ข้อความต่าง ๆ จึงเป็นปัจจัยสำคัญของความตั้งใจในข่าวสารที่ตนสนใจและยินดีรับทราบ

2. ความเข้าใจในข่าวสาร (Comprehended the Message) เป็นการแสดงถึงความสามารถในการรับรู้ข่าวสารชักจูง แต่ความเข้าใจจะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับ ความยากง่าย ความชัดเจนของข่าวสาร และความเหมาะสมระหว่างข่าวสารชักจูงกับระดับการศึกษาของผู้รับ

3. การยอมรับข่าวสาร (Yielded to It) หลังจากที่บุคคลมีความเข้าใจข่าวสารชักจูงแล้ว เขาจะแสดงออกในสองลักษณะ คือการยอมรับการชักจูงของข่าวสาร กับการไม่ยอมรับ การยอมรับการชักจูงก็คือ การเชื่อตามสารชักจูง การปฏิบัติหรือการคล้อยตามข่าวสารชักจูง ซึ่งก็คือการเปลี่ยนทัศนคติตามการชักจูงของข่าวสารนั่นเอง ส่วนการไม่ยอมรับก็เป็นไปในลักษณะตรงกันข้าม

4. การเก็บรักษาข่าวสาร (Retended the Message) เมื่อเกิดการยอมรับแล้ว การเปลี่ยนทัศนคติจะถูกเก็บรักษาไว้นานสักเท่าไร ก็ขึ้นอยู่กับความจำและการเพิ่มหรือลดการยอมรับหรือไม่ยอมรับในคำสังนั้น ๆ

5. การกระทำซึ่งเป็นผลมาจากข่าวสาร (Acted as a Result of This Message) เมื่อบุคคลมีการยอมรับและมีการเก็บรักษาข่าวสารชักจูงนั้นไว้ได้ บุคคลย่อมมีการแสดงพฤติกรรมให้ปรากฏโดยสอดคล้องกับการยอมรับนั้น ๆ

5.6 กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

เกคินี จุฑาวิจิตร (2540 : 54 - 55) ได้อ้างถึง (Herbert) ว่ากระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคล มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ ดังนี้

1. การยินยอม (Compliance) จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเขา และเพื่อมุ่งหวังให้เกิดความพึงพอใจจากบุคคลที่มีอิทธิพลนั้น การที่เขายอมทำตามสิ่งที่ บุคคลผู้มีอิทธิพลอยากให้ทำ ก็เพราะคาดหวังว่าจะได้รับรางวัลหรือการยอมรับ

2. การเลียนแบบ (Identification) เป็นภาวะที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น และเป็นผลมาจากการที่เขาต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรือที่พึงพอใจระหว่างตัวเขากับ

บุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่น ความสัมพันธ์นี้อาจจะออกมาในรูปของการรับเอาบทบาททั้งหมดของบุคคลหรือกลุ่มมาเป็นของตน หรือเปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกัน

3. ความต้องการที่อยากจะเปลี่ยน (Internalization) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า เนื่องจากสิ่งนั้นตรงกับความต้องการภายในและค่านิยมของเขา พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยกระบวนการนี้จะสอดคล้องกับค่านิยมที่เขาถืออยู่เดิม ความพอใจจะขึ้นอยู่กับเนื้อหารายละเอียดของพฤติกรรมนั้นๆ

6. ข้อมูลสภาพทั่วไปของจังหวัดฉะเชิงเทรา

6.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัด

จังหวัดฉะเชิงเทรา หรือ เรียกว่า แปดริ้ว

ภาษาที่ใช้ ภาษาไทย

ในอดีตเคยเป็นเมืองจัตวาอยู่ในสังกัดกระทรวงกลาโหมต่อมาได้ขึ้นอยู่กับในสังกัดกรมมหาดไทย มีหลวงพ่อดำโสธร เป็นศูนย์รวมความศรัทธา ประชาชนส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ที่ริมแม่น้ำบางปะกง และลำคลองทั่วไป

6.2 สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูก มีที่ดอนเป็นบางส่วนสำหรับอำเภอสนามชัยเขต มีเนื้อที่เกือบครึ่งหนึ่งของจังหวัด มีลักษณะเป็นที่ดอน ป่าและเขา และที่ราบแม่น้ำ มีแม่น้ำบางปะกงไหลผ่านอำเภอต่างๆ คือ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอบางคล้า อำเภอเมือง อำเภอบ้านโพธิ์ และไหลออกสู่อ่าวไทยที่ อำเภอบางปะกง

6.3 ที่ตั้งอาณาเขต

มีพื้นที่ทั้งหมด 3,344,375 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพื่อการเกษตร ประมาณ 1,859,817 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 55.61 ของพื้นที่จังหวัด

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดนครนายก และจังหวัดปราจีนบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดชลบุรี อ่าวไทย และจังหวัดจันทบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดสระแก้ว

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดสมุทรปราการจังหวัดปทุมธานี และ กรุงเทพมหานคร

6.4 แบ่งเขตการปกครอง

การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล 2 แห่ง คือ เทศบาลเมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา และเทศบาลตำบลบางคล้า และสุขาภิบาล 20 แห่ง 93 ตำบล 858 หมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 10 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ดังนี้ อ.เมือง อ.บางคล้า อ.บางน้ำเปรี้ยว อ.บางพระ อ.บ้านโพธิ์ อ.พนมสารคาม อ.สนามชัยเขต อ.ราชสาส์น อ.แปลงยาว อ.ท่าตะเกียบ กิ่ง อ.คลองเขื่อน (สมยศ คำสวัสดิ์, 2542)

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสาร

ปัญญา ชีระวิทย์ (2536 : บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารด้านการเกษตร และปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารของเกษตรกรในภาคเหนือ รวมทั้งความต้องการรับทราบข่าวสารและชนิดของสื่อที่จะสามารถรับข่าวสารได้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 1004 คน และจากการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกรจากสื่อต่างๆ ผลปรากฏว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารการเกษตรจากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา คือ เพื่อนบ้าน ญาติ/คนในครอบครัว และผู้ใหญ่บ้าน ตามลำดับ

อมรทิพย์ ครอบพันธ์ (2534 : บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตเป็นสื่อมวลชนที่นิยมมากใน 4 จังหวัด รองลงมา คือ โทรทัศน์ และสื่อพื้นบ้าน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

1. เกษตรกรใน 4 จังหวัด มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. เกษตรกรใน 4 จังหวัด มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อพื้นบ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เกษตรกรใน 4 จังหวัด มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเฉพาะกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเฉพาะกิจ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับการยอมรับการพัฒนาที่ดิน

ดวงจันทร์ สุทธาโรจน์ (2539 : บทคัดย่อ) การรับข่าวสารส่วนใหญ่ได้จากสื่อบุคคลเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นญาติพี่น้องและเพื่อนๆ ในหมู่บ้าน ซึ่งมีโทรทัศน์และวิทยุยังเป็นที่นิยมของประชาชน ในการรับชมรายการบันเทิงและข่าวสาร ส่วนสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร ไปสเตอร์ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประชาชนไม่นิยมรับสื่อดังกล่าว เนื่องจาก ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ และการหาสื่อดังกล่าวนั้นลำบากด้วย

เลอศักดิ์ สายแก้วมา (2536 : บทคัดย่อ) ประมาณครึ่งหนึ่งของเกษตรกรเป้าหมายระบุว่ามีโอกาสและสนใจติดตามรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ 4 ประเภท คือ วิทยุ โทรทัศน์ เอกสารสิ่งพิมพ์ และหอกระจายข่าวสารประจำหมู่บ้าน อย่างสม่ำเสมอหรือค่อนข้างสม่ำเสมอในช่วงเวลา ตอนเช้า และตอนเย็นหรือค่ำ ระยะเวลาที่ใช้ในการรับฟัง/รับชมการออกอากาศการกระจายเสียงของสถานีวิทยุ โทรทัศน์ และหอกระจายสารประจำหมู่บ้านโดยเฉลี่ยอยู่ในช่วง 30 - 120 นาทีต่อวัน ในขณะที่ระยะเวลาที่ใช้ในการอ่านเอกสารสิ่งพิมพ์ โดยเฉลี่ย 16 - 30 นาทีต่อวัน ต้องการที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารทุกประเภทเป็นส่วนใหญ่ และประสงค์ที่จะให้มีการนำเสนอในลักษณะที่เป็นการผสมผสานข้อมูลข่าวสารซึ่งให้สาระความรู้กับข้อมูลข่าวสารที่ให้ความสนุกสนานบันเทิงเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายการเพลงลูกทุ่ง เพลงพื้นเมือง และเพลงไทยสากล

จิรพรรณ โสมอินทร์ (2536 : บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของเกษตรกรที่รับฟังข่าวสารด้านการเกษตร ศึกษาสภาพการรับฟัง ความสนใจ ความพอใจ การได้รับความรู้และการนำไปปฏิบัติของเกษตรกร ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรของเกษตรกรกับการนำความรู้ที่ได้รับ ไปปฏิบัติ และศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการรับฟังข่าวสารด้านการเกษตรจากหอกระจายข่าว

ผลการวิจัยจากผลการทดลองทดสอบสมมุติฐานโดยใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ตัวแปรต่างๆ คืออายุ ระดับการศึกษา และการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรของเกษตรกรไม่มีความแตกต่างกันในการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ ส่วนรายได้ของเกษตรกรมีผลต่อความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ

อุษณีย์ จินาพงษ์ (2535 : บทคัดย่อ) ส่วนการนำความรู้จากรายการโรงเรียนเกษตรทางอากาศไปใช้ประโยชน์นั้น ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภาพรวมของการนำความรู้จากรายการโรงเรียนเกษตรทางอากาศไปใช้ประโยชน์ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 71.5 โดยนำความรู้นั้นไปปรับปรุงการประกอบอาชีพที่ทำอยู่แล้ว ทั้งนี้ส่วนใหญ่ได้มีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมก่อนการนำไปใช้ประโยชน์ และเรื่องในกลุ่มตัวอย่างได้มีการนำไปใช้ประโยชน์มากที่สุดและให้ผลดีมากที่สุด ได้แก่ เรื่องการพัฒนาที่ดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การทดสอบสมมติฐานพบว่า ภูมิปัญญา อายุ อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับฟังรายการ โรงเรียนเกษตรทางอากาศ ส่วนเพศและการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับฟังรายการ โรงเรียนเกษตรทางอากาศ

นอกจากนี้ยังพบว่า ทักษะคิดและความคิดเห็นของสมาชิกต่อรายการ โรงเรียนเกษตรทางอากาศ และการนำความรู้จากรายการ โรงเรียนเกษตรทางอากาศไปใช้ประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับฟังรายการ โรงเรียนเกษตรทางอากาศ

Little John and Stephen W. (1973) กล่าวว่า ผู้รับสารแต่ละคนจะมีเอกลักษณ์ในเรื่องอายุ เพศ บุคลิกภาพ สติปัญญา ทักษะและประสบการณ์จะมีผลกระทบต่อแหล่งสารและข่าวสาร จากการศึกษาในด้านสื่อสาร พบว่าภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้รับสาร มีผลกระทบที่สำคัญต่อการตอบสนองต่อข่าวสาร เช่น ในด้านฐานะนั้น พบว่าคนจนและคนรวยมีคุณลักษณะที่มีอิทธิพลต่อการรับสารต่างกัน ในด้านการศึกษาและสติปัญญา ได้มีการพบว่า การโฆษณาชวนเชื่อจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อประชาชนที่มีสติปัญญาสูงกว่าผู้มีสติปัญญาดำ และผู้ที่การศึกษาสูงจะถูกชักจูงได้ง่ายกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำ เมื่อคำพูดนั้นเป็นคำพูดที่มีเหตุผลเพราะผู้ที่มีการศึกษาดำจะมีข้อได้เปรียบคือมีความรู้ในหัวข้อต่างๆ กว้างขวางมีความเข้าใจภาษาดี สามารถวิพากษ์วิจารณ์ข่าวสาร ที่ไม่ได้สนับสนุนความเชื่อของตน

Roger and Shoemaker (1971) กล่าวถึงบทบาทของการสื่อสารมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคลต่อการยอมรับนวัตกรรมไว้ว่าการที่บุคคลจะยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมจะต้องผ่านกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมซึ่งเป็นกระบวนการนั้นสามารถทำหน้าที่อะไรได้บ้าง

1. **ขั้นความรู้ (Knowledge)** ในขั้นนี้บุคคลทราบว่ามึนวัตกรรมอุบัติขึ้นและพอจะมีความเข้าใจว่านวัตกรรมนั้นสามารถทำหน้าที่อะไรได้บ้าง

2. **ขั้นการจูงใจ (Persuasion)** บุคคลสร้างทัศนคติที่ชอบหรือไม่ชอบนวัตกรรมนั้น

3. **ขั้นการตัดสินใจ (Decision)** บุคคลกระทำกิจกรรมซึ่งนำไปสู่การเลือกที่จะยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม

4. **ขั้นการยืนยัน (Confirmation)** บุคคลแสวงหาข่าวสารเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนหรือยืนยันการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมที่กระทำไปแล้ว แต่ก็อาจเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจที่กระทำไปแล้วได้ ถ้าหากว่าในภายหลังผู้รับข่าวสารได้รับข่าวสารที่ขัดแย้งหรือข่าวในเชิงลบเกี่ยวกับนวัตกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Scharmm (1960) ได้กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ที่สำคัญของสื่อมวลชนในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเป็นข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ที่สำคัญจะเป็นผลช่วยดึงดูดความสนใจให้บุคคลต่างๆ ได้เปิดข้อมูลข่าวสารที่สนใจเพื่อนำไปพัฒนาอาชีพอีกประการหนึ่ง

Charles Atkin (1973) ศึกษาว่าบุคคลจะรับเลือกข่าวสารใดจากสื่อมวลชน ขึ้นอยู่กับการเปรียบเทียบ รางวัลผลตอบแทน (Reward Value) การลงทุนลงแรง (Expenditures) และพันธะผูกพันที่จะตามมา (Liabilities) ถ้าผลประโยชน์ที่ได้รับจะสูงกว่า การลงทุนลงแรง หรือการไร้ความพยายามที่จะรับรู้หรือทำความเข้าใจ บุคคลย่อมแสวงหาข่าวสารนั้น (Information Seeking) แต่ถ้าผลประโยชน์ที่จะได้รับน้อยกว่าการลงทุนลงแรงผู้คนอาจจะเฉยเมยต่อข่าวสารนั้น (Information Ignoring) ในกรณีที่บุคคลนั้นรู้สึกว่าการรับข่าวสารนั้นจะทำให้เกิดข้อพันธะผูกพันเช่นทำให้เกิดความไม่สบายใจ ความไม่แน่ใจก็จะหลีกเลี่ยงข่าวสารนั้น (Information Avoidance)

Rokeach Ball และ Defleur (1976) กล่าวว่าเมื่อผู้รับสารเปิดรับสารจากสื่อมวลชนแล้ว จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความรู้สึก ถึงขั้นเกิดเป็นพฤติกรรมของผู้รับสาร โดยได้อธิบายถึงผลต่างๆ ที่เกิดจากการสื่อสารดังนี้

1. ก่อให้เกิดผลในด้านความรู้ความคิดเห็น ซึ่งอาจทำให้เกิดความกระฉ่งหรือความกำกวมขึ้นได้ และยังก่อให้เกิดผลในทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ ในแง่ความคิดเห็นว่า สิ่งไหนเป็นสิ่งสำคัญที่ควรพิจารณา รวมทั้งผลในการขยายความเชื่อและค่านิยมของบุคคล
2. ก่อให้เกิดผลในด้านความรู้สึก ข่าวสารจากสื่อมวลชนอาจสร้างความรู้สึกรู้สึกต่างๆ เช่น กลัว วิดกกังวล หรือสร้างกำลังใจ หรือบางทีก็อาจทำลายขวัญกำลังใจได้เช่นกัน
3. ก่อให้เกิดผลด้านพฤติกรรม ซึ่งมีทั้งแรงจูงใจให้กระทำหรือหยุดยั้งการกระทำรวมทั้งก่อให้เกิดการกระทำในด้านดี เช่น การช่วยเหลือคนอื่นหรือในด้านไม่ดี เช่น ความก้าวร้าวรุนแรงต่างๆ เป็นต้น

Paul Lazarsfeld and Herbert Manzel (1960) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสำคัญหรือหุดคุดกันแบบเป็นกันเองและเป็นส่วนตัวทำให้เกิดความคุ้นเคยระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับฟังยอมรับความคิดเห็นของผู้พูดได้ง่ายขึ้น การเห็นหน้ากันนี้มีม้อมองในแง่จิตวิทยาแล้วทำให้ผู้ฟังซึ่งเป็นเป้าหมายของการชักจูงใจของผู้พูดมีความรู้สึกว่าคุณได้รับรางวัล (Reward) ทันทีอย่างน้อยที่สุดในด้านการแสดงความคิดเห็นต่อผู้พูด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

De Fleur (1970) กล่าวว่าทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม (The social Relationship Theory) ซึ่งให้เห็นความสัมพันธ์ภายในกลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่า ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีบทบาทต่อการตัดสินใจว่าจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ทางเทคโนโลยีหรือไม่ โดยเฉพาะสังคมชนบทซึ่งเป็นครอบครัวมีความผูกพันกับเพื่อนบ้านอย่างแน่นแฟ้น เมื่อมีความคิดใหม่ๆ จากภายนอกการตีความคิดของเพื่อนบ้านเกี่ยวกับความคิดเหล่านี้จะมีความสำคัญต่อการตัดสินใจของบุคคลว่าควรจะได้รับความคิดเหล่านั้นหรือไม่

เสถียร เขยประทับ (2523) สื่อบุคคลในสังคม ประกอบด้วยสื่อที่มาจากแหล่งภายนอก (Cosmopolite) และจากแหล่งภายใน (Localite) ของระบบสังคมนิยม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ

1. สื่อบุคคลภายในท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้นำในความคิดในท้องถิ่น เป็นตัวกลางในการเผยแพร่ความรู้ ความคิด ตลอดจนชักจูงใจประชาชนในท้องถิ่น ให้ยอมรับนวัตกรรม
2. สื่อบุคคลภายนอกท้องถิ่น คือ บุคคลภายนอกท้องถิ่นที่เป็น Change Agents ไปเผยแพร่นวัตกรรมในระบบสังคม

ชิตาคว ภัคดี (2525) ได้ศึกษาถึงบทบาทของสื่อที่มีต่อการยอมรับการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามของสมาชิก โครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามของเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. สื่อบุคคลมีบทบาทมากที่สุด ในการให้ความรู้แก่สมาชิก ในการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม
2. สื่อมวลชนมีบทบาทมากที่สุด ในการชักจูงใจสมาชิกในการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม
3. สื่อบุคคลมีบทบาทมากที่สุด ในการทำให้สมาชิกสมาชิกตัดสินใจยอมรับการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม
4. สื่อบุคคลมีบทบาทมากที่สุด ในการยืนยันการตัดสินใจของสมาชิกในการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม

ทวีศักดิ์ สุวรรณสนธิ์ (2527) ได้ศึกษาเรื่องสื่อที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้แผนใหม่ทางการเกษตรเพื่อประกอบอาชีพของเกษตรกร อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าสื่อบุคคลเป็นสื่อที่ดีที่สุดเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรไปสู่เกษตรกร ในความคิดเห็นของเกษตรกรได้รายงานว่า เกษตรกรได้เรียนรู้ได้ดีที่สุดจากสื่อต่อไปนี้ จากสื่อบุคคลร้อยละ 45.83 ของจริง ร้อยละ 35.83 เอกสารเผยแพร่ร้อยละ 12.50 การสาธิตประกอบร้อยละ 4.17 และทัศนศึกษาดูงานร้อยละ 1.67

สุวรรณ บัวทวน (2514) ได้ศึกษาถึง การยอมรับและการ ไม่ยอมรับนวัตกรรมของชาวนาใน จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับของชาวนาในจังหวัดขอนแก่น ผล การศึกษาพบว่าแหล่งที่ให้ข่าวเกี่ยวกับของใหม่ที่สำคัญที่สุดมาจากตัวบุคคลซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ เกี่ยวข้อง และผู้นำภายในหมู่บ้าน เพื่อนบ้านเป็นแหล่งข่าวที่ให้ข่าวสารสำคัญของชาวนา ประเภทที่ ไม่มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร และการที่ชาวนายอมรับการใช้ของใหม่ก็มาจากคำแนะนำของบุคคล เหล่านี้เป็นส่วนใหญ่

สิริรัตน์ บำรุงกรรม (2532) ศึกษาถึงการยอมรับและไม่ยอมรับนวัตกรรมของชาวนาใน จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับ และไม่ยอมรับนวัตกรรมของชาวนา คือ ศาสนา ขนาดที่นา วัตถุประสงค์ในการทำงาน ระดับความทันสมัยและการติดตามข่าวสาร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2521) ศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนต่อการ ศึกษาของชาวบ้านในปี พ.ศ. 2521 พบว่ามีผู้รับฟังวิทยุสูงที่สุด คือ ร้อยละ 87 ชมภาพยนตร์ร้อยละ 74 อ่านหนังสือพิมพ์ร้อยละ 47 ชมโทรทัศน์ร้อยละ 34 และอ่านนิตยสารเพียงร้อยละ 16 โดยผู้รับ ฟังวิทยุส่วนใหญ่ฟังสถานีวิทยุประจำท้องถิ่นมากกว่าวิทยุจากส่วนกลาง ร้อยละ 71 ของผู้ฟังวิทยุ ทุกวันรับฟังประมาณวันละ 2 ชั่วโมง โดยฟังข่าวมากที่สุด รองลงไป คือ บันทึก ร้อยละ 30 ของผู้ ชมโทรทัศน์ทุกวัน รับชมประมาณวันละ 1 ชั่วโมงครึ่ง ส่วนใหญ่ชมรายการบันเทิงร้อยละ 29 ของ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน อ่านเพียงวันละประมาณครึ่งชั่วโมง ส่วนใหญ่เป็นการอ่านข่าว 1 ใน 3 ของผู้อ่านนิตยสาร อ่านน้อยกว่าสัปดาห์ละ 1 วัน ส่วนใหญ่อ่านเรื่องบันเทิง สำหรับผู้ชมภาพยนตร์ ร้อยละ 95 ได้ชมเพียงปีละประมาณ 1-4 ครั้งเท่านั้น

Thandee Damrong (1987) ศึกษาบทบาทของการติดต่อสื่อสารในการพัฒนาการประกอบ อาชีพของชาวชนบท พบว่า การติดต่อสื่อสารมีบทบาทสำคัญที่มีส่วนช่วยให้ชาวชนบทสามารถ เพิ่มผลผลิตทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ข่าวสารเกี่ยวกับการใช้ของใหม่หรือนวัตกรรมในการ ผลิตความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิทยาการใหม่ๆ การตลาดและแหล่งเงินทุนเป็นสิ่งที่ชนบทต่างแสวงหา ข่าวสารดังกล่าวผ่านทางแหล่งข่าวต่างๆ ได้แก่ แหล่งข่าวของรัฐและเอกชน สื่อมวลชนวิทยุมีบทบาทสำคัญในการกระจายความรู้เรื่องต่างๆ

สิรินภรณ์ เขจรูญกุล (2518) ได้ศึกษาลักษณะการรับของใหม่ในหมู่บ้านจังหวัด พระนครศรีอยุธยาโดยเปรียบเทียบลักษณะการรับของใหม่ของชาวนาหมู่บ้านทัพฟ้า หมู่บ้านขยาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อำเภอบางปะอินและหมู่บ้านซึ่ง อำเภอนครหลวง พบว่า เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการรับของใหม่ของชาวนาในหมู่บ้าน กล่าวคือ การกระจายสิ่งใหม่เข้าไปในหมู่บ้านโดยสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และการเข้าไปแนะนำผ่านเจ้าหน้าที่รัฐบาลหรือการส่งข่าวผ่านกลุ่มชาวนาประเภทต่างๆ

แหล่งข่าวที่ได้รับทราบเรื่องของใหม่ทางด้านเกษตรกรรม ปรากฏว่า ชาวบ้านได้ทราบข่าวจากหลายฝ่ายด้วยกันคือ

1. ผู้นำท้องถิ่น ชาวนาทั้ง 3 หมู่บ้าน รับทราบข่าวจากกำนันมากที่สุด
2. เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญทางราชการฝ่ายให้ข่าวสารด้านเกษตรแก่ชาวบ้านที่สำคัญที่สุด คือ เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ
3. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ชาวนาที่ได้รับการติดต่อให้ข่าวสารจากนายอำเภอ
4. ฝ่ายเอกชนที่ให้ข่าวชาวนา คือ พ่อค้าส่งที่รับซื้อข้าวจากชาวนา
5. สื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ เป็นแหล่งกระจายข่าวสารที่หัวหน้าครัวเรือนชาวนาได้รับฟังข่าวสารด้านราคาข้าวหรือความเคลื่อนไหวทางด้านเกษตรกรรม
6. เอกสารสิ่งตีพิมพ์ต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ ใบปลิว โฆษณาต่างๆ
7. แหล่งข่าวสารต่างๆ ชาวนาได้รับทราบข่าวสารหรือเลียนแบบจากเพื่อนบ้านหรือชาวนาในตำบลใกล้เคียง นอกจากนั้นได้รับทราบข่าวสารจากประสบการณ์ของหัวหน้าครอบครัว หรือสมาชิกในครัวเรือนที่ออกไปรับจ้างทำนาในถิ่นอื่น

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม

Chaffee Steven H. and Connic Roser (1986) กล่าวว่า การกระทำหรือพฤติกรรมใดๆ ของคนเราส่วนใหญ่ตามปกติมักเกิดจากทัศนคติของบุคคลผู้นั้น ทัศนคติจึงเป็นเสมือนทางเลือกของพฤติกรรม คือ เป็นเครื่องควบคุมการกระทำของบุคคล พฤติกรรมส่วนใหญ่ของคนถูกควบคุมด้วยทัศนคติของเขา ถ้าเราต้องการพยากรณ์และควบคุมพฤติกรรมของคนเราต้องศึกษาเรื่อง “ทัศนคติ” อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง

สมปราชญ์ จอมเทศ (2516) สนับสนุนแนวความคิดนี้ว่าทัศนคติของคนเป็นผลของความรู้ สึกทางใจที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมอันเนื่องไปในทิศทางหนึ่ง จึงมีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งมีผลสะท้อนมาสู่พฤติกรรมของคน ฉะนั้นพฤติกรรมของมนุษย์ คือการแสดงออกซึ่งทัศนคติที่ดีของเขา ซึ่งส่งผลมาจากประสบการณ์ ความรู้ ความคิด ความเชื่อ และการเรียนรู้ อันรวมถึงภูมิหลังของแต่ละคนต่างกัน จึงทำให้การประพฤติดต่อกันคล้ายกัน ในลักษณะที่แตกต่างกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Freedman (1961) ศึกษาความแตกต่างของบุคคลที่ระดับอายุต่างกัน พบว่า คนที่มีอายุน้อย จะมีการเรียนรู้และทัศนคติในระดับสูงกว่าผู้ที่มี อายุมาก กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ อายุของผู้รับสารจะมี อิทธิพลต่อการสื่อสารไม่มากนักน้อย ซึ่งจะออกมาในรูปของความสนใจ ความเชื่อ หรือพฤติ กรรมการรับรู้ข่าวสารของผู้รับสาร

Zimbardo, Ebbesem and Maslach (1977) ได้สรุปว่า ทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดของคนเราจะ เป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับความรู้ที่มีอยู่ของผู้คนนั้น คือ ถ้าผู้ใดมีความรู้ดี ทัศนคติต่อสิ่งนั้นก็มักจะดีไป ด้วย เมื่อมีทัศนคติดีแล้วก็มีแนวโน้มที่จะส่งผลให้ผู้คนนั้นแสดงพฤติกรรมไปในทางที่ดี ดังนั้นความรู้ ทัศนคติและการแสดงพฤติกรรมจึงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

Shelly Chaiken and Alice Eagly (1976) พบว่าทัศนคติของคนจะแตกต่างกันต่อเมื่อ ข่าว สารนั้นขาดต่อการเข้าใจ เขาศึกษาโดยเปรียบเทียบสื่อวิทยุกับสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่าสื่อวิทยุสามารถ สร้างทัศนคติเชิงบวกได้มากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์

Hovland (1953) ศึกษาความแตกต่างของแหล่งข่าวสารที่มีความน่าเชื่อถือต่อกับแหล่งข่าวที่ มีความน่าเชื่อถือสูงในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พบว่า ผู้รับสารจากแหล่งข่าวสารที่มีความน่าเชื่อ ถือสูงกว่าจะเปลี่ยนทัศนคติหลังจากการรับรู้ข่าวสารแล้ว มีจำนวนสูงกว่าผู้รับสารจากแหล่งข่าว สารที่มีความน่าเชื่อถือต่ำกว่า

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

(Research methodologies)

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีวิธีการทำงานวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling Procedure)

ประชากรหรือหน่วยที่จะทำการศึกษา (Unit of analysis) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งมีประชากรหรือจำนวนครูโรงเรียนเกษตรกรทั้งสิ้น 72,993 ครูโรงเรียน

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนเกษตรกร โดยทำการสุ่มในทุกอำเภอของจังหวัดฉะเชิงเทรารวมทั้งสิ้น 100 ครูโรงเรียน

การศึกษานี้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ทั้งนี้เพราะประชากรมีคุณลักษณะของแต่ละบุคคลคล้ายกัน เช่น อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และอยู่ในจังหวัดเดียวกัน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ข้อมูลที่สำรวจจากกลุ่มตัวอย่างสามารถนำมาคะเน ข้อมูลที่สำรวจประชากรทั้งหมดได้ การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (ประคอง วรรณสุด, 2542 : 10-11) ใช้ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ 10% เพื่อให้เหมาะสมกับงานวิจัย มีสูตรคำนวณดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

- เมื่อ
- n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
  - N = ขนาดของประชากร (72,993 ครูโรงเรียน)
  - e = ค่าความคลาดเคลื่อน (0.10)

แทนค่า

$$n = \frac{72,993}{1+72,993(0.10)^2}$$
$$n = \frac{72,993}{730.93}$$
$$n = 100$$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากสูตรสามารถคำนวณกลุ่มตัวอย่างได้ 100 ราย จากประชากร 72,993 ราย การสุ่มหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของแต่ละอำเภอโดยวิธีสุ่มของ Negtalon (ประกอบ กรรมสูตร, 2542 : 12) มีสูตรดังนี้ คือ

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

เมื่อ n_i = ขนาดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละอำเภอ
 n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (100 ครั้วเรือน)
 N_i = ขนาดของประชากรแต่ละอำเภอ
 N = ขนาดของประชากรทั้งหมด (72,993 ครั้วเรือน)

จากสูตรสามารถคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแต่ละอำเภอ ดังตารางที่ 1
ตารางที่ 1 แสดงจำนวนครั้วเรือนเกษตรกรในแต่ละอำเภอของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา

รายชื่ออำเภอ	จำนวนครั้วเรือน (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. เมือง	10,222	14
2. บางคล้า	5,033	7
3. บางน้ำเปรี้ยว	8,984	12
4. บางประกง	4,798	7
5. บ้านโพธิ์	5,570	8
6. พนมสารคาม	8,882	12
7. สนามชัยเขต	11,139	15
8. ราชสาสน์	2,219	3
9. แปลงยาว	5,415	7
10. ท่าตะเกียบ	8,653	12
11. คลองเขื่อน	2,078	3
รวมทั้งสิ้น	72,993	100

ที่มา: สมุดรายนงานสถิติจังหวัดฉะเชิงเทรา สถิติข้อมูลการเกษตรประจำปีการเพาะปลูก 2542/43

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การสุ่มหากลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้รวบรวมข้อมูลในแต่ละอำเภอ จะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

สถานที่และระยะเวลาที่ทำการศึกษา (Local and Duration of the Study)

ทำการศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทราในพื้นที่ 10 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบางคล้า อำเภอบางพระกง อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอสนามชัยเขต อำเภอพนมสารคาม อำเภอราชสาส์น อำเภอแปลงยาว อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอท่าตะเกียบ และกิ่งอำเภอคลองเขื่อน การทำการวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาศึกษาเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2543 – เมษายน 2544 รวมเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 7 เดือน

เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย (Research Instruments and Pre-Test)

เพื่อให้การวิจัยพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงได้สร้างเครื่องมือ คือ แบบสอบถามที่มีคำถามปลายปิด (Close-end Question) และคำถามปลายเปิด (Open – end Question) ที่จัดขึ้นสอดคล้องกันตามวัตถุประสงค์และการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง จำนวนแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม โดยทั่วไปของเกษตรกร ในจังหวัดฉะเชิงเทรา
2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกร ในจังหวัดฉะเชิงเทรา
3. ความรู้และทัศนคติที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา
4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัด-

ฉะเชิงเทรา

วิธีทดสอบเครื่องมือ

นำแบบสอบถามที่จะใช้เก็บข้อมูลนั้นมาทำการทดสอบกับกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 16 ราย ก่อนนำไปสำรวจจริง เมื่อทำการทดสอบแล้ว ได้นำมาทำการแก้ไขข้อบกพร่อง โดยได้รับคำปรึกษาจากประธานและกรรมการปัญหาพิเศษจึงนำไปทำการสำรวจกับกลุ่มตัวอย่างจริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Equipments)

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ในระหว่างช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 (รวมเป็นระยะเวลา 2 เดือน)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (Method of Activities)

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมในครั้งนี้จะนำไปดำเนินการลงรหัส เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Sciences) ช่วยในการวิเคราะห์ นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative) และนำค่าร้อยละมาแปลผลและอธิบายในเชิงพรรณนา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการแจกแจงของข้อมูลเป็นร้อยละ และหาค่าเฉลี่ย (Mean)

ตารางการปฏิบัติงาน (Schedule of Activities)

ตารางที่ 2 แสดงระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

กิจกรรมในการดำเนินงาน	ระยะเวลาดำเนินงาน						
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.
1. ขั้นตอนการวางแผน							
2. ออกแบบสอบถามและทดสอบ							
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล							
4. การวิเคราะห์ข้อมูล							
5. สรุปผลและเขียนรายงานวิจัย							
6. จัดทำรูปเล่ม							

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งบประมาณที่ใช้ในการศึกษา (Budgetary)

ในการทำวิจัยเสร็จสิ้นได้นั้น งบประมาณที่ใช้ในการทำงานครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

- กระดาษ A4	160 บาท
- ถ่ายเอกสาร	800 บาท
- เดินทาง	500 บาท
- พิมพ์งาน	1,000 บาท
- เข้าเล่ม	300 บาท
- อื่น ๆ	200 บาท
รวม	2,960 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

(Inference of Research and Consider)

การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อวิธีการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 สถานภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไปของเกษตรกร

สถานภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรจะแสดงถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแรงงานด้านการเกษตร อาชีพเกษตรกรรวม อาชีพอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการประกอบอาชีพเกษตรกร การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตรต่อปีต่อครัวเรือน สภาพการถือครองที่ดิน ขนาดของพื้นที่ทำกิน การประสบปัญหาด้านการเงิน ภาวะการกู้เงิน และแหล่งในการกู้ยืมเงินของเกษตรกร ดังรายละเอียดตามตารางที่ 3

ผลจากการศึกษาเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 100 คน พบว่าเป็นเพศชายร้อยละ 63 เพศหญิงร้อยละ 37 มีอายุสูงสุด 82 ปี และต่ำสุด 18 ปี มีอายุเฉลี่ยประมาณ 47 ปี ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 34-50 ปี มากที่สุดร้อยละ 49 รองลงมาอยู่ในช่วง 51-67 ปี ร้อยละ 22 เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดระดับชั้นประถมศึกษาร้อยละ 81 รองลงมาเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาร้อยละ 10 และไม่ได้รับการศึกษาร้อยละ 4 การนับถือศาสนาของเกษตรกรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 93 และนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 7 มีสถานภาพการสมรสร้อยละ 92 และเป็น โสดร้อยละ 8. มีสมาชิกในครอบครัวมากที่สุด 24 คน และน้อยที่สุด 1 คน โดยเฉลี่ยมีสมาชิกในครอบครัว 5 คน เกษตรกรมีสมาชิกในครอบครัวอยู่ในช่วง 1-6 คนมากที่สุดร้อยละ 88 รองลงมา มีสมาชิกอยู่ในช่วง 7-12 คนร้อยละ 7

ในครอบครัวของเกษตรกรมีสมาชิกที่เป็นแรงงานเกษตรมากที่สุด 20 คน และน้อยที่สุด 1 คน โดยเฉลี่ยแล้วในแต่ละครอบครัวมีสมาชิกที่เป็นแรงงานเกษตรประมาณ 2 คน อยู่ในช่วง 1-5 คนมากที่สุดร้อยละ 96 รองลงมาอยู่ในช่วง 6-11 คนร้อยละ 3 ส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองร้อยละ 59.09 รองลงมาเช่าที่ทำกินร้อยละ 35.45 และไม่มีที่ทำกินร้อยละ 5.46 เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุด 150 ไร่ และน้อยที่สุด คือ ไม่มีที่ทำกิน โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตร 23 ไร่ มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรในช่วง 0-50 ไร่ ร้อยละ 91 รองลงมา มีพื้นที่ทำการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกษตรกรในช่วง 51-100 ไร่ ร้อยละ 8 เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนมากที่สุด เช่น ทำสวนมะม่วง และทำสวนยางร้อยละ 29.66 รองลงมาคืออาชีพประมงโดยการทำบ่อกุ้งร้อยละ 28.81 นอกเหนือจากอาชีพเกษตรกรแล้วเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพอื่นร้อยละ 52 รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้างเก็บผลผลิตทางการเกษตรร้อยละ 35 และประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น ข้าราชการ แม่บ้าน ฯลฯ ร้อยละ 7 เกษตรกรมีรายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรต่อปีต่อครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 55 รองลงมาได้ประมาณ 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 20 เกษตรกรมีรายได้ค่อนข้างต่ำเนื่องจากราคาผลผลิตตกต่ำ เช่น มันสำปะหลัง, กุ้งตกต่ำ การทำนา ประสบกับภาวะการขาดแคลนน้ำ เนื่องจากสภาพภูมิอากาศ และการเกิดโรคระบาดของกุ้ง

เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรร้อยละ 57 และเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรร้อยละ 43 เช่น สมาชิกกลุ่ม ธกส. สหกรณ์บ้านบางคล้า สหกรณ์บางน้ำเปรี้ยว ส่วนใหญ่เคยประสบปัญหาด้านการเงินจำนวนร้อยละ 83 และไม่เคยประสบปัญหาดังกล่าวร้อยละ 17 เกษตรกรส่วนใหญ่แก้ปัญหาโดยการกู้เงินร้อยละ 72 และไม่ได้กู้เงินร้อยละ 28 แหล่งเงินกู้ของเกษตรกรส่วนใหญ่ คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ร้อยละ 29 รองลงมาเป็นเพื่อนบ้านร้อยละ 25 และจากกลุ่มสหกรณ์ร้อยละ 20 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงสถานภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม โดยทั่วไปของเกษตรกร

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	63	63.00
หญิง	37	37.00
2. อายุ		
17-33 ปี	17	17.00
34-50 ปี	49	49.00
51-67 ปี	22	22.00
68-84 ปี	12	12.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n=100)	ร้อยละ
3. การศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	4	4.00
ประถมศึกษา	81	81.00
มัธยมศึกษา	10	10.00
อนุปริญญา (ปวส.,ปวช.)	2	2.00
ปริญญาตรี	3	3.00
4. ศาสนา		
พุทธ	93	93.00
อิสลาม	7	7.00
5. สถานภาพการสมรส		
โสด	8	8.00
สมรส	92	92.00
6. สมาชิกในครอบครัว		
1-6 คน	88	88.00
7-12 คน	7	7.00
13-18 คน	1	1.00
19-24 คน	4	4.00
7. สมาชิกที่เป็นแรงงานเกษตร		
1-5 คน	96	96.00
6-10 คน	3	3.00
11-15 คน	0	0.00
16-20 คน	1	1.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
8. อาชีพเกษตรกร (n=129)*		
ทำนา	29	22.48
ทำสวน	35	27.13
ทำไร่	20	15.50
ประมง	34	26.36
ปศุสัตว์	11	8.52
9. อาชีพอื่นๆ		
ไม่มีอาชีพอื่น	52	52.00
รับจ้าง	35	35.00
ค้าขาย	6	6.00
อื่นๆ (ข้าราชการ,แม่บ้าน,ซ่อมเครื่อง)	7	7.00
10. การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร		
เป็นสมาชิก	43	43.00
ไม่เป็นสมาชิก	57	57.00
11. รายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรในรอบปีที่ผ่านมา		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	10	10.00
5,001-10,000 บาท	7	7.00
10,001-15,000 บาท	20	20.00
15,000-20,000 บาท	8	8.00
มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไป	55	55.00

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
12. สภาพการถือครองที่ดิน (n=110)*		
ไม่มีที่ทำกิน	6	5.46
เช่าที่ทำกิน	39	35.45
มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง	65	59.09
13. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร**		
0-50 ไร่	91	91.00
51-100 ไร่	8	8.00
101-150 ไร่	1	1.00
14. ประสบปัญหาด้านการเงิน		
เคย	83	83.00
ไม่เคย	17	17.00
15. แก้ปัญหาโดยการกู้เงิน		
เคย	72	72.00
ไม่เคย	28	28.00
16. เข้าหนี้ (n=100)*		
ญาติ	18	18.00
เพื่อนบ้าน	25	25.00
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	29	29.00
ธนาคารพาณิชย์	5	5.00
ธนาคารของรัฐ	1	1.00
กลุ่มสหกรณ์	20	20.00

หมายเหตุ : * ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ, **รวมพื้นที่ของตนเองและพื้นที่เช่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
กลุ่มออทิสติก	1	1.00
อื่นๆ (นายทุน)	1	1.00

ส่วนที่ 2 สื่อบุคคล

ในส่วนของสื่อบุคคลได้แสดงผลการวิจัยในเรื่องของพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติที่ได้จากการเปิดรับข่าวสาร ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลของเกษตรกร

ผลจากการศึกษาเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 100 คน ดังตารางที่ 4 พบว่า เกษตรกรได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อบุคคลร้อยละ 70 ส่วนเกษตรกรที่เหลือไม่เคยได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อบุคคล การเปิดรับข่าวสารทางการเกษตรส่วนใหญ่เกษตรกรจะได้รับจากเพื่อนบ้านร้อยละ 20.37 รองลงมาเป็นญาติพี่น้องร้อยละ 13.43 และคนในครอบครัวร้อยละ 11.57 เกษตรกรส่วนใหญ่คิดว่าความรู้ทางการเกษตรที่ได้รับจากเพื่อนบ้านและเจ้าหน้าที่เกษตรของรัฐมีความน่าเชื่อถือมากที่สุดร้อยละ 20 และความรู้ทางการเกษตรที่ได้รับจากผู้ใหญ่บ้านมีความน่าเชื่อถือรองลงมาร้อยละ 15.71

เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคล ได้พูดคุยและได้รับข่าวสารทางการเกษตรสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ร้อยละ 34.29 รองลงมาเกษตรกรได้รับข่าวสารเดือนละครั้ง ร้อยละ 27.14 และช่วงเวลาที่ไม่พบปะพูดคุยหรือได้รับข่าวสารทางการเกษตร คือ ช่วงเวลาหลังจากเลิกงาน ร้อยละ 40 รองลงมาไม่มีช่วงเวลาที่เหมาะสมในการได้รับข่าวสารร้อยละ 27.14 และส่วนใหญ่มักจะได้รับข่าวสารด้านการเกษตรที่บ้านของเกษตรกรร้อยละ 49.41 รองลงมาจะได้รับข่าวสารในสถานที่ที่ไม่แน่นอน เช่น ได้รับข่าวสารที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน บ้านเพื่อนบ้าน บ้านญาติ หรือระหว่างทางที่เจอ ร้อยละ 22.36 (ตารางที่ 4)

จากผลการศึกษา ในการได้รับข่าวสารจากเกษตรกรอำเภอหรือเกษตรตำบล พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่เคยได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากเกษตรกรอำเภอหรือเกษตรตำบลร้อยละ 68 และได้รับข่าวสารร้อยละ 32 ความถี่ในการรับข่าวสารส่วนใหญ่ปีละครั้ง เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ร้อยละ 37.50 รองลงมาไม่มีระยะเวลาที่แน่นอนขึ้นอยู่กับระยะเวลาของโครงการร้อยละ 34.37 เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีช่วงเวลาที่แน่นอนในการได้รับข่าวสารทางด้านการเกษตรร้อยละ 28.12 รองลงมาจะได้รับข่าวสารในช่วงเวลาหลังเลิกงานร้อยละ 25 เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารที่บ้านของเกษตรกรหรืออาจจะได้รับข่าวสารที่บ้านของเพื่อนบ้าน ร้อยละ 35.14 รองลงมาได้รับที่หอประชุมประจำหมู่บ้านร้อยละ 24.32 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 แสดงถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลของเกษตรกร

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
1. ได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคล		
เคยได้รับ	70	70.00
ไม่เคยได้รับ	30	30.00
2. ได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากบุคคลใด (n=216)*		
คนในครอบครัว	25	11.57
ญาติพี่น้อง	29	13.43
เพื่อนบ้าน	44	20.37
กำนัน	10	4.63
ผู้ใหญ่บ้าน	24	11.11
เจ้าหน้าที่เกษตรของรัฐ	22	10.19
ร้านค้าทางการเกษตร	13	6.02
พนักงานขายทางการเกษตร	12	5.56
องค์กรเอกชน	5	2.31
องค์กรบริหารส่วนตำบล	15	6.94
Non-Government Organization(NGO)	1	0.46
ครู	1	0.46
พระสงฆ์	2	0.93
อื่นๆ (สมาชิกกลุ่มสหกรณ์)	13	6.02

หมายเหตุ : *ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n=100)	ร้อยละ
3. ความรู้ที่ได้รับจากบุคคลใดน่าเชื่อถือมากที่สุด (n=70)*		
คนในครอบครัว	7	10.00
ญาติพี่น้อง	7	10.00
เพื่อนบ้าน	14	20.00
ผู้ใหญ่ในบ้าน	11	15.71
เจ้าหน้าที่เกษตรของรัฐ	14	20.00
ร้านค้าทางการเกษตร	5	7.14
พนักงานขายทางการเกษตร	2	2.86
องค์การบริหารส่วนตำบล	2	2.86
อื่นๆ (สมาชิกกลุ่มสหกรณ์)	8	11.43
4. ได้รับข่าวสารจากบุคคลบ่อยเพียงไร (n=70)**		
ปีละครั้ง	14	20.00
เดือนละครั้ง	19	27.14
สัปดาห์ละครั้ง	13	18.57
อื่นๆ (สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง)	24	34.29
5. ช่วงเวลาที่ได้พบปะพูดคุยหรือได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคลมากที่สุด (n=70)**		
ก่อนไปทำงาน	5	7.14
พักกลางวัน	11	15.72
ในขณะที่ทำงาน	4	5.71
หลังเลิกจากงาน	28	40.00
เสาร์-อาทิตย์	3	4.29
อื่นๆ	19	27.14

หมายเหตุ : *ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ, **จำนวนผู้ที่ได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
6. สถานที่ที่ได้รับข่าวสารด้านการเกษตร (n=85)*		
บ้านของเกษตรกร	42	49.41
หอประชุมประจำหมู่บ้าน	11	12.94
ร้านค้า	11	12.94
ในไร่นา	2	2.35
อื่นๆ (บ้านผู้ใหญ่บ้าน,บ้านเพื่อนบ้าน, - บ้านญาติ, ไม่แน่นอน)	19	22.36
7. ได้รับข่าวสารทางด้านการเกษตรจากเกษตรกรอำเภอหรือเกษตรกรตำบล		
เคยได้รับ	32	32.00
ไม่เคยได้รับ	68	68.00
8. ได้รับข่าวสารจากเกษตรกรอำเภอหรือเกษตรกรตำบลบ่อยเพียงไร (n=32) **		
ปีละครั้ง	12	37.50
เดือนละครั้ง	9	28.13
อื่นๆ (ไม่แน่นอน)	11	34.37
9. ช่วงเวลาที่ได้พบปะพูดคุยหรือได้รับข่าวสารจากเกษตรกรอำเภอหรือเกษตรกรตำบลมากที่สุด (n=32)**		
ก่อนไปทำงาน	2	6.25
พักกลางวัน	6	18.75
ในขณะที่ทำงาน	4	12.50
หลังเลิกจากงาน	8	25.00
เสาร์-อาทิตย์	3	9.38
อื่นๆ (ไม่แน่นอน)	9	28.12

หมายเหตุ : *ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ, **จำนวนผู้ที่ได้รับข่าวสารจากเกษตรกรอำเภอหรือเกษตรกรตำบล เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
10. สถานที่ที่ได้รับข่าวสารด้านการเกษตรจากเกษตรกรอำเภอหรือเกษตรกรตำบล (n=37)*		
บ้านของเกษตรกร	13	35.14
หอประชุมประจำหมู่บ้าน	9	24.32
ร้านค้า	2	5.40
อื่นๆ (บ้านเพื่อนบ้าน, ไม่แน่นอน)	13	35.14

หมายเหตุ : *ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ความรู้และทัศนคติของเกษตรกรที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล

จากตารางที่ 5 พบว่า เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าบุคคลที่มีส่วนช่วยในการแนะนำความรู้ใหม่ๆทางการเกษตรให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงการผลิต คือ เจ้าหน้าที่เกษตรของรัฐร้อยละ 18.57 รองลงมาเป็นเพื่อนบ้านร้อยละ 15.71 และเกษตรกรได้นำความรู้ทางการเกษตรที่ได้รับจากสื่อบุคคลไปปรับใช้ในการผลิตร้อยละ 80 ในเรื่องของการปลูกพืชเกี่ยวกับการใช้เมล็ดพันธุ์ใหม่ๆร้อยละ 18.97 และรองลงมาได้นำไปใช้ในเรื่องการไถพรวนและการทำปุ๋ยร้อยละ 20.69 และเกษตรกรบางส่วนไม่เคยนำไปปรับใช้ร้อยละ 20 เพราะเกษตรกรไม่กล้าเสี่ยงและเห็นว่าไม่ตรงกับความต้องการร้อยละ 5

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ชอบให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือจากหน่วยงานองค์กรต่างๆ เข้าไปเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรร้อยละ 51 และไม่ชอบให้เข้าไปเผยแพร่ความรู้ร้อยละ 8 จากการเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานองค์กรต่างๆ เกษตรกรร้อยละ 38 คิดว่า มีส่วนผลักดันและเป็นแรงกระตุ้นให้เกษตรกรสามารถพัฒนากระบวนการผลิตได้ และเกษตรกรร้อยละ 21 มีความคิดเห็นว่าไม่มีส่วนผลักดันหรือเป็นแรงกระตุ้นให้เกษตรกรสามารถพัฒนากระบวนการผลิต (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 แสดงถึงความรู้และทัศนคติของเกษตรกรที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
1. เกษตรกรคิดว่าคนที่มีส่วนช่วยในการแนะนำความรู้ใหม่ๆทางการเกษตรให้สามารถนำความรู้ไปปรับปรุงการผลิตมากที่สุด (n=70)*		
ไม่ระบุ	13	18.57
คนในครอบครัว	7	10.00
ญาติพี่น้อง	7	10.00
เพื่อนบ้าน	11	15.71
ผู้ใหญ่ในบ้าน	8	11.43
เจ้าหน้าที่เกษตรของรัฐ	13	18.57
ร้านค้าทางการเกษตร	3	4.29
พนักงานขายทางการเกษตร	3	4.29
องค์การบริหารส่วนตำบล	1	1.43
อื่นๆ (สมาชิกกลุ่มสหกรณ์)	4	5.71
2. เกษตรกรได้นำความรู้ทางการเกษตรที่ได้รับจากสื่อบุคคลไปประยุกต์ใช้หรือไม่ (n=70)*		
เคย	56	80.00
ไม่เคย	14	20.00
3. เกษตรกรเคยนำความรู้ที่ได้รับจากสื่อบุคคลไปประยุกต์ใช้ในด้านใดบ้าง (n=116)*		
การปลูกพืช	22	18.97
การเลี้ยงสัตว์	11	9.48
การประมง	20	17.24
โรคและการป้องกันกำจัด โรค	14	12.07
แมลงและการกำจัดศัตรูพืช	10	8.62
การควบคุมระบบการให้น้ำ	8	6.90

หมายเหตุ : *จำนวนผู้ที่ได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคล, **ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
การใช้ปุ๋ยและการทำปุ๋ย	24	20.69
การบำรุงรักษาดิน	7	6.03
4. เกษตรกรไม่ยกนำความรู้ที่ได้รับจากสื่อบุคคลไปปรับใช้ในการผลิตเพราะ (n=100)*		
ไม่กล้าเสี่ยง	2	5.00
ต้องลงทุนสูง	1	1.00
ไม่เหมาะกับสภาพพื้นที่	1	1.00
ไม่ตรงกับความต้องการ	2	5.00
ไม่ได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคล	30	30.00
ไม่ระบุ	64	64.00
5. เกษตรกรมีความคิดเห็นอย่างไรในการเข้าไปเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือจากหน่วยงานองค์กรต่างๆ		
ชอบ	51	51.00
ไม่ชอบ	8	8.00
ไม่ได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคล	30	30.00
ไม่ระบุ	11	11.00
6. การเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานองค์กรต่างๆ มีส่วนผลักดันหรือเป็นแรงกระตุ้นให้เกษตรกรพัฒนากระบวนการผลิตหรือไม่		
ใช่	38	38.00
ไม่ใช่	21	21.00
ไม่ได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคล	30	30.00
ไม่ระบุ	11	11.00

หมายเหตุ : *ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อบุคคลทางการเกษตรของเกษตรกร

ผลการศึกษาจากจำนวนเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคล พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ คิดว่าเนื้อหาต่างๆทางด้านการเกษตรที่สื่อบุคคลนำมาเสนอมีความเหมาะสมร้อยละ 52 และคิดว่า ไม่เหมาะสมร้อยละ 10 เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาใดๆเลยในเรื่องของการได้รับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคลร้อยละ 40 รองลงมามีปัญหาในเรื่องที่ไม่มีเวลาในการรับฟังข่าวสารจากสื่อบุคคลร้อยละ 8.18 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 แสดงถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อบุคคลทางการเกษตรของเกษตรกร

รายการ	จำนวนคน (n=100)	ร้อยละ
1. เกษตรกรคิดว่าเนื้อหาต่างๆทางด้านการเกษตรที่สื่อบุคคลนำมาเสนอมีความเหมาะสมหรือไม่		
เหมาะสม	52	52.00
ไม่เหมาะสม	10	10.00
ไม่ได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคล	30	30.00
ไม่ระบุ	8	8.00
2. เกษตรกรมีปัญหาในการรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคลในเรื่อง (n=110)*		
ไม่ได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคล	30	27.27
ไม่ระบุ	11	10.00
ไม่มีปัญหาใดๆเลย	44	40.00
อธิบายไม่ชัดเจน ฟังไม่เข้าใจ	4	3.64
ไม่สะดวกในการเดินทางไปฟัง	2	1.82
เนื้อหาไม่น่าสนใจ	3	2.73
ไม่มีเวลา	9	8.18
ใช้ภาษาวิชาการหรือศัพท์ต่างประเทศ	2	1.82
อื่นๆ (ข่าวที่ได้รับเข้าไปหรือไม่ได้มาบอก- ไม่น่าเชื่อถือ, ไม่ชอบ)	5	4.54

หมายเหตุ : *ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

วิจารณ์ผลการศึกษา

จากข้อสังเกตของผู้ศึกษา พบว่า เกษตรกรในจังหวัดจะเชิงเทรามากกว่าครึ่งมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล เนื่องจากเกษตรกรอยู่ในสังคมที่มีการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย มีความใกล้ชิดและคุ้นเคยกัน อีกทั้งเกษตรกรยังมีการช่วยเหลือเกื้อกูลและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในลักษณะการพูดคุยกันแบบการเผชิญหน้าอย่างเป็นกันเอง จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น เมื่อไม่เข้าใจในเรื่องที่พูดคุยก็สามารถซักถามได้ทันที ทำให้ผู้พูดและผู้ฟังมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันก่อให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยและเกิดการยอมรับในข้อมูลข่าวสารที่ได้รับง่ายกว่าสื่ออื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Paul Lazarsfeld and Herbert Manzel (1960) จะเห็นได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีความไว้วางใจ ในการรับฟังและเชื่อคำแนะนำของเพื่อนบ้านที่ประกอบอาชีพเดียวกันและบุคคลในครอบครัว ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับ De Fleur (1970) การที่เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้ในระดับประถมศึกษา มีผลทำให้เกิดความเชื่อถือในความรู้ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่เกษตรของรัฐ แต่เกษตรกรมักจะได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคลดังกล่าวน้อยและไม่บ่อยนัก ซึ่งการแลกเปลี่ยนข่าวสารส่วนใหญ่จะได้รับในช่วงเวลาหลังเลิกงาน ดังนั้นผลที่ตามมาคือ การได้รับข่าวสารความรู้หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ ทางเกษตรที่ถูกต้องของเกษตรกรจึงมีน้อย เกษตรกรจึงทำการเกษตรในรูปแบบเดิม ตามประสบการณ์ที่เคยได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เพราะการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรมีไม่มากจึงเป็นการยากที่จะได้รับข่าวสารอย่างทั่วถึง

การที่เกษตรกรส่วนใหญ่ชอบให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือจากหน่วยงานองค์กรต่างๆ เข้าไปเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรเพราะเจ้าหน้าที่มีส่วนช่วยในการแนะนำความรู้ใหม่ๆทางการเกษตร และมีส่วนผลักดัน คอยเป็นแรงกระตุ้นให้เกษตรกรพัฒนากระบวนการผลิต สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุวรรณ บัวทวน (2514) แต่การที่เกษตรกรบางส่วนมีทัศนคติในเชิงลบต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานองค์กรต่างๆ ที่มาเผยแพร่ความรู้ เนื่องจากการให้ความรู้ในเรื่องที่เกษตรกรไม่สามารถทำได้ และไม่มีการติดตามผลภายหลังการส่งเสริมในเรื่องของตลาด ทำให้เกษตรกรประสบกับปัญหาการขาดทุน เกษตรกรจึงไม่กล้าเสี่ยงในการนำไปปรับใช้สำหรับการผลิตในครั้งต่อไป จึงเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการได้รับความรู้ใหม่ๆจากหน่วยงานต่างๆ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมปราชญ์ จอมเทศ (2516) แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่า การได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคลโดยภาพรวมมีผลทำให้เกษตรกรได้นำความรู้ทางการเกษตรที่ได้รับไปปรับใช้ในการผลิตมากกว่าสื่ออื่นๆ จึงถือได้ว่าสื่อบุคคลเป็นสื่อที่ดีที่สุดในการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรไปสู่เกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีศักดิ์ สุวรรณสนธิ์ (2527)

การที่เกษตรกรส่วนใหญ่คิดว่าเนื้อหาต่างๆทางด้านการเกษตรที่สื่อบุคคลนำมาเสนอมีความเหมาะสม และไม่มีปัญหาใดๆในเรื่องของการได้รับข่าวสารด้านการเกษตร เพราะเกษตรกรเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ได้ให้ความเชื่อถือในตัวบุคคลที่มาให้ความรู้ ส่งผลให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดการเปิดรับข่าวสารความรู้ในด้านการเกษตรและการนำไปปรับใช้โดยผ่านสื่อบุคคลกับเกษตรกรมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับคำกล่าวของ เสมท์ นครสันติภาพ (2541) เกษตรกรบางส่วนที่ไม่มีเวลาเนื่องจากฐานะทางครอบครัวมีรายได้ที่อยู่ในเกณฑ์ไม่ค้ำนัก และมีสมาชิกในครอบครัวหลายคนแต่ที่เป็นแรงงานเกษตรเพียงคนเดียว ภาระทางบ้านที่อาจส่งผลให้เกษตรกรไม่มีเวลาในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล

ส่วนที่ 3 สื่อสิ่งพิมพ์ (ประเภทหนังสือพิมพ์และประเภทวารสาร/นิตยสาร)

ในส่วนของสื่อสิ่งพิมพ์ได้แสดงผลการวิจัยในเรื่องของพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติที่ได้จากการเปิดรับข่าวสาร ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ (ประเภทหนังสือพิมพ์) ของเกษตรกร

ผลจากการศึกษาเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 100 คน พบว่าในหมู่บ้านของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทราไม่มีหนังสือพิมพ์ร้อยละ 62 และมีหนังสือพิมพ์ร้อยละ 38 เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 60 ไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์ และได้อ่านร้อยละ 40 หนังสือพิมพ์ที่เกษตรกรนิยม คือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐร้อยละ 59.32 รองลงมาเป็นหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ร้อยละ 37.30 ส่วนใหญ่สนใจอ่านเกี่ยวกับข่าวการเมืองร้อยละ 20 และสนใจอ่านเกี่ยวกับข่าวสารด้านการเกษตรร้อยละ 18.71 (ตารางที่ 7)

เกษตรกรได้อ่านข่าวหรือบทความทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ร้อยละ 29 และไม่ได้อ่านร้อยละ 71 จากเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ได้อ่านข่าวสารทางด้านการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ พบว่าเกษตรกรได้อ่านเกือบทุกวัน (3-4 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 37.93 รองลงมาเกษตรกรได้อ่านข่าวหรือบทความดังกล่าว นานๆ ครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 34.48 (ตารางที่ 7)

เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านข่าวหรือบทความทางการเกษตรน้อยกว่า 1 ชม. ร้อยละ 58.62 บางส่วนใช้เวลาในการอ่านประมาณ 1 ชม. ร้อยละ 37.93 เกษตรกรส่วนใหญ่มักจะอ่านข่าวหรือบทความทางการเกษตรในช่วงเวลาช่วงกลางวัน (09.00-12.00 น.) ร้อยละ 41.38 และบางส่วนอ่านในช่วงหลังเลิกงาน (16.00 น. เป็นต้นไป) ร้อยละ 27.59 เกษตรกรส่วนใหญ่อ่านข่าวหรือบทความทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ที่บ้านร้อยละ 51.61 และบางส่วนอ่านจากร้านค้าร้อยละ 35.49 (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 แสดงถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ (ประเภทหนังสือพิมพ์) ของเกษตรกร

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
1. ในหมู่บ้านหรือที่บ้านของเกษตรกรมีหนังสือพิมพ์หรือไม่		
มี	38	38.00
ไม่มี	62	62.00
2. เกษตรกรได้อ่านหนังสือพิมพ์บ้างหรือไม่		
ได้อ่าน	40	40.00
ไม่ได้อ่าน	60	60.00
3. หนังสือพิมพ์ที่เกษตรกรอ่าน (n=59)*		
ไทยรัฐ	35	59.32
ข่าวสด	1	1.69
เดลินิวส์	22	37.30
อื่นๆ (มติชน)	1	1.69
4. หนังสือพิมพ์ที่เกษตรกรอ่านเป็นประจำเกี่ยวกับเรื่องใด (n=155)*		
เศรษฐกิจ	21	13.55
การเมือง	31	20.00
สิ่งแวดล้อม	9	5.81
บันเทิง	12	7.74
การเกษตร	29	18.71
กีฬา	14	9.03
การศึกษา	5	3.23
อาชญากรรม	20	12.90

หมายเหตุ : *ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 7 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
ละครโทรทัศน์	12	7.74
อื่นๆ (เฉพาะภาคหัวข่าว)	2	1.29
5. เกษตรกรอ่านข่าวหรือบทความทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์		
อ่าน	29	29.00
ไม่อ่าน	71	71.00
6. เกษตรกรอ่านข่าวหรือบทความทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์บ่อยเพียงไร (n=29)*		
นานๆครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์)	10	34.48
เกือบทุกวัน (3-4 วัน/สัปดาห์)	11	37.93
สม่ำเสมอ (5-7 วัน/สัปดาห์)	6	20.69
อื่นๆ (ทุกครั้งที่ได้อ่านหนังสือพิมพ์)	2	6.90
7. เกษตรกรใช้เวลาในการอ่านข่าวหรือบทความทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์เฉลี่ยวันละ (n=29)*		
น้อยกว่า 1 ชม.	17	58.62
ประมาณ 1 ชม.	11	37.93
ประมาณ 1-2 ชม.	1	3.45
8. เกษตรกรอ่านข่าวหรือบทความทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ในช่วงเวลา (n=29)*		
ก่อนไปทำงาน (04.00-08.00 น.)	4	13.79
ช่วงกลางวัน (09.00-12.00 น.)	12	41.38
ช่วงพักกลางวัน (12.00-13.00 น.)	5	17.24
ช่วงหลังเลิกงาน (16.00 น. เป็นต้นไป)	8	27.59

หมายเหตุ : *จำนวนผู้ที่ได้รับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 7 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
9. <u>เกษตรกรมักอ่านข่าวหรือบทความทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์สถานที่ใด (n=31)*</u>		
บ้าน	16	51.61
ห้องสมุด	2	6.45
ร้านค้า	11	35.49
อื่นๆ (องค์การบริหารส่วนตำบล)	2	6.45

หมายเหตุ : *ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ

พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ (ประเภทวารสาร/ นิตยสาร) ของเกษตรกร

ผลจากการศึกษาเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 100 คน พบว่า ในหมู่บ้านของเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีและไม่ได้อ่านวารสารหรือนิตยสารร้อยละ 81 เกษตรกรมีและได้อ่านวารสารหรือนิตยสารร้อยละ 19 วารสารหรือนิตยสารที่เกษตรกรส่วนใหญ่สนใจอ่านเป็นประจำเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกษตรร้อยละ 51.72 รองลงมาเป็นเรื่องเศรษฐกิจร้อยละ 17.24 (ตารางที่ 8)

เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้อ่านบทความทางการเกษตรจากวารสารหรือนิตยสารร้อยละ 85 เกษตรกรที่อ่านบทความทางการเกษตรจากวารสารหรือนิตยสารมีเพียงร้อยละ 15 ผลการศึกษาเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารจากวารสารหรือนิตยสาร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 60 อ่านบทความทางการเกษตรจากวารสารหรือนิตยสาร นานๆครั้ง(1-2วัน/สัปดาห์) และบางส่วนอ่านทุกเดือน หรืออ่านเดือนละ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 33.33 และใช้เวลาในการอ่านบทความทางการเกษตรจากวารสารหรือนิตยสารน้อยกว่า 1 ชม. ร้อยละ 53.34 รองลงมาใช้เวลาในการอ่านประมาณ 1 ชม. ร้อยละ 33.33 โดยที่เกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้เวลาในการอ่าน ในช่วงตอนเย็นหลังจากเลิกงาน (16.00 น. เป็นต้นไป) ร้อยละ 60 และรองลงมาจะอ่านในช่วงเวลากลางวัน (09.00-12.00 น.) ร้อยละ 20 เกษตรกรทุกคนอ่านบทความทางการเกษตรจากวารสารหรือนิตยสารที่บ้าน ร้อยละ 100 วารสารหรือนิตยสารที่เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมอ่านเป็นประจำ คือ วารสารสัตว์น้ำและสัตว์เศรษฐกิจร้อยละ 36.84 รองลงมาเป็นวารสารเทคโนโลยีเกษตร 2000 และเพื่อนเกษตรกรร้อยละ 15.79 (ตารางที่ 8)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 8 แสดงถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร/นิตยสารของ
เกษตรกร

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
1. ในหมู่บ้านหรือที่บ้านของเกษตรกรมีวารสารหรือนิตยสารหรือไม่		
มี	19	19.00
ไม่มี	81	81.00
2. เกษตรกรได้อ่านวารสารหรือนิตยสารบ้างหรือไม่		
ได้อ่าน	19	19.00
ไม่ได้อ่าน	81	81.00
3. วารสารหรือนิตยสารที่เกษตรกรอ่านเป็นประจำเกี่ยวกับเรื่องใด (n=29)*		
เศรษฐกิจ	5	17.24
การเมือง	2	6.90
สิ่งแวดล้อม	1	3.45
บันเทิง	2	6.90
การเกษตร	15	51.72
กีฬา	2	6.90
อาชญากรรม	1	3.45
ละครโทรทัศน์	1	3.45
4. เกษตรกรอ่านบทความทางการเกษตรจากวารสารหรือนิตยสารบ้างหรือไม่		
อ่าน	15	15.00
ไม่อ่าน	85	85.00
5. เกษตรกรอ่านบทความทางการเกษตรจากวารสารหรือนิตยสารบ่อยเพียงไร (n=15)**		
นานๆครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์)	9	60.00
เกือบทุกวัน (3-4 วัน/สัปดาห์)	1	6.67
อื่นๆ (ทุกเดือน, เดือนละ 1-2 ครั้ง)	5	33.33

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมายเหตุ : *ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ, **จำนวนผู้ที่ได้รับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทวารสารหรือนิตยสาร

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
6. เกษตรกรใช้เวลาในการอ่านบทความทางการเกษตรจากวารสารหรือนิตยสารวันละ (n=15)*		
น้อยกว่า 1 ชม.	8	53.34
ประมาณ 1 ชม.	5	33.33
ประมาณ 1-2 ชม.	2	13.33
7. เกษตรกรอ่านบทความทางการเกษตรจากวารสารหรือนิตยสารในช่วงเวลา (n=15)*		
ก่อนไปทำงาน (04.00-08.00 น.)	1	6.67
ช่วงกลางวัน (09.00-12.00 น.)	3	20.00
ช่วงพักกลางวัน (12.00-13.00 น.)	2	13.33
ช่วงหลังเลิกงาน (16.00 น. เป็นต้นไป)	9	60.00
8. เกษตรกรมักอ่านบทความทางการเกษตรจากวารสารหรือนิตยสารสถานที่ใด (n=15)**		
บ้าน	15	100.00
9. วารสารหรือนิตยสารที่เกษตรกรอ่านเป็นประจำ (n=19)**		
เทคโนโลยีชาวบ้าน	2	10.54
เทคโนโลยีเกษตร 2000	3	15.79
โลกเกษตรอุตสาหกรรม	1	5.26
สวนเกษตร	1	5.26
เคหการเกษตร	1	5.26
เพื่อนเกษตร	3	15.79
เกษตรพัฒนา	1	5.26
อื่นๆ (วารสารสัตว์น้ำ, สัตว์เศรษฐกิจ)	7	36.84

หมายเหตุ : *จำนวนผู้ที่ได้รับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทวารสารหรือนิตยสาร, **ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความรู้และทัศนคติของเกษตรกรที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์

ผลการศึกษาจากจำนวนเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าข่าวหรือบทความทางด้านการเกษตร ในสื่อสิ่งพิมพ์ได้ให้ความรู้ใหม่ๆกับเกษตรกรมากขึ้นร้อยละ 26 และมีความคิดเห็นว่าไม่ได้ให้ความรู้ใหม่ๆร้อยละ 5 เกษตรกรส่วนใหญ่ได้นำความรู้ทางด้านการเกษตรที่ได้รับจากสื่อสิ่งพิมพ์ไปปรับใช้ร้อยละ 17 ในเรื่องของการทำประมง ร้อยละ 23.53 รองลงมาไปปรับใช้เรื่องของการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 14.71 เกษตรกรบางส่วนไม่เคยนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ร้อยละ 14 เพราะเรื่องที่น่าสนใจในสื่อสิ่งพิมพ์ไม่ตรงกับความต้องการของตนเองร้อยละ 8.26 และรองลงมาได้ให้ความเห็นว่าไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ร้อยละ 4.59 (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 แสดงถึงความรู้และทัศนคติของเกษตรกรที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ของเกษตรกร

รายการ	จำนวนคน (n=100)	ร้อยละ
1. เกษตรกรคิดว่าข่าวหรือบทความทางด้านการเกษตร ในหนังสือพิมพ์/วารสาร/นิตยสาร ได้ให้ความรู้ใหม่ๆกับเกษตรกรมากขึ้น		
ใช่	26	26.00
ไม่ใช่	5	5.00
ไม่ได้เปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์	63	63.00
ไม่ระบุ	6	6.00
2. เกษตรกรได้นำความรู้ทางการเกษตรที่ได้รับจากหนังสือพิมพ์/วารสาร/นิตยสาร ไปประยุกต์ใช้หรือไม่		
เคย	17	17.00
ไม่เคย	14	14.00
ไม่ได้เปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์	63	63.00
ไม่ระบุ	6	6.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 9 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
3. เกษตรกรเคยนำความรู้ที่ได้รับจากหนังสือพิมพ์/วารสาร/นิตยสาร ไปประยุกต์ใช้ในด้านใดบ้าง (n=34)*		
การปลูกพืช	5	14.71
การเลี้ยงสัตว์	5	14.71
การประมง	8	23.53
โรคและการป้องกันกำจัดโรค	3	8.82
แมลงและการกำจัดศัตรูพืช	3	8.82
การควบคุมระบบการให้น้ำ	3	8.82
การใช้ปุ๋ยและการทำปุ๋ย	4	11.77
การบำรุงรักษาดิน	3	8.82
4. เกษตรกรไม่เคยนำความรู้ที่ได้รับจากหนังสือพิมพ์/วารสาร/นิตยสาร ไปปรับใช้ในการผลิต เพราะ (N=109)*		
ไม่ระบุ	25	22.3
เนื้อหายากเกินไป	1	0.98
ต้องลงทุนสูง	4	3.67
ไม่เหมาะกับสภาพพื้นที่	5	4.59
ไม่ตรงกับความต้องการ	9	8.26
ไม่ได้เปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์	63	57.80
อื่นๆ	2	1.83
(ไม่มีเวลาอ่าน, ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง)		

หมายเหตุ : *ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ทางการเกษตรของเกษตรกร

ผลการศึกษาจากจำนวนเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ 37 คน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่คิดว่าเนื้อหาต่างๆทางการเกษตรที่สื่อสิ่งพิมพ์นำมาเสนอมีความเหมาะสมร้อยละ 28 และคิดว่าไม่เหมาะสมร้อยละ 5 เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาใดๆในเรื่องของการได้รับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อสิ่งพิมพ์ร้อยละ 24.50 แต่สำหรับเกษตรกรบางส่วน มีปัญหาในเรื่องของการกระเจตตัวของสื่อสิ่งพิมพ์ ในหมู่บ้านของเกษตรกรไม่มีหนังสือพิมพ์ขายร้อยละ 2.94 (ตารางที่ 10) **ตารางที่ 10** แสดงถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ทางการเกษตรของเกษตรกร

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
1. เกษตรกรคิดว่าเนื้อหาต่างๆทางการเกษตรที่สื่อสิ่งพิมพ์นำมาเสนอมีความเหมาะสมหรือไม่		
เหมาะสม	28	28.00
ไม่เหมาะสม	5	5.00
ไม่ได้เปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์	63	63.00
ไม่ระบุ	4	4.00
2. เกษตรกรมีปัญหาในการรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อสิ่งพิมพ์ในเรื่อง (n=102)*		
ไม่ได้เปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์	63	61.76
ไม่ระบุ	5	4.90
ไม่มีปัญหาใดๆเลย	25	24.50
ราคาของหนังสือพิมพ์แพงเกินไป	1	0.98
ต้องไปอ่านที่อื่น ไม่สะดวกในถารเดินทาง	2	1.96
ไม่มีเวลา	2	1.96
ไม่มีหนังสือพิมพ์ขาย	3	2.94
อื่นๆ (เนื้อหาเกินความเป็นจริง)	1	0.98

หมายเหตุ : *ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

วิจารณ์ผลการวิจัย

จากข้อสังเกตของผู้ศึกษา พบว่า เกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีพฤติกรรมไม่เปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทหนังสือพิมพ์ และประเภทวารสาร/นิตยสารน้อยกว่าครึ่งของเกษตรกรที่ได้ทำการศึกษา เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา และไม่มีเวลาในการฝึกฝนทักษะการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับ กิติมา สุรสนธิ (2541) ทำให้ไม่สามารถติดตามข่าวจากสื่อสิ่งพิมพ์ได้อย่างสม่ำเสมอ และประกอบกับการกระจายของสื่อสิ่งพิมพ์ในหมู่บ้านไม่ทั่วถึง ทำให้เกษตรกรหาความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ได้ยาก ซึ่งถือความเป็นไม่สะดวกของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่จึงไม่นิยมเปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ ผลการศึกษาข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงจันทร์ สุทธาโรจน์ (2539)

เกษตรกรได้นำความรู้ที่ได้รับ จากข่าวหรือบทความทางด้านการเกษตรในสื่อสิ่งพิมพ์ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพการเกษตรของตนเอง จากการศึกษาที่เกษตรกรมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์นานๆครั้ง ทำให้เกษตรกรมีทัศนคติในเชิงลบต่อสื่อสิ่งพิมพ์ เนื่องจากข้อมูลข่าวสารที่เกษตรกรได้อ่านจากข่าวหรือบทความต่างๆจากสื่อสิ่งพิมพ์ ส่วนใหญ่ไม่ตรงกับความต้องการที่จะนำมาใช้ และไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของเกษตรกร ส่วนเรื่องที่เกษตรกรอ่านเจอก็ไม่ได้มีการตัดเก็บไว้เพราะไม่ได้ตรงกับความต้องการในช่วงเวลานั้น เมื่อจำเป็นต้องใช้ก็ไม่สามารถหาข้อมูลเหล่านั้นได้ ทัศนคติในการเปิดรับข่าวของเกษตรกรจะขึ้นอยู่กับว่าความรู้ที่ได้รับตนเองมีความสนใจหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชีพของตนเองมากน้อยเพียงไร เช่น จะเห็นได้ว่าเกษตรกรสนใจอ่านวารสารสัตว์น้ำและสัตว์เศรษฐกิจเนื่องมาจากเกษตรกรประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทำประมง สอดคล้องกับ กิติมา สุรสนธิ (2541)

จากข้อสังเกตของผู้ศึกษา พบว่า จากการที่เกษตรกรไม่มีปัญหาใดในเรื่องของการได้รับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อสิ่งพิมพ์ อาจจะเป็นเพราะว่าบุคคลที่เลือกรับข่าวสารจากสื่อดังกล่าวเป็นคนที่มินิสัยรักการอ่านเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว และไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ทักษะในเรื่องของการอ่าน แต่บุคคลที่ไม่ได้มินิสัยรักการอ่านก็จะเลือกเปิดรับสื่ออื่นที่สามารถเข้าใจได้ง่ายและเร็วกว่าแทน สำหรับเกษตรกรบางส่วนที่ประสบกับปัญหาไม่มีหนังสือพิมพ์ขายในหมู่บ้าน อาจเกิดจากการขนส่งที่เป็นไปด้วยความยากลำบาก สอดคล้องกับคำกล่าวของ ณรงค์ สมพงษ์ (2530) สื่อสิ่งพิมพ์จึงไม่สามารถกระจายตัวครอบคลุมได้ทั่วทุกพื้นที่ เกษตรกรบางส่วนที่นิยมอ่านหนังสือพิมพ์จึงไม่สามารถได้รับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ได้อย่างสม่ำเสมอ

ส่วนที่ 4 สื่อวิทยุ

ในส่วนของสื่อวิทยุได้แสดงผลการวิจัยในเรื่องของพฤติกรรม的开รับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติที่ได้จากการเปิดรับข่าวสาร ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา

พฤติกรรม的开รับข่าวสารจากสื่อวิทยุของเกษตรกร

ผลจากการศึกษาเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 100 คน พบว่าที่บ้านของเกษตรกรส่วนใหญ่มีวิทยุร้อยละ 75 ไม่มีวิทยุร้อยละ 25 และเกษตรกรได้รับฟังรายการต่างๆทางวิทยุร้อยละ 52 ไม่ได้รับฟังร้อยละ 48 รายการทางวิทยุส่วนใหญ่ที่เกษตรกรรับฟังจะเป็นรายการข่าวร้อยละ 28.81 และรองลงมาเป็นรายการทางด้านการเกษตร ร้อยละ 22.03 (ตารางที่ 11)

สำหรับรายการวิทยุทางการเกษตร มีเกษตรกรรับฟังเพียงร้อยละ 26 แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้รับฟังรายการดังกล่าวร้อยละ 74 ในส่วนของเกษตรกรที่รับฟังรายการทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีความถี่ในการรับฟังนานๆ ครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 46.15 รองลงมาเกษตรกรรับฟังเกือบทุกวัน (3-4 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 26.92 ในแต่ละครั้งที่ฟังเกษตรกรใช้เวลาในการรับฟังรายการน้อยกว่า 1 ชม. ร้อยละ 57.69 และรองลงมารับฟังประมาณ 1 ชม. ร้อยละ 30.67 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นช่วงเวลาตอนเช้า ตั้งแต่ 04.00-06.00 น. ร้อยละ 23.08 และรองลงมาเกษตรกรรับฟังช่วงเวลา 06.00-08.00 น. ร้อยละ 19.23 เกษตรกรส่วนใหญ่จะรับฟังรายการดังกล่าว ที่บ้านร้อยละ 88.46 และรองลงมาเกษตรกรนำวิทยุไปฟังที่ทำงาน ในไรร้อยละ 7.96 (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 แสดงถึงพฤติกรรม的开รับข่าวสารจากสื่อวิทยุของเกษตรกร

รายการ	จำนวนคน (n=100)	ร้อยละ
1. <u>ที่บ้านของเกษตรกรมีวิทยุหรือไม่</u>		
มี	75	75.00
ไม่มี	25	25.00
2. <u>เกษตรกรได้ฟังรายการต่างๆทางวิทยุบ้างหรือไม่</u>		
ได้ฟัง	52	52.00
ไม่ได้ฟัง	48	48.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 11 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
3. เกษตรกรพึงรายการวิทยุประเภทใดเป็นประจำ (n=118)*		
รายการข่าว	34	28.81
สารคดี	3	2.54
เพลง	23	19.49
ธรรมะ	4	3.40
ละครวิทยุ	4	3.40
การเกษตร	26	22.03
กีฬา	2	1.69
การเมือง	14	11.86
เศรษฐกิจ	8	6.78
4. เกษตรกรได้ฟังรายการทางการเกษตรจากวิทยุกระจายเสียงบ้างหรือไม่		
ได้ฟัง	26	26.00
ไม่ได้ฟัง	74	74.00
5. เกษตรกรพึงรายการวิทยุทางการเกษตรบ่อยเพียงไร (n=26)**		
นานๆ ครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์)	12	46.15
เกือบทุกวัน (3-4 วัน/สัปดาห์)	7	26.92
สม่ำเสมอ (5-7 วัน/ สัปดาห์)	6	23.08
อื่นๆ (ไม่แน่นอน)	1	3.85
6. เกษตรกรใช้เวลาในการรับฟังข่าวสารทางการเกษตรจากวิทยุกระจายเสียงเฉลี่ยวันละ (n=26)*		
น้อยกว่า 1 ชม.	15	57.69
ประมาณ 1 ชม.	8	30.67
มากกว่า 2 ชั่วโมง	3	11.54

หมายเหตุ : *ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ, **จำนวนผู้ที่ได้รับข่าวสารการเกษตรจากสื่อวิทยุกระจายเสียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 11 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
7. เกษตรกรรับฟังรายการทางการเกษตรจากวิทยุกระจายเสียงในช่วงเวลา (n=26)*		
04.00-06.00 น.	6	23.08
06.00-08.00 น.	5	19.23
08.00-10.00 น.	2	7.69
10.00-12.00 น.	3	11.54
16.00-18.00 น.	2	7.69
18.00-20.00 น.	2	7.69
20.00 น.ขึ้นไป	2	7.69
ตลอดทั้งวัน	4	15.39
8. เกษตรกรรับฟังรายการทางการเกษตรจากวิทยุกระจายเสียงสถานีใด (n=26)**		
บ้าน	23	88.46
ที่ทำงานในไร่นา	2	7.69
ร้านค้า	1	3.85

หมายเหตุ : *จำนวนผู้ที่ได้รับข่าวสารการเกษตรจากสื่อวิทยุกระจายเสียง,**ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ความรู้และทัศนคติที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุของเกษตรกร

ผลจากการศึกษาเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดละโว้จำนวน 100 คน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ได้รับข่าวสารทางด้านการเกษตรจากสื่อวิทยุ มีความคิดเห็นว่ารายการต่างๆ ทางด้านการเกษตรจากสื่อวิทยุได้ให้ความรู้ใหม่ๆกับเกษตรกรมากขึ้นร้อยละ 23 และเกษตรกรได้เคยนำความรู้ทางการเกษตรที่ได้รับจากสื่อวิทยุไปปรับใช้ร้อยละ 17 ในเรื่องของการปลูกพืชร้อยละ 31.82 รองลงมาเป็นเรื่องของการใช้ปุ๋ยและการทำปุ๋ยร้อยละ 18.18 เกษตรกรบางส่วนที่ไม่เคยนำความรู้ไปปรับใช้ร้อยละ 6 เนื่องจากเกษตรกรมีความคิดเห็นว่าไม่ตรงกับความต้องการร้อยละ 4 (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 แสดงถึงความรู้และทัศนคติที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุของเกษตรกร

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
1. เกษตรกรคิดว่ารายการต่างๆทางด้านการเกษตรจากสื่อวิทยุได้ให้ความรู้ใหม่ๆกับเกษตรกรมาก		
ใช่	23	23.00
ไม่เปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุ	74	74.00
ไม่ระบุ	3	3.00
2. เกษตรกรได้นำความรู้ทางการเกษตรที่ได้รับจากสื่อวิทยุไปประยุกต์ใช้หรือไม่		
เคย	17	17.00
ไม่เคย	6	6.00
ไม่ได้เปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุ	74	74.00
ไม่ระบุ	3	3.00
3. เกษตรกรเคยนำความรู้ที่ได้รับจากสื่อวิทยุไปประยุกต์ใช้ในด้านใดบ้าง (n=44)*		
การปลูกพืช	14	31.82
การเลี้ยงสัตว์	5	11.36
การประมง	5	11.36
โรคและการป้องกันกำจัดโรค	6	13.63
แมลงและการกำจัดศัตรูพืช	2	4.55
การควบคุมระบบการให้น้ำ	2	4.55
การใช้ปุ๋ยและการทำปุ๋ย	8	18.18
การบำรุงรักษาดิน	2	4.55

หมายเหตุ : *ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 12 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
4. เกษตรกร ไม่เคยนำความรู้ที่ได้รับจากสื่อวิทยุไปปรับใช้ในการผลิตเพราะ (N=101)*		
ไม่ระบุ	19	18.81
ต้องลงทุนสูง	2	1.98
ไม่เหมาะกับสภาพพื้นที่	2	1.98
ไม่ตรงกับความต้องการ	4	3.96
อื่นๆ(ไม่ได้รับข่าวสารจากสื่อวิทยุ)	74	73.27

หมายเหตุ : *ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อวิทยุทางการเกษตรของเกษตรกร

ผลจากการศึกษาเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 100 คน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ได้รับข่าวสารทางด้านการเกษตรจากสื่อวิทยุ มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาต่างๆ ทางด้านการเกษตรที่สื่อวิทยุนำมาเสนอมีความเหมาะสมร้อยละ 17 และนอกจากนี้การนำเสนอใน เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับระยะเวลาของรายการร้อยละ 17 เช่นเดียวกัน เกษตรกรมีความคิดเห็น ว่าระยะเวลาของรายการวิทยุทางการเกษตรที่เหมาะสมควรจะเป็น 30 นาที ร้อยละ 8 และมีความ เห็นว่าควรจะเป็น 60 นาที ร้อยละ 5 มีเกษตรกรเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มีความคิดเห็นว่าเนื้อหา ต่างๆทางด้านการเกษตรที่สื่อวิทยุนำมาเสนอไม่เหมาะสมร้อยละ 3 และเนื้อหาไม่มีความเหมาะสมกับระยะเวลาของรายการร้อยละ 2 เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารทางด้านการเกษตรจากสื่อวิทยุ ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการได้รับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อวิทยุร้อยละ 12 แต่เกษตรกรบางส่วนไม่ค่อยมีเวลาฟังอย่างตั้งใจ ร้อยละ 4 (ตารางที่ 13)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 13 แสดงถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อวิทยุทางการเกษตรของเกษตรกร

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
1. เกษตรกรคิดว่าเนื้อหาต่างๆทางด้านการเกษตรที่สื่อวิทยุนำมาเสนอมีความเหมาะสมหรือไม่		
เหมาะสม	17	17.00
ไม่เหมาะสม	3	3.00
ไม่เปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุ	74	74.00
ไม่ระบุ	6	6.00
2. เกษตรกรคิดว่าเนื้อหาต่างๆทางด้านการเกษตรที่สื่อวิทยุนำมาเสนอมีความเหมาะสมกับระยะเวลาของรายการหรือไม่		
เหมาะสม	17	17.00
ไม่เหมาะสม	2	2.00
ไม่เปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุ	74	74.00
ไม่ระบุ	7	7.00
3. ความยาวของรายการวิทยุทางการเกษตรที่เหมาะสมควรจะเป็น		
15 นาที	3	3.00
30 นาที	8	8.00
45 นาที	2	2.00
60 นาที	5	5.00
อื่นๆ(ไม่เปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุ)	74	74.00
ไม่ระบุ	8	8.00
4. เกษตรกรมีปัญหาในการรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อวิทยุในเรื่อง (n=100)*		
ไม่เปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุ	74	74.00
ไม่ระบุ	6	6.00
ไม่มีปัญหาใดๆเลย	12	12.00

หมายเหตุ : *ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 13 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
เนื้อหาไม่ชัดเจน ฟังแล้วไม่เข้าใจ	2	2.00
ฟังไม่ชัด อยู่ในจุดอับคลื่นสัญญาณ	2	2.00
ไม่มีเวลา ไม่ได้ตั้งใจฟัง	4	4.00

วิจารณ์ผลการวิจัย

จากข้อสังเกตของผู้ศึกษา พบว่า เกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสื่ออื่น ๆ ที่ศึกษา ซึ่งผลที่ได้ขัดแย้งกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2521) ในปัจจุบันเกษตรกรมีวิทยุแทบทุกครัวเรือน แต่ไม่ได้ใช้เพื่อฟังข่าวสารอย่างในอดีต เนื่องจากสื่อวิทยุในสมัยนี้ได้มุ่งเน้นทางด้านธุรกิจและความบันเทิงมากกว่าการให้ความรู้แก่ผู้ฟัง อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่จะต้องหากินและรายการในการรับข้อมูลข่าวสารด้วยตนเอง เกษตรกรส่วนใหญ่จะไม่สามารถจำคลื่นและชื่อของรายการวิทยุทางการเกษตรได้ที่สำคัญวิทยุยังไม่มีภาพ ทำให้ได้รับความสนใจน้อยกว่าสื่ออื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ กิติมา สุรสานธิ (2541)

เกษตรกร ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่ถึงครั้งที่รับฟังข่าวสารทางการเกษตรและไม่ได้ฟังอย่างสม่ำเสมอเพราะไม่มีเวลาได้เปิดฟัง ซึ่งขัดแย้งกับผลงานวิจัยของ เลอศักดิ์ สายแก้วมา (2536) ส่วนใหญ่เกษตรกรจะใช้เวลาในการฟังไม่ถึง 1 ชั่วโมง ช่วงเวลาที่ฟังส่วนใหญ่ คือ ช่วงเช้าก่อนที่เกษตรกรจะไปทำงานเพราะเกษตรกรมีกิจวัตรประจำวันในการเตรียมอาหาร การเปิดวิทยุฟังในระหว่างการทำกิจกรรมหนึ่งอยู่ โดยไม่ต้องหยุดทำกิจกรรมอื่นๆ จึงเป็นการใช้เวลาที่คุ้มค่า ซึ่งได้สอดคล้องกับคำกล่าวของ นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2542) จะเห็นได้ว่าเกษตรกรในอดีตนิยมเปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุมากกว่าในปัจจุบัน ถ้าเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2521) แต่สอดคล้องกันในส่วนของความนิยมที่เกษตรกรมีต่อการเลือกเปิดรับฟังรายการ ซึ่งทั้งในอดีตและปัจจุบันรายการข่าวจากวิทยุจะได้รับความสนใจจากเกษตรกรมากที่สุด เพราะความรวดเร็วของข่าวสารที่วิทยุสามารถส่งได้ไกลและทั่วถึง

จากการศึกษา พบว่า การที่เกษตรกรได้รับความรู้ใหม่ๆ จากการฟังข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อวิทยุ แต่ไม่ได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์เท่าที่ควร อาจเป็นเพราะในขณะที่รับเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฟังนั้น เกษตรกรไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง การรับฟังเพียงอย่างเดียวส่งผลให้ไม่สามารถจดจำและเข้าใจวิธีการทั้งหมดได้ในเวลาอันรวดเร็ว เนื่องจากการเปิดรับข่าวสารทางด้านการเกษตรจากสื่อวิทยุไม่บ่อยนัก และความรู้ที่ได้รับไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร เรื่องที่เกษตรกรต้องการฟังอาจไม่ใช่ช่วงเดียวกับที่เกษตรกรรับฟังข่าวสาร จากทัศนคติดังกล่าวทำให้เกษตรกรไม่นิยมเปิดรับข่าวสารทางด้านการเกษตรจากสื่อวิทยุ

จากการที่เกษตรกรบางส่วนไม่ค่อยมีเวลามากพอที่ฟังวิทยุอย่างตั้งใจจะจับประเด็นในเนื้อหา ในการรับฟังรายการวิทยุ จึงต้องการให้รายการวิทยุที่น่าสนใจมีช่วงระยะเวลาสั้นๆ เพื่อความสะดวกในการรับฟังและง่ายต่อการจดจำ และสามารถนำไปปรับใช้ในอาชีพของตนได้

ส่วนที่ 5 สื่อโทรทัศน์

ในส่วนของสื่อโทรทัศน์ได้แสดงผลการวิจัยในเรื่องของพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารความรู้และทัศนคติที่ได้จากการเปิดรับข่าวสาร ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ของเกษตรกร

ผลจากการศึกษาเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 100 คน พบว่าที่บ้านของเกษตรกรส่วนใหญ่มีโทรทัศน์ร้อยละ 97 และเกษตรกรได้รับชมรายการทางโทรทัศน์ร้อยละ 99 เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมรับชมรายการต่างๆทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 ร้อยละ 30.25 รองลงมานิยมรับชมรายการต่างๆทาง ช่อง 3 ร้อยละ 21 (ตารางที่ 14)

จากการศึกษาเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารทางด้านการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่รับชมรายการเป็นประจำ (มากกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์) ร้อยละ 40 และรองลงมาเกษตรกรรับชมนานๆครั้ง (1 ครั้ง/เดือน) ร้อยละ 23.16 เกษตรกรจะใช้เวลาในการรับชมรายการทางการเกษตรประมาณ 30 นาที ร้อยละ 36.84 และรองลงมาใช้เวลารับชมเพียง 15 นาที ร้อยละ 24.21 ช่วงเวลาที่เกษตรกรส่วนใหญ่รับชม คือ 16.00-18.00 น. ร้อยละ 37.89 และรองลงมารับชมในช่วงเวลา 18.00-20.00 น. ร้อยละ 30.53 รายการส่วนใหญ่ที่เกษตรกรรับชม พบว่า เกษตรกรรับชมรายการข่าวทางการเกษตรร้อยละ 12.89 รองลงมาเป็นละครร้อยละ 9.09 สำหรับรายการทางการเกษตร มีเกษตรกรรับชมถึงร้อยละ 95 และนิยมรับชมรายการทางการเกษตรที่บ้านร้อยละ 100 (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 แสดงถึงพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารได้รับจากสื่อโทรทัศน์ของเกษตรกร

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
1. ที่บ้านของเกษตรกรมีโทรทัศน์หรือไม่		
มี	97	97.00
ไม่มี	3	3.00
2. เกษตรกรได้รับชมรายการทางโทรทัศน์บ้างหรือไม่		
ได้รับชม	99	99.00
ไม่ได้รับชม	1	1.00
3. เกษตรกรรับชมรายการต่างๆ ทางโทรทัศน์ช่องใดเป็นประจำ (n=238)*		
ช่อง 3	50	21.00
ช่อง 5	34	14.29
ช่อง 7	72	30.25
ช่อง 9	33	13.88
ช่อง 11	24	10.08
ไอทีวี	24	10.08
ยูบีซี	1	0.42
4. เกษตรกรรับชมรายการโทรทัศน์เป็นประจำเกี่ยวกับเรื่องใด (n=737)*		
ข่าวในพระราชสำนัก	66	8.96
ข่าวต่างประเทศ	63	8.55
ข่าวการเมือง	83	11.26
ข่าวเศรษฐกิจ	62	8.41
ข่าวกีฬา	62	8.41
ข่าวการศึกษา	29	3.93
ข่าวสิ่งแวดล้อม	29	3.93
ข่าวการเกษตร	95	12.89

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 14 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
ข่าวอาชญากรรม	44	5.97
ข่าวบันเทิง	48	6.51
ละคร	67	9.09
สารคดี	17	2.31
เกมโชว์	22	2.99
มิวสิควิดีโอ	4	0.55
โฆษณา	23	3.12
ทำอาหาร	11	1.49
อาชีพเสริม	12	1.63
5. เกษตรกรได้รับชมรายการทางการเกษตรจากโทรทัศน์บ้างหรือไม่		
ได้รับชม	95	95.00
ไม่ได้รับชม	5	5.00
6. เกษตรกรได้รับชมรายการทางการเกษตรจากโทรทัศน์บ่อยเพียงไร (n=95)*		
นานๆ ครั้ง (1 ครั้ง/เดือน)	22	23.16
บางครั้งบางคราว (2-3 ครั้ง/เดือน)	18	18.95
สม่ำเสมอ (3-4 ครั้ง/เดือน)	17	17.89
เป็นประจำ (มากกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์)	38	40.00
7. เกษตรกรใช้เวลาในการรับชมรายการทางการเกษตรจากโทรทัศน์วันละ (n=95)*		
15 นาที	23	24.21
30 นาที	35	36.84
45 นาที	9	9.47
1 ชั่วโมง	14	14.74
มากกว่า 1 ชม.	14	14.74

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมายเหตุ : *จำนวนผู้ที่ได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์
ตารางที่ 14 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
8. เกษตรกรรับชมรายการทางการเกษตรจาก โทรทัศน์ในช่วงเวลา (n=95)*		
04.00-06.00 น.	10	10.53
06.00-08.00 น.	9	9.47
08.00-10.00 น.	1	1.05
10.00-12.00 น.	2	2.11
12.00-14.00 น.	1	1.05
14.00-16.00 น.	3	3.16
16.00-18.00 น.	36	37.89
18.00-20.00 น.	29	30.53
20.00 น. ขึ้นไป	4	4.21
9. เกษตรกรรับชมรายการทางการเกษตรจากโทรทัศน์สถานีใด (n=95)**		
บ้าน	95	100.00

หมายเหตุ : *จำนวนผู้ที่ได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์,**ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ความรู้และทัศนคติที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ของเกษตรกร

จากเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่คิดว่ารายการต่างๆ ทางด้านการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์ได้ให้ความรู้ใหม่ๆกับเกษตรกรมากขึ้น ร้อยละ 91 และเกษตรกรบางส่วนคิดว่ารายการต่างๆ ทางด้านการเกษตรจากสื่อดังกล่าว ไม่ได้ให้ความรู้ใหม่ๆกับเกษตรกรร้อยละ 3 ในขณะที่เกษตรกรส่วนใหญ่ได้นำความรู้ทางการเกษตรที่ได้รับจากสื่อโทรทัศน์ไปปรับใช้ร้อยละ 63 ในเรื่องของการปลูกพืชร้อยละ 21.13 และรองลงมาได้นำไปปรับใช้ในเรื่องของการใช้ปุ๋ยและการทำปุ๋ยร้อยละ 19.01 และเกษตรกรบางส่วนไม่เคยนำความรู้ทางการเกษตรที่ได้รับจากสื่อโทรทัศน์ไปปรับใช้ร้อยละ 32 โดยที่เกษตรกรให้ความคิดเห็นว่าไม่ตรงกับความต้องการของตนเองร้อยละ 11 (ตารางที่ 15)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 15 แสดงถึงความรู้และทัศนคติที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ของเกษตรกร

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
1. เกษตรกรคิดว่ารายการต่างๆทางด้านการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์ได้ให้ความรู้ใหม่ๆกับเกษตรกรมากขึ้น		
ไม่ระบุ	3	3.00
ใช่	91	91.00
ไม่ใช่	3	3.00
ไม่ได้เปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์	5	5.00
2. เกษตรกรได้นำความรู้ทางการเกษตรที่ได้รับจากสื่อโทรทัศน์ไปประยุกต์ใช้หรือไม่		
เคย	63	63.00
ไม่เคย	32	32.00
ไม่ได้เปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์	5	5.00
3. เกษตรกรเคยนำความรู้ที่ได้รับจากสื่อโทรทัศน์ไปประยุกต์ใช้ในด้านใดบ้าง (n=142)*		
การปลูกพืช	30	21.13
การเลี้ยงสัตว์	14	9.86
การประมง	16	11.27
โรคและการป้องกันกำจัดโรค	17	11.97
แมลงและการกำจัดศัตรูพืช	15	10.56
การควบคุมระบบการให้น้ำ	10	7.04
การใช้ปุ๋ยและการทำปุ๋ย	27	19.01
การบำรุงรักษาดิน	8	5.63
อื่นๆ (การใช้จุลินทรีย์)	5	3.52

หมายเหตุ : *ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 15 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
4. เกษตรกรไม่แนะนำความรู้ที่ได้รับจากสื่อโทรทัศน์ไปปรับใช้ในการผลิตเพราะ (n=100)*		
ไม่ระบุ	63	63.00
เนื้อหายากเกินไป	2	2.00
ไม่กล้าเสี่ยง	4	4.00
ต้องลงทุนสูง	5	5.00
ไม่เหมาะกับสภาพพื้นที่	5	5.00
ไม่ตรงกับความต้องการ	11	11.00
ไม่ได้เปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์	5	5.00
อื่นๆ (ไม่มีพื้นที่ที่จะทำแล้ว, ช่วงที่คูดัง ไม่ถึงฤดูกาลปลูก)	5	5.00

หมายเหตุ : *ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อโทรทัศน์ทางการเกษตรของเกษตรกร

จากเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาต่างๆทางการเกษตรที่สื่อโทรทัศน์นำมาเสนอมีความเหมาะสมร้อยละ 80 และเนื้อหาต่างๆทางการเกษตรที่สื่อดังกล่าวนำมาเสนอ มีความเหมาะสมกับระยะเวลาของรายการร้อยละ 76 นอกจากนี้เกษตรกรบางส่วนมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาต่างๆทางการเกษตรที่สื่อโทรทัศน์นำมาเสนอไม่เหมาะสม ร้อยละ 12 และคิดว่าเนื้อหาต่างๆทางการเกษตรที่สื่อดังกล่าวนำมาเสนอ ไม่มีความเหมาะสมกับระยะเวลาร้อยละ 16 เกษตรกรส่วนใหญ่คิดว่าระยะที่เหมาะสมในการนำเสนอควรจะเป็น 30 นาที ร้อยละ 37 และรองลงมาควรจะเป็น 60 นาที ร้อยละ 28 ในการได้รับชมรายการด้านการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์ของเกษตรกรส่วนใหญ่จะไม่มีปัญหาใดๆร้อยละ 61.90 แต่เกษตรกรบางส่วนจะมีปัญหาในเรื่องของการรับภาพของช่อง 3 ไม่ชัดเนื่องจากสภาพพื้นที่บ้านของเกษตรกรอยู่ในจุดอับคลื่นสัญญาณและเกษตรกรไม่มีเวลาดู ร้อยละ 14.29 (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 แสดงถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อ โทรทัศน์ทางการเกษตรของเกษตรกร

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
1. เกษตรกรคิดว่าเนื้อหาต่างๆทางการเกษตรที่สื่อ โทรทัศน์นำมาเสนอมีความเหมาะสมหรือไม่		
เหมาะสม	80	80.00
ไม่เหมาะสม	12	12.00
ไม่ได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์	5	5.00
ไม่ระบุ	3	3.00
2. เกษตรกรคิดว่าเนื้อหาต่างๆทางการเกษตรที่สื่อ โทรทัศน์นำมาเสนอมีความเหมาะสมกับระยะเวลาของรายการหรือไม่		
เหมาะสม	76	76.00
ไม่เหมาะสม	16	16.00
ไม่ได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์	5	5.00
ไม่ระบุ	3	3.00
3. ความยาวของรายการทางการเกษตรทางโทรทัศน์ที่เหมาะสมควรจะเป็น		
15 นาที	16	16.00
30 นาที	37	37.00
45 นาที	11	11.00
60 นาที	28	28.00
ไม่ได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์	5	5.00
ไม่ระบุ	3	3.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 16 (ต่อ)

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
4. เกษตรกรมีปัญหาในการรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์ในเรื่อง (n=105)*		
ไม่มีปัญหาใดๆเลย	65	61.90
เนื้อหาไม่ชัดเจน ฟังแล้วไม่เข้าใจ	3	2.86
ภาพไม่ชัด อยู่ในจุดอับคลื่นสัญญาณ	15	14.29
ไม่มีเวลาดู	15	14.29
ไม่ได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์	5	4.76
ไม่ระบุ	2	1.90

หมายเหตุ : *ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ

วิจารณ์ผลการวิจัย

จากการสังเกตของผู้ศึกษา พบว่า เกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทราได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ (2536) เนื่องจากสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีทั้งภาพและเสียง ซึ่งได้สร้างความน่าสนใจให้เกิดขึ้นและเกิดการติดตามในข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอในช่วงเวลาตอนเย็นหรือค่ำ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เกษตรกรส่วนใหญ่ว่างจากการทำงาน สอดคล้องกับ เลอศักดิ์ สายแก้วมา (2536) แต่ระยะเวลาในการรับชมของเกษตรกรน้อยเพราะความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานและต้องการเวลาส่วนใหญ่ในการพักผ่อนหรือรับชมรายการอื่นๆ เช่น ละครโทรทัศน์ เพราะรายการบันเทิงสามารถช่วยผ่อนคลายได้ดีกว่ารายการที่เป็นความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ณรงค์ สมพงษ์ (2530)

จากการที่เกษตรกรคิดว่าเนื้อหาต่างๆทางการเกษตรที่ได้รับจากสื่อโทรทัศน์มีความเหมาะสมทั้งเนื้อหา และเนื้อหาเหมาะสมกับระยะเวลาในการนำเสนอ เพราะในปัจจุบันรูปแบบในการนำเสนอรายการเกษตรทางสื่อโทรทัศน์ ต้องคำนึงถึงเรื่องของเวลาเป็นหลัก รายการจึงมีความกระชับ น่าสนใจ และสามารถกระตุ้นด้วยภาพของเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จให้เห็นถึงกระบวนการและขั้นตอนการทำ ทำให้เกษตรกรเกิดความคล้อยตามได้ง่าย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิติมา สุรสนธิ (2541) เพราะสื่อที่มีภาพและเสียงเป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดความรู้สึก และอารมณ์ได้ดีกว่าสื่ออื่นๆ จากทัศนคติในเชิงบวกของเกษตรกรที่มีต่อสื่อดังกล่าว มีเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลทำให้เกษตรกรได้นำความรู้ทางการเกษตรที่ได้รับจากสื่อโทรทัศน์ไปปรับใช้ในอาชีพของเกษตรกรมากพอสมควร ซึ่งสอดคล้องกับ Scharrm (1960) แต่เกษตรกรบางส่วนที่ไม่เคยนำไปปรับใช้เพราะไม่ตรงกับความต้องการ เช่น เกษตรกรที่ปลูกมะม่วงอยู่ในปัจจุบัน แต่ความรู้ที่เปิดรับอยู่ในขณะนั้นเป็นเรื่องของการปลูกยางพารา ก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งซึ่งเกษตรกรไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่ของคนได้ อาจจะเป็นเพราะไม่มีเงินลงทุน และไม่มีพื้นที่เหลือพอที่จะปลูกยางพารา

ถึงแม้ว่าสื่อโทรทัศน์จะเป็นสื่อที่เกษตรกรเปิดรับข่าวสารมากที่สุด แต่ข้อจำกัดของสื่อโทรทัศน์ในเรื่องของการส่งสัญญาณภาพ ทำให้เกษตรกรในบางพื้นที่ที่มีปัญหาในเรื่องของการรับภาพจากสถานีโทรทัศน์บางช่องไม่ชัด และเกษตรกรส่วนหนึ่งไม่มีเวลาในการรับชมรายการทางการเกษตร เพราะเกษตรกรต้องการเวลาส่วนใหญ่หลังจากเวลาหลังเลิกงาน เพื่อการพักผ่อนมากกว่าที่จะรับข่าวสารเป็นระยะเวลาสั้นๆ

ส่วนที่ 6 ทักษะของเกษตรกรที่มีต่อสื่อต่างๆในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร

ในส่วนของสื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ และสื่อโทรทัศน์ได้แสดงผลการศึกษาในเรื่องของทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อสื่อต่างๆในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร ผลจากการศึกษาเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 100 คน พบว่า ในการเผยแพร่ข่าวสารทางการเกษตรเกษตรกรส่วนใหญ่ชอบสื่อโทรทัศน์มากที่สุดร้อยละ 69 และมีความคิดเห็นว่สื่อดังกล่าวเป็นสื่อที่น่าเชื่อถือมากที่สุดร้อยละ 64 นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสัมพันธ์กันว่าสื่อโทรทัศน์มีประโยชน์มากกว่าทุกสื่อในการเผยแพร่ข่าวสารทางการเกษตรร้อยละ 62 และมีความเหมาะสมมากที่สุดในการเผยแพร่ข่าวสารทางการเกษตรในหมู่บ้านของตนเองร้อยละ 44

สื่อที่เกษตรกรชอบมากที่สุดรองลงมา คือ สื่อบุคคลร้อยละ 21 ซึ่งเกษตรกรคิดว่ามีความน่าเชื่อถือร้อยละ 28 นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่สื่อบุคคลเป็นสื่อที่มีประโยชน์ในการเผยแพร่ข่าวสารทางการเกษตรร้อยละ 30 และมีความเหมาะสมมากที่สุดในการเผยแพร่ข่าวสารทางการเกษตรในหมู่บ้านของตนเองร้อยละ 33 (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 แสดงถึงทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อสื่อต่างๆในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร

รายการ	จำนวนคน (n= 100)	ร้อยละ
1. เกษตรกรชอบสื่อใดมากที่สุดในการเผยแพร่ข่าวสารทางการเกษตร		
สื่อบุคคล	21	21.00
สื่อสิ่งพิมพ์	3	3.00
สื่อวิทยุ	7	7.00
สื่อโทรทัศน์	69	69.00
2. เกษตรกรคิดว่าสื่อใดน่าเชื่อถือมากที่สุดในการเผยแพร่ข่าวสารทางการเกษตร		
สื่อบุคคล	28	28.00
สื่อสิ่งพิมพ์	1	1.00
สื่อวิทยุ	7	7.00
สื่อโทรทัศน์	64	64.00
3. เกษตรกรคิดว่าสื่อใดมีประโยชน์มากที่สุดในการเผยแพร่ข่าวสารทางการเกษตร		
สื่อบุคคล	30	30.00
สื่อสิ่งพิมพ์	2	2.00
สื่อวิทยุ	5	5.00
สื่อโทรทัศน์	62	62.00
4. เกษตรกรคิดว่าสื่อใดมีความเหมาะสมมากที่สุดในการเผยแพร่ข่าวสารทางการเกษตรในหมู่บ้าน ของเกษตรกรเอง		
สื่อบุคคล	33	33.00
สื่อสิ่งพิมพ์	2	2.00
สื่อวิทยุ	4	4.00
สื่อโทรทัศน์	44	44.00
ทุกสื่อรวมกัน	17	17.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิจารณ์ผลการศึกษา

จากข้อสังเกตของผู้ศึกษา พบว่า จากการที่เกษตรกรส่วนใหญ่ชอบรับชมรายการโทรทัศน์มากที่สุด เพราะสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่เข้าใจง่าย และมีข้อจำกัดในการเปิดรับน้อย เช่น คนที่ไม่ถนัดในการอ่านหนังสือก็สามารถรับชมได้ ไม่จำเป็นต้องเดินทางไปนอกบ้านก็สามารถได้รับข่าวสารได้ การที่โทรทัศน์มีทั้งภาพและเสียง ได้สร้างความรู้สึกร่วมให้กับผู้รับชมเหมือนมีส่วนร่วมได้เข้าไปอยู่ในสถานที่นั้นจริง และเป็นสื่อที่สามารถสร้างอรรถรสได้ดีกว่าสื่ออื่นๆ นอกจากนี้สื่อโทรทัศน์ยังเป็นสื่อที่เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเชื่อถือมากที่สุด เนื่องจากสามารถเห็นหน้าตาของบุคคลที่ประสบความสำเร็จ รวมไปถึงการใช้เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆทางการเกษตร ทำให้เกษตรกรสามารถจดจำได้บ้างภายในช่วงเวลาสั้นๆ และสามารถนำไปปรับใช้ในด้านของการผลิต ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ขึ้นกับตัวเกษตรกร ในแง่ของสภาพทางเศรษฐกิจได้

เกษตรกรส่วนใหญ่มีเวลาว่างในช่วงตอนเย็นหลังจากเลิกงาน จะนิยมใช้เวลาในการพักผ่อนอยู่กับบ้านโดยการรับชมรายการต่างๆโทรทัศน์ นอกจากจะได้รับความเพลิดเพลินและยังได้รับความรู้อีกด้วย เกษตรกรจึงให้ความเห็นว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่เหมาะสมในการเผยแพร่ข่าวสารทางการเกษตรภายในหมู่บ้านของตนเองมากกว่าสื่ออื่นๆ และในปัจจุบันจึงถือได้ว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนอีกประเภทหนึ่งที่ได้เข้ามามีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรให้กับเกษตรกร ด้วยความน่าสนใจของข้อมูลข่าวสารสามารถทำให้เกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพของตนได้มากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาได้สอดคล้องกับ Scharmm (1960) จากการศึกษาในข้างต้น พบว่า การเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์ ได้ก่อให้เกิดความชอบในสื่อดังกล่าวขึ้นในตัวเกษตรกร ส่งผลให้เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อสื่อโทรทัศน์ และทำให้เกษตรกรรู้สึกว่าการที่ได้รับความรู้จากสื่อดังกล่าวมีความเชื่อถือ ในซึ่งได้สอดคล้องกับ Hovland (1953) หลังจากนั้นเมื่อเกษตรกรได้นำไปปรับใช้ จึงทำให้เกิดการยอมรับในสื่อโทรทัศน์ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อ นั้น และต้องการที่จะให้สื่อดังกล่าวได้ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรโดยผ่านทางรายการต่อไป สื่อที่ครองใจเกษตรกรเป็นอันดับรองลงมา คือ สื่อบุคคล แต่เนื่องจากเกษตรกรจะมีเวลาว่างในช่วงเวลาตอนเย็นถึงค่ำ และจะใช้เวลาวางในส่วนนั้นเพื่อพักผ่อน ชมรายการโทรทัศน์มากกว่า จึงไม่มีเวลาและไม่สะดวกในเรื่องของการเดินทางไปมาหาสู่เพื่อพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ทางการเกษตรกัน นอกจากจะมีเพื่อนบ้านหรือบุคคลอื่นเข้าไปหาเพื่อพบปะพูดคุยกับเกษตรกรที่บ้านเอง

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

(Conclude and Recommendation)

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อวิธีการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกร ความรู้และทัศนคติที่ได้จากการเปิดรับข่าวสาร รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลจากการศึกษา พบว่า เกษตรกรจำนวน 100 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 63 มีอายุระหว่าง 34-50 ปี ร้อยละ 49 และมีอายุเฉลี่ยประมาณ 47 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 81 เกษตรกรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 93 มีสถานภาพการสมรสร้อยละ 92 มีสมาชิกในครอบครัว 1-6 คน ร้อยละ 88 โดยเฉลี่ยมีสมาชิกครอบครัวละ 5 คน มีสมาชิกที่เป็นแรงงานเกษตร 1-5 คน ร้อยละ 96 และแต่ละครอบครัวมีสมาชิกที่เป็นแรงงานเกษตรโดยเฉลี่ย 2 คน เกษตรกรประกอบในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีอาชีพทำสวนเป็นอาชีพหลักร้อยละ 29.66 และไม่มีอาชีพรองร้อยละ 52 มีรายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรต่อปีต่อครัวเรือนในรอบปีที่ผ่านมา มากกว่า 20,000 บาทขึ้นไปร้อยละ 55 เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองร้อยละ 59.09 และมีพื้นที่ทำการเกษตร 0-50 ไร่ ร้อยละ 91 โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตร 23 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรร้อยละ 57 เกษตรกรร้อยละ 83 เคยประสบปัญหาด้านการเงิน และแก้ปัญหาด้านการเงิน โดยการกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ร้อยละ 29

เกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทราส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารสารทางการเกษตรจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุดเป็นอันดับ 1 ร้อยละ 95 รองลงมาเป็นสื่อบุคคลร้อยละ 70 สื่อสิ่งพิมพ์ร้อยละ 37 และสื่อวิทยุร้อยละ 26 จากสื่อบุคคลเกษตรกรได้รับความรู้ทางการเกษตรจากการพูดคุยกับเพื่อนบ้านมากที่สุด ร้อยละ 20.37 ส่วนสื่อสิ่งพิมพ์เกษตรกรได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ร้อยละ 29 และได้จากการอ่านวารสารหรือนิตยสารร้อยละ 15 ในการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ของเกษตรกรในการรับชมรายการทางการเกษตรจะมีความบ่อยมากกว่าสื่ออื่น คือ เกษตรกรรับชมเป็นประจำ (มากกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์) ร้อยละ 40 รองลงมาเป็นการได้รับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ที่เกษตรกรได้รับจาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจากหนังสือพิมพ์ เกือบทุกวัน (3-4 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 37.93 ส่วนในสื่อบุคคลเกษตรกรได้รับข่าวสารทางการเกษตรประมาณ สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ร้อยละ 34.29 สื่อที่ได้รับไม่บ่อยนักในอันดับต่อมาคือ สื่อวิทยุได้เปิดรับนานๆ ครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 46.15 และสื่อสุดท้ายที่เกษตรกรไม่ค่อยได้เปิดรับ คือ วารสารหรือนิตยสาร นานๆ ครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 60 จะเห็นได้ว่าความถี่ในการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกรจากสื่อต่างๆ ไม่บ่อยมากนัก และช่วงเวลาส่วนใหญ่ที่เกษตรกรได้รับข่าวสารทางการเกษตร จากโทรทัศน์ ร้อยละ 37.89 จากสื่อบุคคลร้อยละ 40 และจากสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร ร้อยละ 60 เป็นช่วงเวลาเดียวกัน คือ หลังจากเลิกงาน ในส่วนของสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ร้อยละ 41.38 จะเปิดรับในช่วงกลางวัน ในขณะที่เกษตรกรบางส่วนจะเปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุในช่วงเช้ามืดก่อนไปทำงานเวลา ร้อยละ 23.08 จากสื่อต่างๆ เกษตรกรส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารในแต่ละสื่อน้อยกว่า 1 ชม. ในการรับชมรายการทางการเกษตร จากสื่อโทรทัศน์ ร้อยละ 36.84 สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทวารสารหรือนิตยสารร้อยละ 53.34 สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ร้อยละ 58.62 และสื่อวิทยุ ร้อยละ 57.69 และจากทั้ง 4 สื่อที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมที่เปิดรับข่าวสารที่บ้านของเกษตรกรเอง

เกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทราส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าไม่ว่าความรู้ที่ได้รับจากสื่อใดก็สามารถทำให้เกษตรกรมีความรู้ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นได้ สื่อโทรทัศน์ร้อยละ 91 สื่อสิ่งพิมพ์ร้อยละ 26 สื่อวิทยุร้อยละ 23 เกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในอาชีพของตนได้ สื่อที่เกษตรกรสามารถนำไปปรับใช้ได้มากที่สุด คือ สื่อบุคคลร้อยละ 80.00 รองลงมาเป็นสื่อโทรทัศน์ร้อยละ 66.32 สื่อวิทยุร้อยละ 65.38 และจากสื่อสิ่งพิมพ์ร้อยละ 45.94 เกษตรกรส่วนใหญ่จึงมีทัศนคติในเชิงบวกต่อการเปิดรับข่าวสารจากสื่อดังกล่าวต่างกัน สื่อใดที่เกษตรกรเปิดรับข่าวสารมากและนำไปปรับใช้ได้มากที่สุดเกษตรกรก็จะมีความชอบในสื่อ นั้นมาก ในทำนองเดียวกัน สื่อใดที่เกษตรกรเปิดรับข่าวสารน้อยและนำไปปรับใช้ได้น้อยเกษตรกรก็จะมีความชอบในสื่อ นั้นน้อย สื่อโทรทัศน์ร้อยละ 69 สื่อบุคคลร้อยละ 21 สื่อวิทยุร้อยละ 7 และสื่อสิ่งพิมพ์ร้อยละ 3 เกษตรกรบางส่วนที่เคยได้รับความรู้แต่ไม่ได้นำไปปรับใช้ มีความคิดเห็นว่าสื่อทั้ง 4 นำเสนอเนื้อหาที่ไม่ตรงกับความต้องการ สื่อโทรทัศน์ร้อยละ 11 สื่อบุคคลร้อยละ 5 สื่อสิ่งพิมพ์ร้อยละ 8.26 และวิทยุร้อยละ 3.96

ในการเปิดรับข่าวสารทางด้านการเกษตรของเกษตรกรจากสื่อทั้ง 4 สื่อ พบว่า เกษตรกรไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องของการรับฟังข่าวสารทางด้านการเกษตร จะมีปัญหาเพียงเล็กน้อยในเรื่องที่ไม่มีเวลาในการรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ร้อยละ 14.29 สื่อบุคคลร้อยละ 8 สื่อวิทยุร้อยละ 4 และปัญหาในการรับสื่อสิ่งพิมพ์ในเรื่องที่ไม่มีหนังสือพิมพ์ขายร้อยละ 2.94 จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องทำงานและจึงไม่ค่อยมีเวลาที่จะเปิดรับข่าวสาร เพราะการหนีคเหนื่อจากการทำงานจาก

จากการศึกษาเกษตรกร ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเหมาะสมในเรื่องระยะเวลาในการนำเสนอไม่ควรรานจนเกินไป ควรอยู่ในช่วง 30 นาที จากสื่อโทรทัศน์ร้อยละ 37 และสื่อวิทยุร้อยละ 8

ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

เกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทราส่วนใหญ่ต้องการให้หน่วยงานของภาครัฐ เอกชน หรือองค์กรต่างๆ ให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่อไปนี้

1. ด้านเงินลงทุน และอยากให้อำนาจการผลิตสูงขึ้น
2. ต้องการให้เกิดการรวมกลุ่มหรือการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ขึ้น ในหมู่บ้าน
3. มีศูนย์ฝึกอาชีพ
4. มีห้องสมุดประจำหมู่บ้าน
5. ช่วยแก้ปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำ
6. ต้องการได้รับความรู้ในเรื่องของเทคนิคหรือวิธีการในการลดต้นทุนในการผลิต การเพาะเลี้ยงกุ้ง การเพาะปลูกพืชหมุนเวียน การใช้ขี้เถ้าแมลง การใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิต ระบบตลาด ฯลฯ

ปัญหาและข้อเสนอแนะต่องานวิจัย

จากข้อมูลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับงานวิจัย และปัญหาที่พบในการทำงานวิจัยในครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการทำการศึกษาในครั้งต่อไป

1. ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และสมมติฐานให้ชัดเจนก่อนทำการวิจัย
2. แบบสอบถามควรผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง
3. ควรใช้เวลาในการเก็บข้อมูลพอสมควร เพื่อให้แน่ใจแล้วว่าแบบสอบถามทุกข้อเกษตรกรตอบครบทุกคำถาม
4. ในการเก็บแบบสอบถามควรเลือกบุคคลที่มีความตั้งใจและเต็มใจช่วยในการไปสอบถามเกษตรกรหรือควรมีผลตอบแทนเพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงาน
5. ในการลงรหัสข้อมูลควรมีใบบันทึกหรือสมุดบันทึกเก็บไว้ เพื่อความสะดวกในการค้นหาภายหลัง
6. มีการบันทึกข้อมูลลงในแผ่นดิสก์สำรองเก็บไว้หลายๆแผ่น เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อวิธีการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการศึกษาเพียงส่วนหนึ่งของเกษตรกรทั้งหมด จึงควรมีการศึกษาถึงการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกรในกลุ่มอื่นๆเพิ่มขึ้นต่อไป เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมโดยใช้สื่อ ในการถ่ายทอดตรงให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร และประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเปิดรับข่าวสารในลักษณะที่กว้างออกไป ดังคำกล่าวของ Rogers ที่ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการสื่อสารไว้ว่า เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวของผู้รับสาร ด้านความรู้ ทัศนคติ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสาร เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกษตรกรมีทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นในการเปิดรับความรู้ทางการเกษตร และสามารถนำไปปรับใช้ในการผลิตได้ เพื่อตอบสนองความต้องการของเกษตรกรให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เป็นการนำมาซึ่งรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของเกษตรกรให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติมา สุรสานธิ. 2541. ความรู้ทางการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. 2540. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : เพชรเกษมการพิมพ์.
- ขนิษฐา วิเศษสาคร. 2536. จิตวิทยาการสื่อสาร. โครงการตำราคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- จิรพรรณ โสมอินทร์. 2536. การศึกษาการเปิดรับฟังข่าวสารด้านการเกษตรจากหอกระจายข่าวของเกษตรกรในท้องที่ จ. นครนายก. ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร นิเทศศาสตร์การเกษตร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณรงค์ สมพงษ์. 2530. สื่อเพื่องานส่งเสริมและเผยแพร่. ฝ่ายสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ : งานการพิมพ์ สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม.
- ดวงจันทร์ สุทธาโรจน์. 2539. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบอระเพ็ด จ.นครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทรงพล ภูมิพัฒน์. 2538. จิตวิทยาสังคม. : พิมพ์ที่ SR Printing.
- ทรงเกียรติ วิสุทธิพิทักษ์กุล และนฤมล รื่นไวย. 2543. “การพัฒนาคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร โดยการเกษตรกรรมในทศวรรษหน้า”. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 15(2) : 31.
- ทวีศักดิ์ สุวรรณสนธิ. 2527. สื่อที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้แผนใหม่ทางการเกษตรเพื่อประกอบอาชีพการเกษตร อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำนอง สังคาลวมิช. 2519. การเกษตรกับปัจจัยแวดล้อม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รวมมิตรไทย.

ธิดาดาว ภัคดี. 2525. บทบาทของสื่อที่มีต่อการยอมรับการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามของสมาชิก โครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามของเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2542. การสื่อสาร-รณรงค์เชิงยุทธศาสตร์. : ลินคอร์น โปรโมชัน.

นิรนาม. 2542. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน. โครงการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ บริษัทคอมพิวเตอร์ จำกัด.

ประมะ สตะเวทิน. 2540. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ครั้งที่ 9.

ประคอง ธรรมสูตร. 2542. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประจวบ อินอ็อค. 2529. พฤติกรรมศาสตร์. เอกสารประกอบคำบรรยาย โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการทางสื่อมวลชน เรื่องการสำรวจทัศนคติเพื่อประสิทธิภาพในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์.

ปัญญา ชีระวิทย์เลิศ. 2536. การรับรู้ข่าวสารการเกษตรของเกษตรกรในภาคเหนือ. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. กรุงเทพฯ.

ปัญญา หิรัญรัมย์. 2529. ความรู้พื้นฐานการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ บริษัทสารมวลชน จำกัด.

พັນนี เชขจรยา เมตตา วิวัฒนานุกูล และฉรินันท์ อนวัชศิริวงศ์. 2538. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์.
กรุงเทพฯ : บริษัทเฮลโวกการพิมพ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พจนทรัพย์ สิทธิพรหม. 2539. การสื่อสารเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. ภาคการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏพระนคร.

เพราพรอม เปลี่ยนภู. 2540. จิตวิทยาการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

ยุพา สุภากุล. 2540. การสื่อสารมวลชน. : พิมพ์ที่ โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.

ลดาวัลย์ พลาขงาม และคณะ. 2543. ข้อมูลสถิติสำคัญ ปี 2543 จังหวัดฉะเชิงเทรา. สำนักงานจังหวัดฉะเชิงเทรา. ฝ่ายข้อมูลและติดตามประเมินผล.

เลอศักดิ์ สายแก้วมา. 2536. ความต้องการรับรู้ของเกษตรกร จากหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน กรณีศึกษาใน อ. ป่าซาง จ. ลำพูน. วิทยานิพนธ์ เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่โจ้ เชียงใหม่.

วัฒนา ศรีศักดิ์วาจา. 2535. จิตวิทยาทัศนคติ. ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ส. ศิวรักษ์. 2524. ปรัชญาอินเดีย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สมปราชญ์ จอมเทศ. 2516. การบริหารและการจัดการ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สมยศ คำสวัสดิ์. 2542. สมุดรายงานสถิติจังหวัดฉะเชิงเทรา. สำนักงานสถิติจังหวัดฉะเชิงเทรา.

สิริเมธณ์ เชษฐากุล. 2518. ลักษณะการยอมรับของใหม่ในหมู่บ้านจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิริรัตน์ บำรุงกรณ์. 2532. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ และไม่ยอมรับนวัตกรรมของชาวนาศึกษากรณีจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุวรรณ บัวทวน. 2514. ทัศนคติการยอมรับของใหม่และลักษณะการยอมรับของชาวนาในจังหวัด
ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

เสน่ห์ นครสันติภาพ. 2541. พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารด้านวัฒนธรรมไทยเกี่ยวกับค่านิยมพื้น
ฐานของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา. คณะวารสาร ธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ

เสถียร เชยประทีป. 2523. การสื่อสารงานนวัตกรรม. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

..... 2541. การสื่อสารและการพัฒนา. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2521. การศึกษามหาวิทยาลัยของสื่อมวลชนต่อการศึกษา
ของชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.

เสนาะ ดีเยาว์. 2537. การสื่อสารในองค์กร. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ธรรมศาสตร์.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์

ศิษย์ก บวรลือฤทธิ์. 2543. เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร. โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระ
เกียรติ เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระ
ชนมพรรษา 6 รอบ. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี

ศิริรักษา จามรมาน และปนัดดา ชำนาญสุข. 2542. มนุษย์กับสังคม. โครงการวิชาการบูรณาการ
หมวดศึกษาทั่วไป. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.

อมรทิพย์ คชรพันธ์. 2534. พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อและการยอมรับการพัฒนาที่ดินของเกษตรกร
ใน จ. น่าน ลำพูน กำแพงเพชร และขอนแก่น. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ สาขาวิชาเทศ
ศาสตร์พัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุษณีย์ จินาพงษ์. 2535. การศึกษาทัศนคติของสมาชิกที่มีต่อรายการ โรงเรียนเกษตรทางอากาศ ของ สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการเกษตร. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกชัย โอเจริญ และทวณันท์ พานิชโยทัย. 2541. พัฒนาการระบบส่งเสริมการเกษตรไทย. กรมส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กองเกษตรสัมพันธ์.

Atkin, Charles K. 1973. Anticipated Communication and Mass Media Information Seeking. Public Opinion Quarterly.

Ball-RoKeach, S.J. and M.L. DeFleur. 1976. A Dependency Model of Mass-Media Effects. Communication Research.

Chaiken Shelly and Eagly, Alice H. 1976. Communication Modality as a Determinant of Message - Peruasiveness and Message Comprehensibility. Journal of Personality and Social Psychology.

De Fleur, Melvin L. 1970. Theory of Mass Communication (New York) : David McKay Company.

Freedman M.N. 1961. Changes in Attitude and Values over Six Decades. Journal of Social Issues.

Hovland C.I. and others. 1953. Social Judgement, Assimilation and Contrast Effects in Communication and Attitude Change. London : Yale University.

Krech D. and Crutchfield R. 1948. Theory and Problems of Social Psychology. New York:MacGraw-Hill.

Lazarsfeld, Paul F. and Herbert Manzel. 1960. Mass Media and Personal Influence. In Source of Human Communication., ed. Wilbur Sharmn. New York: The Basic Book.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Little John, Stephen W.1973. Theory of Human Communication (Columbus) A Bell and Howell Company.

Roger , E.M. and F.F. Shoemaker.1971. Communication of Innovation : Cross Culture Approach (New York) : The Free Press.

Shramm , w .1960. Mass media and nation development : The role information in the developing countries California : Standford University Press.

Steven H. Chaffee and Connie Roser.1986. Involvement and The Consistency of Knowledge, Attitude and Behaviors., Communication Rearch, 13 (July, 1986)

Thandee Damrong. 1987. The role of Communication in Occupational Development of Rural Inhabitants: A Re-study of A Village in Thailand.

Zimbado Philip, G. Ebbesen, Ebbe B. and Maslach Christina. 1977. Influencing Attitude and Changing Behavior. London.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถาม

เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร
ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ปีการศึกษา 2543

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เกษตรกรในเขต อำเภอเมือง อำเภอบางคล้า อำเภอบางพระกง
อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต อำเภอรสาธิต อำเภอแปลงยาว
อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอท่าตะเกียบ และกิ่งอำเภอกลองเชื่อน ในจังหวัดฉะเชิงเทรา
2. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความ หรือเติมคำในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง
3. โปรดตอบคำถามทุกข้อเพื่อความสมบูรณ์แห่งข้อมูล
4. กรุณาอ่านคำสั่งแจงที่ปรากฏในแต่ละตอนอย่างละเอียดก่อนลงมือตอบ
5. แบบสอบถามมี 4 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม โดยทั่วไปของเกษตรกร

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ที่ได้รับของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความรู้และทัศนคติของเกษตรกรที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกร
ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาสื่อทางการเกษตรของเกษตรกรใน
จังหวัดฉะเชิงเทรา

แบบสอบถาม

เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา ปีการศึกษา 2543

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความหรือเติมคำในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง

ตอนที่ 1 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไปของเกษตรกร

ชื่อ-สกุล _____ ชื่อหมู่บ้าน _____
บ้านเลขที่ _____ ตำบล _____ อำเภอ _____ จังหวัด _____

		สำหรับเจ้าหน้าที่	
		ID	☐
1. เพศ	( ) 1. ชาย ( ) 2. หญิง	1. Sex	☐
2. อายุ	ปี	2. Age	☐
3. การศึกษา	( ) 1. ไม่ได้รับการศึกษา ( ) 2. ประถมศึกษา (ระบุ.....) ( ) 3. มัธยมศึกษา (ระบุ.....) ( ) 4. อนุปริญญา (ระบุ.....) ( ) 5.ปริญญาตรี ( ) 6. อื่นๆ ระบุ	3. Edo	☐
4. ศาสนา	( ) 1. พุทธ ( ) 3. คริสต์ ( ) 2. อิสลาม ( ) 4. อื่นๆ ระบุ.....	4. Religion	☐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. สถานภาพ	5. Statu	☐
( ) 1. โสด ( ) 3. อื่นๆ ระบุ		
( ) 2. สมรส		
6. จำนวนสมาชิกในครอบครัว (รวมผู้ตอบ)..... คน	6. Memb1	☐
7. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแรงงานด้านเกษตร (รวมผู้ตอบ) ..... คน	7. Memb2	☐
8. อาชีพเกษตรกรรมที่ท่านทำอยู่ในปัจจุบัน คือ	8. Ocu1	☐
( ) 1. ทำนา ( ) 4. ประมง ( ) 2. ทำสวน ( ) 5. ปศุสัตว์ ( ) 3. ทำไร่ ( ) 6. อื่นๆ ระบุ.....		
9. ท่านประกอบอาชีพอื่นนอกเหนือจากอาชีพการเกษตรหรือไม่	9. Otherocc	☐
( ) 1. ไม่มีอาชีพอื่น ( ) 3. ค้าขาย ( ) 2. รับจ้าง ( ) 4. อื่นๆ ระบุ.....		
10. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรหรือไม่	10. Group	☐
( ) 1. เป็นสมาชิก ไปกระนู		
( ) 2. ไม่เป็นสมาชิก		
11. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตรของท่านในรอบปีที่ผ่านมา (โดยประมาณ)	11. Income	☐
( ) 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท ( ) 2. 5,001 – 10,000 บาท ( ) 3. 10,001 – 15,000 บาท ( ) 4. 15,001 – 20,000 บาท ( ) 5. 20,000 บาทขึ้นไป		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

12. สภาพการถือครองที่ดินทางการเกษตรของท่านในปัจจุบัน ( ) 1. ไม่มีที่ทำกิน ( ) 3. มีเป็นของตนเอง ( ) 2.เช่าที่ทำกิน ( ) 4. อื่นๆ ระบุ.....	12. Land ☐
13. จำนวนพื้นที่ที่ถือครองทำการเกษตรอยู่ในปัจจุบันทั้งหมดจำนวน ..... ไร่	13. Own ☐
14. ในปัจจุบันท่านประสบปัญหาในด้านการเงินบ้างหรือไม่ ( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย	14. Prob1 ☐
15. ท่านเคยแก้ปัญหาโดยการกู้เงินบ้างหรือไม่ ( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย	15. Prob2 ☐
16. ท่านเคยกู้เงินจากแหล่งใดบ้าง (ตอบได้หลายข้อ) ( ) 1. ญาติ ( ) 5. ธนาคารของรัฐ ( ) 2. เพื่อนบ้าน ( ) 6. กลุ่มสหกรณ์ ( ) 3. ธ.ก.ส ( ) 7. กลุ่มออมทรัพย์ ( ) 4. ธนาคารพาณิชย์ ( ) 8. อื่นๆ ระบุ.....	16. Sourc ☐

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกรในจังหวัดละโว้

ส่วนบุคคล

1. ท่านเคยพูดคุยหรือได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากบุคคลอื่นบ้าง หรือไม่ ( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย	1. Person1 ☐

(ถ้าท่าน เคยได้รับ กรุณาตอบในข้อ 2-11 ถ้า ไม่เคย ได้รับข่าวสาร
 จากสื่อบุคคลเลย กรุณาข้ามไปตอบในข้อ 12)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ท่านได้พูดคุยเกี่ยวกับข่าวสารทางด้านการเกษตรจากบุคคลใดบ้างดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

2. Person2

( ) 1. คนในครอบครัว	( ) 9. องค์กรเอกชน
( ) 2. ญาติพี่น้อง	( ) 10. อบต.
( ) 3. เพื่อนบ้าน	( ) 11. NGO
( ) 4. กำนัน	( ) 12. ครู
( ) 5. ผู้ใหญ่บ้าน	( ) 13. พระสงฆ์
( ) 6. เจ้าหน้าที่เกษตรของรัฐ	( ) 14. อื่นๆ ระบุ...
( ) 7. ร้านค้าทางการเกษตร	.....
( ) 8. พนักงานขายทางการเกษตร	

3. (จากข้อ 2) ท่านคิดว่าความรู้ทางด้านการเกษตรที่ได้รับจากบุคคลใดมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

3. Person16

( ) 1. คนในครอบครัว	( ) 9. องค์กรเอกชน
( ) 2. ญาติพี่น้อง	( ) 10. อบต.
	( ) 11. NGO
	( ) 12. ครู
	( ) 13. พระสงฆ์
	( ) 14. อื่นๆ ระบุ.....
	.....

4-7)

ด้านการเกษตร

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ท่านได้รับข่าวสารด้านการเกษตรจากบุคคลดังกล่าวบ่อยเพียงไร ( ) 1. ปีละครั้ง ( ) 3. สัปดาห์ละครั้ง ( ) 2. เดือนละครั้ง ( ) 4. อื่นๆ.....	5.Talk1 ☐
6. ช่วงเวลาใดที่ท่านได้พบปะพูดคุยหรือได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากบุคคลดังกล่าว <u>มากที่สุด</u> ( ) 1. ก่อนไปทำงาน ( ) 4. หลังเลิกจากงาน ( ) 2. พักกลางวัน ( ) 5. เสาร์-อาทิตย์ ( ) 3. ในขณะที่ทำงาน ( ) 6. อื่นๆ ระบุ.....	6.Timep1 ☐
7. ท่านมักพูดคุยหรือได้รับข่าวสารทางการเกษตร ณ สถานที่ใด ( ) 1. บ้านของท่านเอง ( ) 2. หอประชุมประจำหมู่บ้าน ( ) 3. ร้านค้า ( ) 4. ในไร่นา ( ) 5. อื่นๆ ระบุ.....	7.Place1p ☐
8. ท่านได้พูดคุยปรึกษาหรือได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากเกษตรกรอำเภอหรือเกษตรตำบลบ้างหรือไม่ ( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย (ถ้าท่าน <u>เคยได้รับ</u> กรุณาตอบในข้อ 9-11 ถ้า <u>ไม่เคย</u> ได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากตำบลหรือเกษตรอำเภอ กรุณาข้ามไปตอบในข้อ 12)	8.Talk2 ☐
9. ท่านได้พูดคุยปรึกษาหรือได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากเกษตรกรอำเภอหรือเกษตรตำบลบ่อยเพียงไร ( ) 1. ปีละครั้ง ( ) 3. สัปดาห์ละครั้ง ( ) 2. เดือนละครั้ง ( ) 4. อื่นๆ.....	9.Talk3 ☐

10. ช่วงเวลาใดที่ท่านได้พบปะพูดคุยความรู้ทางการเกษตรจากเกษตรกร
อำเภอหรือเกษตรตำบล มากที่สุด

- ( ) 1. ก่อนไปทำงาน ( ) 4. หลังเลิกจากงาน
( ) 2. พักกลางวัน ( ) 5. เสาร์-อาทิตย์
( ) 3. ในขณะที่ทำงาน ( ) 6. อื่นๆ ระบุ.....

10. Time2p

11. ท่านมักพูดคุยปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาด้านการเกษตรกับเกษตรกรอำเภอ
หรือเกษตรตำบล ณ สถานที่ใด

- ( ) 1. บ้านของท่านเอง
( ) 2. บ้านของเกษตรกรอำเภอ/เกษตรตำบล
( ) 3. หอประชุมประจำหมู่บ้าน
( ) 4. ร้านค้า
( ) 5. ในไร่นา
( ) 6. อื่นๆ ระบุ.....

11. Place6p

สื่อสิ่งพิมพ์

12. ในหมู่บ้านหรือที่บ้านของท่านมีหนังสือพิมพ์หรือไม่

- ( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี

(ถ้าในหมู่บ้านหรือที่บ้านของท่าน มี หนังสือพิมพ์ กรุณาตอบ
ในข้อ 13-22 ถ้า ไม่มี หนังสือพิมพ์ กรุณาข้ามไปตอบในข้อ 23)

12. Newsp

13. (ถ้ามี) ท่านได้อ่านหนังสือพิมพ์บ้างหรือไม่

- ( ) 1. ได้อ่าน ( ) 2. ไม่ได้อ่าน

(ถ้าท่าน ได้อ่าน หนังสือพิมพ์ กรุณาตอบในข้อ 14 ถ้า ไม่ได้อ่าน
หนังสือพิมพ์ กรุณาข้ามไป ตอบในข้อ 24)

13. Readn1

14. ท่านอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. ไทยรัฐ ( ) 2. ข่าวสด
( ) 3. เคลลีนิวส์ ( ) 4. อื่นๆ ระบุ.....

14. Likenew1

15. ท่านอ่านหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับเรื่องใดเป็นประจำ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ( ) 1. เศรษฐกิจ ( ) 6. กีฬา ( ) 2. การเมือง ( ) 7. การศึกษา ( ) 3. สิ่งแวดล้อม ( ) 8. อาชญากรรม ( ) 4. บันเทิง ( ) 9. ละครโทรทัศน์ ( ) 5. การเกษตร ( ) 10. อื่นๆ ระบุ.....	15. Readn2 ☐
16. ท่านอ่านข่าวหรือบทความทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์บ้างหรือไม่ ( ) 1. อ่าน ( ) 2. ไม่อ่าน (ถ้าท่าน <u>ได้อ่าน</u> กรุณาตอบในข้อ 17-22 ถ้า <u>ไม่ได้อ่าน</u> ข่าว/บทความทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ กรุณาข้ามไปตอบในข้อ 23)	16. Readagi1 ☐
17. ท่านอ่านข่าว/บทความทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์บ่อยเพียงไร ( ) 1. นานๆ ครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์) ( ) 2. เกือบทุกวัน (3-4 วัน/สัปดาห์) ( ) 3. สม่ำเสมอ (5-7 วัน/สัปดาห์) ( ) 4. อื่นๆ ระบุ.....	17. Alwaysn ☐
18. โดยปกติท่านใช้เวลาในการอ่านข่าวหรือบทความทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์เฉลี่ยวันละประมาณ ( ) 1. น้อยกว่า 1 ชม. ( ) 3. ประมาณ 1-2 ชั่วโมง ( ) 2. ประมาณ 1 ชม. ( ) 4. มากกว่า 2 ชั่วโมงขึ้นไป (ระบุ.....ชม.)	18. Time1new ☐
19. ท่านอ่านข่าวหรือบทความทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ในช่วงเวลาใดเป็นประจำ ( ) 1. ก่อนไปทำงาน (04.00 – 08.00 น.) ( ) 2. ช่วงกลางวัน (09.00 – 12.00 น.) ( ) 3. ช่วงพักกลางวัน (12.00 – 13.00 น.) ( ) 4. ช่วงหลังเลิกงาน (16.00 เป็นต้นไป)	19. Time2new ☐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

20. ท่านใช้มักอ่านข่าวหรือบทความทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ที่ใด เป็นส่วนใหญ่

- ( ) 1. บ้าน ( ) 3. ร้านค้า
( ) 2. ห้องสมุด ( ) 4. อื่นๆ ระบุ.....

20. PlaceInew

21. ท่านอ่านข่าวหรือบทความทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ใด

- โปรดระบุ 1. หนังสือพิมพ์ .....
2. หนังสือพิมพ์ .....
3. หนังสือพิมพ์ .....

22. ข่าวหรือบทความทางการเกษตรที่ท่านสนใจอ่านเกี่ยวกับเรื่องใด

- โปรดระบุ 1. ....
2. ....
3. ....

23. ในหมู่บ้านหรือบ้านของท่าน มีวารสารหรือนิตยสารบ้างหรือไม่

- ( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี

(ถ้าในหมู่บ้านหรือบ้านของท่าน มี วารสารหรือนิตยสาร กรุณาตอบในข้อ 24-33 ถ้า ไม่มี กรุณาข้ามไปตอบในข้อ 34)

23. Journal

24. (ถ้ามี) ท่านได้อ่านวารสารหรือนิตยสารบ้างหรือไม่

- ( ) 1. ได้อ่าน ( ) 2. ไม่ได้อ่าน

(ถ้าท่าน ได้อ่าน วารสารหรือนิตยสาร กรุณาตอบในข้อ 25-33 ถ้า ไม่ได้อ่าน กรุณาข้ามไปตอบในข้อ 34)

24. ReadIjou

25. ท่านได้อ่านวารสารหรือนิตยสารใดเป็นประจำ

- โปรดระบุ 1. ....
2. ....
3. ....

26. ท่านอ่านวารสารหรือนิตยสารเกี่ยวกับเรื่องใดเป็นประจำ 26. Read3jou
- ( ) 1. เศรษฐกิจ ( ) 6. กีฬา
 ( ) 2. การเมือง ( ) 7. การศึกษา
 ( ) 3. สิ่งแวดล้อม ( ) 8. อาชญากรรม
 ( ) 4. บันเทิง ( ) 9. ละครโทรทัศน์
 ( ) 5. การเกษตร ( ) 10. อื่นๆ ระบุ.....
27. ท่านได้อ่านบทความทางการเกษตรจากวารสารหรือนิตยสารบ้างหรือไม่ 27. Readagr
- ( ) 1. ได้อ่าน ( ) 2. ไม่ได้อ่าน
- (ถ้าท่าน ได้อ่าน กรุณาตอบในข้อ 28-33 ถ้า ไม่ได้อ่าน บทความทางการเกษตรจากวารสารหรือนิตยสาร กรุณาข้ามไปตอบในข้อ 34)
28. ท่านอ่านบทความทางการเกษตรจากวารสาร / นิตยสารบ่อยเพียงไร 28. Alwayj
- ( ) 1. นานๆ ครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์)
 ( ) 2. เกือบทุกวัน (3-4 วัน/สัปดาห์)
 ( ) 3. สม่ำเสมอ (5-7 วัน/สัปดาห์)
 ( ) 4. อื่นๆ ระบุ.....
29. ท่านใช้เวลาในการอ่านบทความทางการเกษตรจากวารสารหรือนิตยสาร เฉลี่ยวันละประมาณ 29. Time1jou
- ( ) 1. น้อยกว่า 1 ชม.
 ( ) 2. ประมาณ 1 ชม.
 ( ) 3. ประมาณ 1-2 ชั่วโมง
 ( ) 4. มากกว่า 2 ชั่วโมงขึ้นไป (ระบุ .....ชม.)
30. ท่านอ่านบทความทางการเกษตรจากวารสารหรือนิตยสารในช่วงเวลาใดเป็นประจำ 30. Time2jou
- ( ) 1. ก่อนไปทำงาน (04.00 – 08.00 น.)
 ( ) 2. ช่วงกลางวัน (09.00 – 12.00 น.)
 ( ) 3. ช่วงพักกลางวัน (12.00 – 13.00 น.)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ( ) 4. ช่วงหลังเลิกงาน (16.00 เป็นต้นไป)
31. ท่านใช้มักจะอ่านบทความจากวารสาร / นิตยสารที่ไหนเป็นส่วนใหญ่ 31. Placejo1
- ( ) 1. บ้าน
- ( ) 2. ห้องสมุดประจำหมู่บ้าน
- ( ) 3. ร้านค้า
- ( ) 4. อื่นๆ ระบุ.....
32. ท่านอ่านบทความทางการเกษตรจากวารสารหรือนิตยสารใดเป็นประจำ 32. Journal1
- ( ) 1. เทคโนโลยีชาวบ้าน ( ) 6. เมืองเกษตร
- ( ) 2. เทคโนโลยีเกษตร 2000 ( ) 7. เพื่อนเกษตร
- ( ) 3. โลกเกษตรอุตสาหกรรม ( ) 8. เกษตรพัฒนา
- ( ) 4. สวนเกษตร ( ) 9. อื่นๆ ระบุ
- ( ) 5. เทคโนโลยีการเกษตร .....
33. บทความทางการเกษตรจากวารสารหรือนิตยสารที่ท่านอ่านเกี่ยวข้องกับเรื่องใดโปรดระบุ
1. ....
2. ....
3. ....
- สี่วิทย์
34. ที่บ้านของท่านมีวิทยุหรือไม่ 34. Radio1
- ( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี
- (ถ้าที่บ้านท่าน มี วิทยุ กรุณาตอบในข้อ 35- 44 ถ้า ไม่มี กรุณาข้ามไปตอบในข้อ 45)
35. ท่านฟังรายการต่างๆทางวิทยุบ้างหรือไม่ 35. Radio2
- ( ) 1. ฟัง ( ) 2. ไม่ได้ฟัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(ถ้าท่าน ฟัง รายการต่างๆทางวิทยุ กรุณาตอบในข้อ 36-44
ถ้า ไม่ได้ฟัง กรุณาข้ามไปตอบในข้อ 45)

36. (ถ้าฟัง) ท่านรับฟังรายการวิทยุรายการใด / คลื่นใดเป็นประจำ
โปรดระบุ 1. รายการ .....

คลื่น .....

2. รายการ .....

คลื่น .....

3. รายการ .....

คลื่น .....

37. ท่านรับฟังรายการประเภทใดเป็นใดเป็นประจำ

37. Radio4

- ( ) 1. รายการข่าว ( ) 6. การเกษตร
( ) 2. สารคดี ( ) 7. กีฬา
( ) 3. เพลง ( ) 8. การเมือง
( ) 4. ธรรมะ ( ) 9. เศรษฐกิจ
( ) 5. ละครวิทยุ ( ) 10. อื่นๆ ระบุ.....

38. ท่านรับฟังรายการทางการเกษตรจากวิทยุกระจายเสียงบ้างหรือไม่

38. Agnired1

- ( ) 1. ฟัง ( ) 2. ไม่ได้ฟัง

(ถ้าท่าน ได้ฟัง กรุณาตอบในข้อ 39-44 ถ้า ไม่ได้ฟัง รายการวิทยุ
ทางด้านเกษตร กรุณาข้ามไปตอบในข้อ 45)

39. ท่านฟังรายการวิทยุทางการเกษตรบ่อยแค่ไหน

39. Agnired2

- ( ) 1. นานๆ ครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์)
( ) 2. เกือบทุกวัน (3-4 วัน/สัปดาห์)
( ) 3. สม่ำเสมอ (5-7 วัน/สัปดาห์)
( ) 4. อื่นๆ ระบุ.....

40. โดยปกติท่านใช้เวลาในการรับฟังรับฟังข่าวสารด้านการเกษตรจากวิทยุกระจายเสียงเฉลี่ยวันละประมาณ 40. Time1red
 ( ) 1. น้อยกว่า 1 ชม. ( ) 3. ประมาณ 1-2 ชั่วโมง
 ( ) 2. ประมาณ 1 ชม. ( ) 4. มากกว่า 2 ชั่วโมง
 (ระบุ .....ชม.)
41. ท่านรับฟังข่าวสารด้านการเกษตรจากวิทยุกระจายเสียงในช่วงระยะเวลาใดเป็นประจำ 41. Time2red
 ( ) 1. 04.00 – 06.00 น. ( ) 6. 14.00 – 16.00 น.
 ( ) 2. 06.00 – 08.00 น. ( ) 7. 16.00 – 18.00 น.
 ( ) 3. 08.00 – 10.00 น. ( ) 8. 18.00 – 20.00 น.
 ( ) 4. 10.00 – 12.00 น. ( ) 9. หลัง 20.00 น.
 ( ) 5. 12.00 – 14.00 น. ( ) 10. ตลอดทั้งวัน
42. โดยปกติท่านจะรับฟังข่าวสารด้านการเกษตรจากวิทยุกระจายเสียงที่ใดเป็นประจำ 42. Place1ra
 ( ) 1. บ้าน ( ) 3. ร้านค้า
 ( ) 2. ที่ทำงานในไร่นา ( ) 4. อื่นๆ ระบุ.....
43. ท่านรับฟังข่าวสารด้านการเกษตรจากวิทยุกระจายเสียงจากรายการใด / คลื่นใดเป็นประจำ
 โปรดระบุ 1. รายการ .....
 คลื่น .....
 2. รายการ .....
 คลื่น .....
 3. รายการ .....
 คลื่น .....
44. รายการทางการเกษตรที่ท่านสนใจฟังส่วนใหญ่เกี่ยวกับเรื่องใด
 โปรดระบุ 1. ....
 2. ....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ....

สื่อโทรทัศน์

45. ที่บ้านของท่านมีโทรทัศน์บ้างหรือไม่ 45. Talavi1
 ( ) 1. มี ( ) 2. ไม่มี
 (ถ้าที่บ้านของท่าน มี โทรทัศน์ กรุณาตอบในข้อ 46-55 ถ้า ไม่มี กรุณาข้ามไปตอบใน ตอนที่ 3)
46. (ถ้ามี) ท่านได้รับชมรายการทางโทรทัศน์บ้างหรือไม่ 46. Talavi2
 ( ) 1. ได้รับชม ( ) 2. ไม่ได้รับชม
 (ถ้าท่าน ได้รับชม รายการทางโทรทัศน์ กรุณาตอบในข้อ 47-55 ถ้า ไม่ได้รับชม กรุณาข้ามไปตอบใน ตอนที่ 3)
47. ท่านรับชมรายการต่างๆ ทางโทรทัศน์ช่องใดเป็นประจำ 47. Talavi3
 ( ) 1. ช่อง 3 ( ) 5. ช่อง 11
 ( ) 2. ช่อง 5 ( ) 6. ไอทีวี
 ( ) 3. ช่อง 7 ( ) 7. ยูบีซี
 ( ) 4. ช่อง 9 ( ) 8. อื่นๆ ระบุ.....
48. ท่านรับชมรายการโทรทัศน์ประเภทเป็นประจำ (ตอบได้มากกว่า 1 48. Fabuta1
 ข้อ)
 ( ) 1. ข่าวในพระราชสำนัก ( ) 10. ข่าวบันเทิง
 ( ) 2. ข่าวต่างประเทศ ( ) 11. ละคร
 ( ) 3. ข่าวการเมือง ( ) 12. สารคดี
 ( ) 4. ข่าวเศรษฐกิจ ( ) 13. เกมโชว์
 ( ) 5. ข่าวกีฬา ( ) 14. มิวสิควิดีโอ
 ( ) 6. ข่าวสิ่งแวดล้อม ( ) 15. โฆษณา
 ( ) 7. ข่าวการศึกษา ( ) 16. ทำอาหาร
 ( ) 8. ข่าวการเกษตร ( ) 17. อาชีพเสริม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<p>( ) 9. ข่าวอาชญากรรม ( ) 18. อื่นๆ ระบุ .....</p>	
<p>49. ท่านได้รับชมรายการด้านการเกษตรจากโทรทัศน์บ้างหรือไม่ ( ) 1. ได้รับชม ( ) 2. ไม่ได้รับชม (ถ้าท่าน <u>ได้รับชม</u> กรุณาตอบในข้อ 51-56 ถ้า <u>ไม่ได้ชม</u> ข่าวสารด้าน การเกษตรจากรายการทางโทรทัศน์ กรุณาข้ามไปตอบใน <u>ตอนที่ 3</u>)</p>	<p>49. Agrital1 ☐</p>
<p>50. ท่านรับชมรายการด้านการเกษตรทางโทรทัศน์บ่อยเพียงไร ( ) 1. นานๆ ครั้ง (1 ครั้ง/เดือน) ( ) 2. บางครั้งบางคราว (2-3 ครั้ง/เดือน) ( ) 3. สม่ำเสมอ (3-4 ครั้ง/เดือน) ( ) 4. เป็นประจำ (มากกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์) ( ) 5. อื่นๆ ระบุ.....</p>	<p>50. Agrital2 ☐</p>
<p>51. ท่านใช้เวลาในการรับชมรายการด้านการเกษตรทางโทรทัศน์โดย เฉลี่ย วันละประมาณ ( ) 1. 15 นาที ( ) 4. 1 ชั่วโมง ( ) 2. 30 นาที ( ) 5. มากกว่า 1 ชม. ( ) 3. 45 นาที (ระบุ.....ชม.)</p>	<p>51. Time1ta ☐</p>
<p>52. ช่วงเวลาใดที่ท่านใช้เวลาในการรับชมรายการด้านการเกษตรทาง โทรทัศน์ <u>มากที่สุด</u> ( ) 1. 04.00-06.00 น. ( ) 6. 14.00-16.00 น. ( ) 2. 06.00-08.00 น. ( ) 7. 16.00-18.00 น. ( ) 3. 08.00-10.00 น. ( ) 8. 18.00-20.00 น. ( ) 4. 10.00-12.00 น. ( ) 9. หลัง 20.00 น. ( ) 5. 12.00-14.00 น. ระบุ.....</p>	<p>52. Time2ta ☐</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

53. ท่านรับชมรายการด้านการเกษตรทางโทรทัศน์ที่ไหนเป็นส่วนใหญ่

53. Place1ta

- ( ) 1. บ้าน ( ) 4. บ้านเพื่อนบ้าน
( ) 2. ในตลาด ( ) 5. อื่นๆ ระบุ.....
( ) 3. ร้านค้า

54. ท่านรับชมโทรทัศน์รายการทางด้านการเกษตรรายการใดเป็นประจำ

- โปรดระบุ 1. รายการ ..... ช่อง .....
2. รายการ ..... ช่อง .....
3. รายการ ..... ช่อง .....

55. ท่านได้รับชมรายการด้านการเกษตรเกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง

- โปรดระบุ 1. ....
2. ....
3. ....

ตอนที่ 3 ความรู้และทัศนคติที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา

(ถ้าท่าน ได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคล กรุณาตอบในข้อ 1-6 แต่ถ้า ไม่ได้รับ กรุณาข้ามไปตอบในข้อ 7)

สื่อบุคคล

1. ท่านคิดว่าใครมีส่วนช่วยในการแนะนำความรู้ใหม่ๆ ทางเกษตร
ให้ท่านสามารถนำความรู้ไปปรับปรุงการผลิตของท่าน มากที่สุด

1. Producers

- ( ) 1. คนในครอบครัว ( ) 9. องค์กรเอกชน
( ) 2. ญาติพี่น้อง ( ) 10. อบต.
( ) 3. เพื่อนบ้าน ( ) 11. NGO
( ) 4. กำนัน ( ) 12. ครู
( ) 5. ผู้ใหญ่บ้าน ( ) 13. พระสงฆ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ( ) 6. เจ้าหน้าที่เกษตรของรัฐ ( ) 15. อื่นๆ ระบุ...
- ( ) 7. ร้านค้าทางการเกษตร .....
- ( ) 8. พนักงานขายทางการเกษตร

2. (จากข้อ 1) ท่านเคยนำความรู้ทางการเกษตรที่ได้รับ จากบุคคลดังกล่าวในข้อ 1 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือไม่

2. app1per

- ( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย

(ถ้าท่าน เคย นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ กรุณาตอบใน ข้อ 3 ถ้า ไม่เคย กรุณาข้ามไปตอบใน ข้อ 4)

3. (ถ้าเคย) ท่านเคยนำความรู้ทางการเกษตรที่ได้รับจากบุคคลดังกล่าวไปประยุกต์ ใช้ในด้านใดบ้าง (ตอบได้หลายข้อ)

3. App2per

- ( ) 1. การปลูกพืช
- ( ) 2. การเลี้ยงสัตว์
- ( ) 3. การประมง
- ( ) 4. โรคและการป้องกันกำจัดโรค
- ( ) 5. แมลงและการกำจัดศัตรูพืช
- ( ) 6. การควบคุมระบบการให้น้ำ
- ( ) 7. การใช้ปุ๋ยและทำปุ๋ย
- ( ) 8. การบำรุงรักษาดิน
- ( ) 9. อื่นๆ ระบุ.....

4. (ถ้าท่านไม่เคย) นำความรู้ที่ได้รับจากการบุคคลดังกล่าวไปปรับใช้ในการผลิตทางการเกษตรของท่าน เพราะ (ตอบได้หลายข้อ)

4. Noappper1

- ( ) 1. เนื้อหายากเกินไป
- ( ) 2. ไม่กล้าเสี่ยง
- ( ) 3. ต้องลงทุนสูง
- ( ) 4. ไม่เหมาะกับสภาพพื้นที่
- ( ) 5. ไม่ตรงกับความต้องการ
- ( ) 6. อื่นๆ ระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการเข้าไปเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตร
ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือจากหน่วยงานองค์กรต่างๆ 5. Like1
- ( ) 1. ชอบ ( ) 2. ไม่ชอบ
ถ้าชอบ เพราะ.....
.....
ไม่ชอบ เพราะ.....
.....
6. การเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือจากหน่วย
งานองค์กรต่างๆ มีส่วนผลักดันหรือเป็นแรงกระตุ้นให้ท่านพัฒนากระ
บวนการผลิตของท่าน 6. Opin2per
- ( ) 1. ใช่ ( ) 2. ไม่ใช่
ถ้าใช่ เพราะ.....
.....
ไม่ใช่ เพราะ.....
.....
- (ถ้าท่าน ได้รับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์/วารสาร/นิตยสาร กรุณาตอบ
ในข้อ 7-11 แต่ถ้า ไม่ได้รับ กรุณาข้ามไปตอบ ในข้อ 12)
- สื่อสิ่งพิมพ์
7. ท่านคิดว่าข่าวหรือบทความทางการเกษตรในหนังสือพิมพ์/
วารสาร / นิตยสาร ได้ให้ความรู้ใหม่ๆ กับท่านเพิ่มมากขึ้น 7. Knownews
- ( ) 1. ใช่ ( ) 2. ไม่ใช่
8. ท่านเคยนำความรู้ที่ได้รับทางการเกษตรจากการอ่านหนังสือพิมพ์/
วารสาร / นิตยสาร ไปประยุกต์ใช้ในอาชีพของท่านบ้างหรือไม่ 8. applnews
- ( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย
- (ถ้าท่าน เคย นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ กรุณาตอบใน ข้อ 9 ถ้า ไม่เคย
กรุณาข้ามไปตอบใน ข้อ 10)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. (ถ้าเคย) ท่านนำความรู้ทางการเกษตรที่ได้จากการอ่านหนังสือพิมพ์ / วารสาร / นิตยสารไปประยุกต์ใช้ในเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

9.app2news

- ( ) 1. การปลูกพืช
- ( ) 2. การเลี้ยงสัตว์
- ( ) 3. การประมง
- ( ) 4. โรคและการป้องกันกำจัดโรค
- ( ) 5. แมลงและการกำจัดศัตรูพืช
- ( ) 6. การควบคุมระบบการให้น้ำ
- ( ) 7. การใช้ปุ๋ยและทำปุ๋ย
- ( ) 8. การบำรุงรักษาดิน
- ( ) 9. อื่นๆ ระบุ.....

10. ถ้าท่านไม่เคย นำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านหนังสือพิมพ์ / วารสาร / นิตยสารไปปรับใช้ในการผลิตทางการเกษตรของท่าน เพราะ

10.Noappnew1

- ( ) 1. เนื้อหายากเกินไป
- ( ) 2. ไม่กล้าเสี่ยง
- ( ) 3. ต้องลงทุนสูง
- ( ) 4. ไม่เหมาะกับสภาพพื้นที่
- ( ) 5. ไม่ตรงกับความต้องการ
- ( ) 6. อื่นๆ ระบุ.....

11. ท่านชอบอ่านข่าวหรือบทความทางการเกษตรในหนังสือพิมพ์ใด

- โปรดระบุ 1. ....
2. ....
3. ....

12. ท่านชอบอ่านบทความทางการเกษตรในวารสารหรือนิตยสารใด

- โปรดระบุ 1. ....
2. ....
3. ....

(ถ้าท่าน ได้รับข่าวสารจากสื่อวิทยุ กรุณาตอบในข้อ 13-17 แต่ถ้า ไม่ได้รับ กรุณาข้ามไปตอบ ในข้อ 18)

สื่อวิทยุ

13. ท่านคิดว่ารายการวิทยุทางการเกษตรได้ให้ความรู้ใหม่ๆ กับท่านมากขึ้น
- ( ) 1. ใช่ ( ) 2. ไม่ใช่
13. Knowradi
14. ท่านเคยนำความรู้ที่ได้รับทางด้านการเกษตรจากการฟังรายการวิทยุ ไปประยุกต์ใช้ในอาชีพของท่านบ้างหรือไม่
- ( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย
14. App1red
- (ถ้าท่าน เคย นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ กรุณาตอบใน ข้อ 15 ถ้า ไม่เคย กรุณาข้ามไปตอบใน ข้อ 16)
15. (ถ้าเคย) ท่านนำความรู้ทางการเกษตรที่ได้รับฟังจากรายการวิทยุไปประยุกต์ใช้ในเรื่องใดบ้าง
- ( ) 1. การปลูกพืช
 ( ) 2. การเลี้ยงสัตว์
 ( ) 3. การประมง
 ( ) 4. โรคและการป้องกันกำจัดโรค
 ( ) 5. แมลงและการกำจัดศัตรูพืช
 ( ) 6. การควบคุมระบบการให้น้ำ
 ( ) 7. การใช้ปุ๋ยและทำปุ๋ย
 ( ) 8. การบำรุงรักษาดิน
 ( ) 9. อื่นๆ ระบุ.....
15. App2red
16. ถ้าท่านไม่เคย นำความรู้ที่ได้รับจากการฟังวิทยุไปใช้ปรับปรุงการเกษตรผลผลิตทางการเกษตรของท่าน เพราะ (ตอบได้หลายข้อ)
- ( ) 1. เนื้อหายากเกินไป
 ( ) 2. ไม่กล้าเสี่ยง
16. Noappred

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ( ) 3. ต้องลงทุนสูง
 ( ) 4. ไม่เหมาะกับสภาพพื้นที่
 ( ) 5. ไม่ตรงกับความต้องการ
 ( ) 6. อื่นๆ ระบุ.....

17. ท่านชอบฟังรายการทางการเกษตรรายการใด / คลื่นวิทยุใด

โปรดระบุ 1. รายการ .....

คลื่น .....

2. รายการ .....

คลื่น .....

3. รายการ .....

คลื่น .....

(ถ้าท่าน ได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ กรุณาตอบในข้อ 18-26

แต่ถ้า ไม่ได้รับ กรุณาข้ามไปตอบ ในข้อ 23)

สื่อโทรทัศน์

18. ท่านคิดว่ารายการที่เกี่ยวกับการเกษตรในโทรทัศน์ได้ให้ความรู้
ใหม่ ๆ กับท่านมากขึ้น

18. Knowtv1

- ( ) 1. ใช่ ( ) 2. ไม่ใช่

19. ท่านเคยนำความรู้ที่ได้รับทางด้านการเกษตรจากการดูโทรทัศน์ไป
ประยุกต์ใช้ในอาชีพบ้างหรือไม่

19. Applytv1

- ( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย

(ถ้าท่าน เคย นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ กรุณาตอบใน ข้อ 20 ถ้า

ไม่เคย กรุณาข้ามไปตอบใน ข้อ 21)

20. (ถ้าเคย) ท่านนำความรู้ทางการเกษตรที่ได้จากการดูโทรทัศน์ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องใดบ้าง

20. Applytv2

- ( ) 1. การปลูกพืช
 ( ) 2. การเลี้ยงสัตว์
 ( ) 3. การประมง
 ( ) 4. โรคและการป้องกันกำจัดโรค
 ( ) 5. แมลงและการกำจัดศัตรูพืช
 ( ) 6. การควบคุมระบบการให้น้ำ
 ( ) 7. การใช้ปุ๋ยและทำปุ๋ย
 ( ) 8. การบำรุงรักษาดิน
 ( ) 9. อื่นๆ ระบุ.....

21. ถ้าท่านไม่เคย นำความรู้ที่ได้รับจากการดูโทรทัศน์ไปปรับใช้ในการผลิตทางการเกษตรของท่าน เพราะ (ตอบได้หลายข้อ)

21. Noapptv1

- ( ) 1. เนื้อหาากเกินไป
 ( ) 2. ไม่กล้าเสี่ยง
 ( ) 3. ต้องลงทุนสูง
 ( ) 4. ไม่เหมาะกับสภาพพื้นที่
 ( ) 5. ไม่ตรงกับความต้องการ
 ( ) 6. อื่นๆ ระบุ.....

22. ท่านชอบรับชมรายการทางการเกษตรรายการใด / ทางช่องใด

- โปรดระบุ 1. รายการ.....ช่อง.....
 2. รายการ.....ช่อง.....
 3. รายการ.....ช่อง.....

23. ท่านชอบมากที่สุดในการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ทางการเกษตร

23. Media1

- ( ) 1. สื่อบุคคล ( ) 3. สื่อวิทยุ
 ( ) 2. สื่อสิ่งพิมพ์ ( ) 4. สื่อโทรทัศน์

24. ท่านคิดว่าสื่อประเภทใดที่<u>นำเชื่อถือมากที่สุด</u> ในการเปิดรับข่าวสาร ( ) 1. สื่อบุคคล ( ) 3. สื่อวิทยุ ( ) 2. สื่อสิ่งพิมพ์ ( ) 4. สื่อโทรทัศน์	24. Media2 ☐
25. ท่านคิดว่าสื่อใดที่ท่านคิดว่ามี<u>ประโยชน์</u>ต่อการผลิตทางการเกษตรมากที่สุด ( ) 1. สื่อบุคคล ( ) 3. สื่อวิทยุ ( ) 2. สื่อสิ่งพิมพ์ ( ) 4. สื่อโทรทัศน์	25. Media3 ☐
26. ท่านคิดว่าสื่อใดมีความเหมาะสมมากที่สุด ในการเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรให้กับหมู่บ้านของท่าน ( ) 1. สื่อบุคคล ( ) 4. สื่อโทรทัศน์ ( ) 2. สื่อสิ่งพิมพ์ ( ) 5. ทุกสื่อรวมกัน ( ) 3. สื่อวิทยุ ( ) 6. อื่นๆ ระบุ.....	26. Media4 ☐

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อทางการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา

(ถ้าท่าน ได้รับข่าวสารจากสื่อบุคคล กรุณาตอบในข้อ 1-2 แต่ถ้าท่าน ไม่ได้รับ กรุณาข้ามไปตอบในข้อ 3)

1. ท่านคิดว่าเนื้อหาต่างๆ ทางด้านการเกษตรที่สื่อบุคคลที่มานำเสนอมีความเหมาะสมในการรับฟังของท่านหรือไม่ ( ) 1. เหมาะสม ( ) 2. ไม่เหมาะสม ถ้าเหมาะสม เพราะ..... ไม่เหมาะสม เพราะ.....	1. Appor1 ☐

2. ท่านมีปัญหาในการรับข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อบุคคลในเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

2. Propper1

- ( ) 1. ไม่มีปัญหาใดๆเลย
 ( ) 2. อธิบายไม่ชัดเจน ฟังไม่เข้าใจ
 ( ) 3. ไม่สะดวก ในการเดินทางไปฟัง
 ( ) 4. เนื้อหาไม่น่าสนใจ
 ( ) 5. ไม่มีเวลา
 ( ) 6. ใช้ภาษาวิชาการ หรือใช้ศัพท์ต่างประเทศ
 ( ) 7. อื่นๆ ระบุ.....

(ถ้าท่าน ได้รับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ กรุณาตอบในข้อ 3-4 แต่ถ้า ไม่ได้รับ กรุณาข้ามไปตอบ ในข้อ 5)

3. ท่านคิดว่าเนื้อหาต่างๆ ทางด้านการเกษตรที่สื่อสิ่งพิมพ์นำมาเสนอมีความเหมาะสมตรงกับความต้องการในการรับข่าวสารของท่านหรือไม่

3. Appor1n

- ( ) 1. เหมาะสม ( ) 2. ไม่เหมาะสม

ถ้าเหมาะสม เพราะ.....

ไม่เหมาะสม เพราะ.....

4. ท่านมีปัญหาในการรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ในเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

4. Probnw1

- ( ) 1. ไม่มีปัญหาใดๆเลย
 ( ) 2. ราคาของหนังสือพิมพ์แพงเกินไป
 ( ) 3. ต้องไปอ่านที่อื่น ไม่สะดวกในการเดินทาง
 ( ) 4. เนื้อหาไม่ชัดเจน อ่านแล้วไม่เข้าใจ
 ( ) 5. ไม่มีเวลาอ่าน
 ( ) 6. ไม่มีหนังสือพิมพ์ขาย
 ( ) 7. อื่นๆ ระบุ.....

(ถ้าท่าน ได้รับ ข่าวสารจากสื่อวิทยุ กรุณาตอบในข้อ 5-8
 แต่ถ้า ไม่ได้รับ กรุณาข้ามไปตอบ ในข้อ 9)

5. ท่านคิดว่าเนื้อหาต่างๆทางด้านการเกษตรที่สื่อวิทยุนำมาเสนอมีความ
 เหมาะสมตรงกับความต้องการในการรับข่าวสารของท่านหรือไม่ 5. Appro1r
 ( ) 1. เหมาะสม ( ) 2. ไม่เหมาะสม
 ถ้าเหมาะสม เพราะ.....
 ไม่เหมาะสม เพราะ.....
6. ท่านคิดว่าเนื้อหาต่างๆ ทางด้านการเกษตรที่สื่อวิทยุ นำมาเสนอมีความ
 เหมาะสมกับระยะเวลาของรายการหรือไม่ 6. Appro2r
 ( ) 1. เหมาะสม ( ) 2. ไม่เหมาะสม
 ถ้าเหมาะสม เพราะ.....
 ไม่เหมาะสม เพราะ.....
7. ความยาวของรายการวิทยุเกี่ยวกับการเกษตรที่เหมาะสมควรเป็น 7. Longtimr
 ( ) 1. 15 นาที ( ) 4. 60 นาที
 ( ) 2. 30 นาที ( ) 5. อื่นๆ ระบุ.....
 ( ) 3. 45 นาที
8. ท่านมีปัญหาใดบ้างในการรับฟังรายการวิทยุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) 8. Probrad1
 ( ) 1. ไม่มีปัญหาใดๆเลย
 ( ) 2. เนื้อหาไม่ชัดเจน ฟังแล้วไม่เข้าใจ
 ( ) 3. ฟังไม่ชัด อยู่ในจุดอับคลื่นสัญญาณ
 ( ) 4. ไม่มีวิทยุเป็นของตนเอง
 ( ) 5. ไม่มีเวลา ไม่ได้ตั้งใจฟัง
 ( ) 6. ไม่ชอบเสียงของผู้จัดรายการ
 ( ) 7. อื่นๆ ระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(ถ้าท่าน ได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ กรุณาตอบในข้อ 9-14
ถ้าไม่ได้รับไม่ต้องทำต่อ)

9. ท่านคิดว่าเนื้อหาต่างๆทางด้านการเกษตรที่สื่อโทรทัศน์นำมาเสนอมีความเหมาะสมตรงกับความต้องการในการรับข่าวสารของท่านหรือไม่
9. Appro1tv
- ( ) 1. เหมาะสม ( ) 2. ไม่เหมาะสม
- ถ้าเหมาะสม เพราะ.....
ไม่เหมาะสม เพราะ.....
10. ท่านคิดว่าเนื้อหาต่างๆทางด้านการเกษตรที่สื่อโทรทัศน์นำมาเสนอ มีระยะเวลาของรายการเหมาะสมกับการรับชมของท่านหรือไม่
10. Appro2tv
- ( ) 1. เหมาะสม ( ) 2. ไม่เหมาะสม
- ถ้าเหมาะสม เพราะ.....
ไม่เหมาะสม เพราะ.....
11. ความยาวของรายการเกษตรทางโทรทัศน์ที่เหมาะสมควรเป็น
11. Longtv
- ( ) 1. 15 นาที ( ) 4. 60 นาที
( ) 2. 30 นาที ( ) 5. 90 นาที
( ) 3. 45 นาที ( ) 6. อื่นๆ ระบุ.....
12. ท่านมีปัญหาใดบ้างในการรับชมรายการโทรทัศน์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
12. Probtv1
- ( ) 1. ไม่มีปัญหาใดๆเลย
( ) 2. คำเนิรรายการไม่น่าสนใจ
( ) 3. เนื้อหาไม่ชัดเจน ดูแล้วไม่เข้าใจ
( ) 4. ภาพไม่ชัด อยู่ในจุดอับคลื่นสัญญาณ
( ) 5. ไม่มีโทรทัศน์เป็นของตนเอง
( ) 6. ไม่มีเวลาดู
( ) 7. เสียงของผู้ดำเนินรายการไม่น่าสนใจ
( ) 8. อื่นๆ ระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

13. ท่านต้องการให้หน่วยงานของภาครัฐ เอกชน หรือองค์กรต่างๆ
ช่วยเหลือท่านเกี่ยวกับความรู้ทางด้านการเกษตรในเรื่องใดบ้าง
โปรดระบุ 1. ....
2. ....
3. ....

13. Prob6

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ช่วยตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้